

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: En roman om förste konsuln

Author: Mathilda Malling

Release date: December 18, 2007 [eBook #23891]

Most recently updated: January 3, 2021

Language: Swedish

Credits: Produced by Louise Hope and The Online Distributed Proofreading Team at <https://www.pgdp.net>

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK EN ROMAN OM FÖRSTE KONSULN ***

Denna text använder utf-8 (unicode) som teckenkodning. Om apostrofer, citationstecken eller å, ä, ö i denna text inte visas korrekt så kanske din webbläsare inte är kompatibel eller saknar teckensnitt. Kontrollera först att din webbläsare har teckenupsättning eller teckenkodning ("character set" eller "file encoding") inställt på Unicode (UTF-8). Du kan också behöva byta teckensnitt i din webbläsare.

Romanen gavs i original ut i två volymer. Volym II började med kapitel XII.

Ett fåtal tryckfel i den ursprungliga texten har rättats. De har markerats mouse-hover popups i texten.

MATHILDA MALLING

EN ROMAN OM FÖRSTE KONSULN

FRÅN DEN 18 BRUMAIRE TILL FREDEN I AMIENS

Alors tout marchait au son des trompettes victorieuses,
alors tout était gloire et honneur, alors on parlait une
autre langue...

M:me La D:sse d'Abrantès

FJÄRDE UPPLAGAN

Stockholm
Albert Bonniers förlag

STOCKHOLM

ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI 1914

I.

Ces familles nobles que l'Empereur appelait de "belle
race".

Baron Larrey.

Det var en våt och stormig dag midvintern år 1800 — eller, som man på den tiden sade, i början av Pluviöse år VIII. De avlödade kastanjerna och ekarna i parken omkring "*les Fougères*" voro betäckta med ett glänsande, halvstelnat regnlag, och de små, runda bladen på de vanvårdade buxbomshäckarna (de hade visst icke blivit klippta sedan kungens död), vilka i konstiga, stela figurer snodde sig längs den breda terrassen ned mot Loire, glänste svarta och styva i den starka våtan.

Det var vid femtiden på eftermiddagen, och det började redan skymma. Slottet, en gammal byggnad från slutet av medeltiden, reste sig mörkt och högt med sina många torn mot den skiffergrå, sönderrivna himlen. Från ett par av fönstren lyste redan ljus, och en man med handlykta och lång, vid regnkappa, som fladdrade om de smala, kortbyxade benen, och vars styva krage i nacken lyfte upp hårpungen, så att den stod rakt ut, kom ut på den höga, förfallna stentrappan.

I.4

— Mademoiselle! ropade han med pipig, ängslig stämma, i det han satte handen för ögonen och höjde lyktan över huvudet. Mademoiselle Edmée!

En ung flicka i lång, ärlös kappa med skinnbesättning, och på huvudet en gammalmodig hatt från åttiotalet med plymer och vida brätten *à la bergère*, kom raskt springande från en smal sidogång upp emot trappan.

— Jag kommer ju, Jeanot, hennes stämma klang frisk och hög genom blåsten. Jag kommer ju! Du behöver inte skrika, som om gården brunne. Med ett par språng var hon uppe på stenvägsstenen. Är abbéen då kommen, frågade hon oroligt.

— Abbéen väntar på er, Mademoiselle, svarade den gamle med förebrående eftertryck. Monsieur de Châtillon är med honom.

Han sköt med ryggen upp den tunga dörren, medan han talade, och lät damen träda innanför.

Det var en stor, stenlagd förhall, som gick upp genom två våningar, med urblekta freskomålningar i väggfälten och i taket. En utskuren, väggfast bänk gick jäms med ena väggen bort till kaminen, vari en stor, nytänd brasa flammande lyste ut över golvet svarta och vita rutor. I motsatta hörnet av hallen gick en bred trappa upp till andra våningen med ett präktigt, förgyllt räckverk, prytt med vapensköldar och många heraldiska emblemer — allt i en sökt och snirklad stil. Den såg nästan ny ut, och förgyllningen stack besynnerligt av mot det övriga, strängt gammaldags bohaget av mörknad ek. På mittelväggen ledde två dörrar in i huset, av vilka den ena stod halvöppen, så att man hörde rösterna därifrån. Mitt på golvet hade Jeanot satt ifrån sig en armstake av svartnat silver, vars tre smala talgljus osande fläktade i luftdraget.

I.5

Den unga damen gick strax fram till elden, och tjänaren hjälpte henne att lägga ytterkläderna ifrån sig på bänken. Hon kände på sina litet fuktiga armar och bredde ut händerna framför brasan.

Hon bar en svart sidenklänning, som, trots det den icke såg så gammal ut, var sydd efter det snitt, man ibland ser på porträtter från Louis XVI:s sista regeringsår: en lång, smal kjol och kort, åtsittande tröja, knäppt med en dubbel rad stora knappar, och med breda, trekantiga uppslag på bröstet, långa, snäva armar, som i en liten snibb gingo ned på händerna. Omkring halsen, korslagd över barmen och bunden i en stor rosett högt uppe på ryggen satt en Marie-Antoinettefichue av grönt och vitt, randigt taft.

Håret — det var ett präktigt, guldbrunnt hår — bar hon däremot, efter de nu härskande moden, uppsatt i nacken *à la grecque*, med naturliga lockar omkring pannan och öronen.

I.6

Det var den adertonåriga Mademoiselle Edmée-Louise de La Feuillade, vars far för flera år sedan stupat i den första Vendéeresningen, och som nu, tillsammans med sin gamla, döva moster och ett par andra genom kriget hemlösa adelsdamer, bebodde detta ensliga slott på Loires vänstra flodbrädd — Rocroyes'ernas gamla familjegods, som stått övergivet ända sedan Regentens tid, och som nu under revolutionen tjänade deras förföljda ättlingar till fristad. De levde där så gott som utan någon som helst förbindelse med den yttre världen, utom den de kunde skaffa sig genom chouanskarorna, vilka på en gång beskyddade och terroriserade dem.

Mademoiselle de La Feuillade hörde genom den halvöppna dörren det dämpade mumlet av flera röster. Hon strök håret från tinningarna och såg ett ögonblick provande på sina icke alldeles rena händer, i det hon med huvudet på sned spetade ut fingrarna. Därpå gick hon resolut in.

Omkring det ovala marmorbordet, med buktade, förgyllda ben, sutto sex personer och spelade kort. En kraftig, medelålders herre i soutane och tonsur, som just nu betänksamt, med två fingrar drog ut ett kort, satt överst vid bordsändan, och mittemot honom en annan, som vände ryggen till ingången, med lång, pudrad hårpung i nacken. Mellan dem — vid bordets långsidor — sutto de fyra gamla damerna, två på var sida. De hade allesammans högt uppsatta, pudrade frisyrier och styva snibbliv med fyrkantig ringning och halvlånga armar; malen hade gått illa åt sidenet under den bedrövliga tid dessa galakläder vilat i dragkistorna.

I.7

Abbé Bernier, som först fick öga på Mademoiselle de La Feuillade, lade strax korten på bordet och reste sig med ett utrop. Han gick fram emot henne med sirlig, trippande gång och utsträckta händer.

— Min dotter — han tog med översvallande vänlighet hennes huvud mellan båda sina händer — ni vet kanske redan den stora nyheten, som Monsieur de Châtillon — han gjorde en rörelse med handen hän emot herrn i hårpungen, vilken reste sig upp och bugade stelt — och jag har till er?

Edmée gjorde en djup, gammaldags reverens för de båda herrarna.

— Till mig? sade hon småleende. Den nyheten är väl till oss alla. Freden, icke sant, min fader?

— Ack, ja visst — freden! Ja, jag vet, ni har redan hört från Montfaucon, att äntligen den för oss alla lika viktiga hänsynen till fäderneslandet — hans stämman blev plötsligt salvelsefull — har fått bukt med våra tappra vänner här i Vendée. För några dagar sedan undertecknade vi den med general Hédouville, och nu har Monsieur de Châtillon också gjort mig den glädjen att giva med sig. Mina damer — han vände sig till Mademoiselle de Rocroyes och de andra — jag ber er vara övertygade om, att jag djupt sympatiserar med den ädla troheten mot en olycklig furste, men vår heliga kyrkas sak är dock för ögonblicket den viktigaste av alla, och för att kunna uträtta något för den, vartill tiden, såsom jag hoppas, nu äntligen är mogen, behöva vi först och främst fred — fred med våra landsmän och bröder, våra så sorgligt villfarande bröder. — Han höjde ögonen upp emot taket. — Inte sant, mina vänner — själarnas frälsning går framför allt?

1.8

Ingen svarade. Damerna suckade, och ett par av dem gjorde korsets tecken.

— Nej, min dotter, återtog så abbéen plötsligt med naturlig, munter stämman, det är nu icke bara det. Vi ha flera nyheter. Gissa!

Edmée skakade på huvudet och skrattade. Abbéens livlighet satte henne i gott humör.

— Mademoiselle de Rocroyes, Madame de Beaurollier — han vände sig med en bugning till de gamla damerna — önskar ni, att jag säger henne det?

— Men jag står ju som på nålar, herr abbé, ropade Edmée. Är det verkligen en nyhet, som angår mig?

1.9

Abbéen lyfte handen och gjorde en effektpaus, så utbrast han plötsligt:

— Monsieur de Châtillon och jag resa i morgon till Paris för att i anledning av freden tala med Förste Konsuln. Er tant, Mademoiselle Edmée, önskar, att vi taga er med.

— Mig? — I morgon? Men, moster — hon vände sig häftigt till Mademoiselle de Rocroyes — jag är ju icke färdig till att resa någonstades, jag har ju icke en gång en klänning att ta på mig. Hur kan jag väl?...

Förvirrad, betagen, med strålände ögon, såg hon från den ena till den andra. Blotta tanken på att slippa ut från detta dystra chouanslott kom hennes unga hjärta att klappa.

— Vi ha tänkt på allt, Edmée — nickade Mademoiselle de Rocroyes värdigt och långsamt.

— Jeanot och Valentine skola följa dig, och bättre resällskap än abbéen och vår ridderlige vän, Monsieur de Châtillon — hon gjorde en högtidlig böjning hän emot honom — kan du icke få. Du vet, det är av vikt, tillade hon med eftertryck, att du snart kommer till Paris. Madame de Châteauneuf väntar dig säkert.

Edmée rodnade och rynkade lätt ögonbrynen. Madame de Châteauneuf var hennes fars syster, och det hade ända sedan hennes barndom varit ett stående avtal mellan familjerna, att hon, då tiden kom, skulle förmälas med sin kusin, Louis de Châteauneuf. Som barn hade de varit mycket tillsammans — han var för resten en sex à sju år äldre än hon — men sedan kom revolutionen, och hon hade varken sett honom eller fastern på tio år. Det förödmjukade henne, att hennes vänner nu vid första lägenhet, som erbjöd sig, ville skicka henne ifrån sig och strax kasta henne i armarna på denne barndomsbrudgum, som kanske icke ens ägnade henne en tanke längre. Och hon skulle komma dit utblottad på allt, utan någon annan förmögenhet än anspråken på ett par konfiskerade gods, som hon helt säkert aldrig någonsin skulle återfå. Icke ens en anständig resdräkt hade hon att visa sig i för sina släktingar.

1.10

— Men moster, sade hon dröjande, hur skall jag väl kunna komma till Paris? — Å bara den provinsiellt vördnadsfulla ton, varmed hon uttalade namnet på denna märkliga stad! — Jag har ju inga pengar, inga kläder ens...

— Prat, Edmée! avbröt den gamla henne skarpt. Vi ha då ännu ett par diamanter i gömmorna, vet jag. När du blott kommer till Paris, får du igen dina gods, det har abbéen sagt.

Abbéen såg litet generad ut, men sade ingenting.

— Paris! fortfor den gamla damen hånfullt efter en litet tryckt paus. Som om icke du — en flicka av stånd (*une fille de grande qualité*) — vore god nog att uppträda i Paris, som du nu går och står. Den rackarhålan! De slynglarna! De tjuvarna och kungamördarna! Tror du, att de, som själva göra sig till med att gå utan byxor, fordra någon paryr av en kvinna?

1.11

— Förlåt, Madame, skrek abbéen in i hennes öra. Det är länge sedan. Nu råder det tvärtom stor lyx i Paris.

Den gamla fröken såg vredgat på honom med obeskrivligt förakt. — Lyx! Ja, väl vet jag, att de ha stulit bättre folks saker och nu kluta ut sig som gudar och gudinnor i stället för att gå med panier och puder som kristna människor. Men ni vill väl aldrig inbilla mig, att er lille korsikanske slagskämpe, som ni talar så vackert om, är i stånd till att bilda en societet, om han än förmått att lappa ihop ett dussin republiker! Nej — hon skakade energiskt på huvudet — något sällskapsliv, som det kan vara frågan om att en dam med min systerdotters rang kan delta i, blir där icke i Paris, förrän Hans Majestät kommer tillbaka. Till den tiden får hon sitta hos sin faster innanför låsta luckor. Det gör naturligtvis allt bättre folk, avgjorde hon kategoriskt.

Hennes systerdotter suckade. Utsikten att komma innanför de låsta luckorna tilltalade henne icke, trots all rojalistisk renlärighet.

Den gamla Madame de Beaurollier tog nu till ordet. Hon riste på huvudet, när hon talade, så att en sky av puder stod ut ifrån peruken.

1.12

— Men, käre abbé, är det då icke oförsiktigt att skicka vår lilla flicka till detta Sodom? Tänk, jag har hört, att en grevinna av det gamla hovet, med ett fullständigt respektabelt namn, har gift sig med sin lakej — tänk er, gift sig! Det ligger galenskap i luften därinne, och det smittar. Å, Gud, man har ju sett folk av den högsta börd bli som förvandlade. Tänk blott på den förste prinsen av blodet — själva hertigen av Orléans! Och den lille hertigen av Chartres! — Gud och var man vet, att han har tjänat under den trefärgade fanan. Det smittar, säger jag er — det smittar!

— Å, gudmor, ropade Edmée indignerad, ni är då väl icke rädd för, att jag skall gifta mig med Jeanot! Och hon brast ut i ett friskt, barnsligt klingande skratt. De andra kunde icke låta bli att också draga på munnen.

Madame de Beaurollier rätade på sig och såg vasst från den ena till den andra.

— Ja, ja, min söta — värre har man hört! Sedan 93 kan aldrig något förvåna mig. Det låg i hennes stämma och uttryck en så hopplöst trist övertygelse, att den med ens gjorde slut på all munterhet.

— Vi skola nog passa på Mademoiselle de La Feuillade, bröt abbé Bernier pausen med sin välvilliga, glättiga stämma. Hon har ju till att börja med både mig och Monsieur de Châtillon, för att icke tala om Madame de Châteauneuf och den unge greven. Eller hur — Mademoiselle?

I.13

Edmée svarade icke; hon hörde honom knappt. Hon satt med handen under kinden, och med ett par frånvarande, leende och strålände, fuktiga ögon såg hon ut framför sig. Hon var så vacker, som hon satt där, med den rena, barnsligt mjuka profilen, den bleka, men rosenaktigt friska hyn mot det bronsgyllne håret, och ögonen — de stora, skiftande, gråbruna ögonen — orörligt uppspärrade under täta, strålligt utstående ögonfransar. Den yngsta av de gamla fröknarna de Kergoran suckade ofrivilligt, en smula avundsjukt, när hon såg på henne, och abbéen tog sig betänksamt en pris. Han visste kanske mera om Paris — Barras' och Madame Talliens Paris — än han funnit för gott att berätta Mademoiselle de Rocroyes.

Nästa morgon tidigt, så tidigt, att månen ännu stod högt på den vintriga himlen, och tjänarna vid lyktor surrade fast packningen på den gamla karossen, begåvo de sig åstad. På trappan stodo de fyra gamla damerna huttrande i sina urringade klänningar, och allesammans ordnade och kommenderade de, i det de med brutna, tårfyllda stämmor utöste ampra benämningar och skällsord till tjänstfolket, som, utan att låta sig bekomma, långsamt och betänksamt skötte vad de skulle. Monsieur de Châtillon, mörk som en bronsstaty, höll redan på sin häst vid vagnsdörren, och abbéen och Valentine — med ett kolossalt knyte, som hon icke på villkor kunde övertalas att lämna ifrån sig, tätt tryckt i famnen — sutto redan i den gamla berlinaren, men Mademoiselle de La Feuillade stod ännu gråtande på trappan med armarna om sin gudmors hals och hörde på hennes sista naiva och pedantiska förmaningar.

I.14

Hon hade hållit sig tappert ända tills nu; ja, hon hade varit nästan vild av glädje, medan hon i natt plockade fram sina saker och hjälpte pigan att packa, men nu — nu kom plötsligt skilsmässans tragiska allvar över henne (och i dessa tider voro alla skilsmässor tragiska!). Hon grät högt och okonstlat.

— Bed Maria för mig, allesammans! — hon sträckte sina händer ut till de bägge fröknarna de Kergoran. — Om freden ännu varar till sommaren, skall jag be Madame de Châteauneuf följa mig hit.

Damerna gräto allesammans, snyftade, snöto sig och ropade högt. Abbéen frös om fötterna och började stampa inne i vagnen, Jeanot gned sina ögon uppe på bocken och vaggade snyftande fram och tillbaka, så att hårpungen svängde; det oroliga, hoppande ljuset från lyktorna skrämde hästarna, som skrapade med hovarna mot den frusna marken och vrenskades. Blott Monsieur de Châtillon höll orörlig och tålig på sin höga häst vid den ena vagnsdörren.

I.15

Äntligen kom Edmée i karossen. Hon höll näsduken för ögonen och föll storgråtande med huvudet mot Valentines knä, medan de raskt körde från gården. Hon hörde, hur det dånade över vindbron.

— Valentine, käraste lilla Valentine! Hon kröp ihop vid den robusta pigans bröst.

Abbéen sade ingenting. Han böjde sig ut genom vagnsfönstret och viftade med handen en hälsning till de fyra damerna på trappan. I ljuset av de svängande lyktorna sågo de vagnen med Edmée försvinna.

I.16

II.

”La France avait plus besoin de moi, que moi d'elle!”

Mot de Napoléon.

Nära fjorton dagar varade resan på de eländiga vägarna, som nu på vintern voro i sitt värsta tillstånd; på mångfaldiga ställen måste de stiga ur och gå långa sträckor. När Edmée blev för trött av att sitta stilla i vagnen, fick hon ibland sätta sig på sadelknappen hos Monsieur de Châtillon och rida ett stycke, eller han gick vid sidan av och ledde hästen vid betset, när vägen var för svår. På värdshusen, där de togo in, träffade de alltsomoftast ihop med avdelningar rekryter, som skulle till Paris och sedan avgå till härarna i Ligurien och vid Rhen, eller med

Republikens trupper, som nu började dragas ifrån Vendée. En gång hade de sällskap med en sådan avdelning flera mil; kaptenen var en av dem, med vilka abbéen underhandlat i och för freden i Montfaucon. Han visade sig ytterst galant mot den vackra Mademoiselle de la Feuillade, som å sin sida ej kunde låta bli att finna nöje i att tala med honom. Det var ju den förste verkliga representant för det nya Frankrike hon råkade på — hon, som så länge blott talat med Republikens hånande fiender; den förste, vilken med oblandad beundran och entusiasm talade om Förste Konsuln och vad han utträttat i dessa månader efter Brumaire. Kapten Ollivier var en moderat republikan och en ganska bildad man, vilken som helt ung soldat tjänat under Kellermann i Flandern, därefter deltagit i det italienska fälttåget år IV och varit med vid Mantua mot Wurmser. Edmée ansåg det under sin värdighet att förhöra sig med honom angående general och Madame Bonaparte — vilken han sade sig ha sett i Brescia — men hon gjorde honom dock några likgiltiga och försiktiga frågor, som han entusiastiskt besvarade. Denna enformiga entusiasm, vilken hon antog måste vara påbjuden eller framkonstlad, tröttade slutligen Edmée till den grad, att hon till och med började föredraga Monsieur de Châtillons kalla och trista fåordighet.

I.17

Emellertid hade hennes samtal med kaptenen dock åstadkommit ett visst nyfiket intresse för Förste Konsuln och hans omgivning, detta nya Paris, om vilket ingen på les Fougères anade något.

Äntligen, sent en afton, rullade vagnen in på Paris' gator. Edmée var så trött, att hon knappt hade något intresse därav — hon halvsov med huvudet mot Valentines axel. Denna långa resa i köld och slask med tvungna uppehåll på obekväma gästgivaregårdar, vilkas förråder blivit uttömda av förbimarscherande soldater, så att där knappt kunde uppdrivas en måltid mat till fredliga resande, hade nästan uttömt hennes annars ganska goda krafter. Allt detta nya i förhållanden, människor och meningar, som överallt mötte henne och oblygt välte sig in på henne, tröttade och irriterade henne också i hög grad. Bara en sådan småsak som de långa räkningarna med värdinnan och postiljonen, vilka alltid med småaktigt omständlighet skulle avgöras i assignater, med tusentals francs åt gången, var henne emot. Det upprörde henne att överallt höra soldaterna skråla "Marseillaisen" och till och med "*Ça ira*", sånger, vilka hon lärt sig att avsky som hymner till djävulen, att behandlas med den affekterade, näsvisa oförskämdhet, som "patrioterna" ännu ansågo för sin plikt att visa en *cidevant noble*, en från "Vendée"; att i värdshustugorna, där hon och Valentine, med de ömma fötterna insvepta i för tillfället lånade täcken och filtar, sutto vid elden och värmdes sig, medan hästarna ombyttes, vara tvungen att höra på alla möjliga råheter och okvädinsord mot Bourbonerna och emigranterna. Hon lärde sig nästan att avsky Förste Konsuln, som abbé Bernier dock talade så vackert om, blott emedan alla dessa människor höjde honom till skyarna.

I.18

I.19

Landet var förfärligt, men städerna, de reste igenom, gjorde ett nästan ännu sorgligare intryck på henne. På les Fougères, om de också emellanåt varit utblottade på allt, hade de åtminstone varit ensamma, ej känt den skammen att vart ögonblick trampas på tårna av pöbeln. Men här, i dessa av revolutionen härjade städer — Angers till exempel! Överallt papper uppklistrat på murarna, annonser om egendomsförsäljning, gamla upprop och dekretet från Konventet och Direktoret — hon kunde ej undgå att i förbifarten flyktigt läsa de svulstiga, patriotiska fraserna, tryckta med tumslånga bokstäver; i de smutsiga klädstånden, ända ut på gatan, nästan ut i den av allsköns orenlighet och smuts fyllda rännstenen, en oblyg och skadeglad exposition av från de gamla adelsgårdarna bortförda möbler och konst saker: stolt leende markisinneporträtter i Diana- eller Auroradräkter målade av Nattier, upphängda på en krokig spik utanför en källarhals; ovärderliga Sèvresvaser, som prytt en hertigs kaminfris, uppställda i den skräpiga fönsterkarmen; gamla spetsgarnityrer, vilka kanske tillhört en prinsessa av blodet, dinglade nu sönderrivna mellan trasorna, som garnerade muren. Och över alltsammans som patriotisk och tillfyllestgörande förklaring: en röd mössa! Edmée vände sig bort med vämjelse; hon önskade blott, att de snart skulle komma ut på landsvägen igen — den öde, morasaktiga landsvägen, som i sin tröstlösa enformighet strök förbi ouppodlade fält, nedhuggna skogar, och förfallna, halvt nedrivna eller brända gårdar. De tre resandena talade icke mycket om vad de sågo, men ibland hörde Edmée en resignerad suck från abbéen eller en otålig ed från Monsieur de Châtillon. Det hade så länge varit farligt att säga vad man tänkte — till och med bland vänner — att man nästan hade vant sig av därmed.

I.20

Nu voro de i Paris. Edmée orkade icke se ut; hon blott lade märke till att en gata, som de passerade, var beckmörk — de andra voro för resten också högst sparsamt belysta — folket hade tagit bort lyktorna.

Hon var dödstrött och sov nästan, när kusken äntligen höll utanför Madame de Châteauneufs hus i *Rue du Bac*, nära floden, Faubourg St. Germain. Yrvaken kom hon ur vagnen och in på en rymlig, fyrkantig gård, där en stor, monumental fontän — vit i månskenet — var det första, som tilldrog sig hennes uppmärksamhet. En man med lykta kom ut från den breda huvudbyggnaden. Abbéen bjöd henne handen — Monsieur de Châtillon hade de redan bjudit farväl — och de gingo in.

Edmée kände i detta ögonblick föga eller ingen spänning vid tanken att återse sina släktingar, sin blivande man. Överväldigad av trötthet och sömnlust följde hon långsamt vid abbéens hand tjänaren, som med släpande steg och lyktan i handen gick framför dem. Först då hon hörde lakejen vid ingången till salongen nämna deras namn, rätade hon ovillkorligt på sig.

I.21

Det var ett stort, fyrkantigt gemak, i vilket de blevo införda — blott medelmåttigt upplyst av ett par mångarmade lampetter på var sin sida om kaminspeglens, omspända med gas för att förmildra ljuset. En äldre dam, som höll på att nysta en garndocka från en ung flickas händer, reste sig med ett lätt utrop vid ljudet av deras namn och kom strax emot dem. Edmée kände icke igen

henne, men förstod, att detta måste vara hennes faster, och med en känsla av att äntligen ha funnit ett hem, kastade hon sig i hennes utbredda armar.

— Min kära Edmée!... Vi väntade dig icke så snart. Louis, hälsa på din kusin...

En ung, mörk herre, som hade stått och läst ett litet tidningsblad borta vid kaminen, närmade sig nu. Edmée kände sig plötsligt gripen av en plågsam förlägenhet — var bristfällighet i hennes dräkt, i hennes av resan angripna utseende blev med ens så outhärdligt medveten. Med en tillkämpad, tvungen värdighet, som i grunden var blygsel, hälsade hon kallt och avmätt sin kusin.

1.22

Den unga flickan, som hållit garndockan, reste sig nu och gjorde en kort, behagfull hälsning. Madame de Châteauneuf drog henne till sig och lade hennes hand i Edméés:

— Här ser du din blivande väninna: Mademoiselle Laure de Permon. Loulou — du, som alltid är så söt och förståndig, hjälp du Edmée till rätta, medan jag hälsar på vår käre abbé.

Madame de Châteauneuf var kruserlig och gammaldags artig i sitt sätt. Hon talade med en studerat mild, litet likgiltig stämma, som passade väl till hennes spensliga, ännu eleganta figur och behagliga, blonda ansikte. Det var hennes stolthet, att hon i sin ungdom påstods ha haft tycke av prinsessan av Lamballe, och hon fortfor ännu att accentuera det genom en starkt pudrad, lockig Marie-Antoinettefrisyr, som i valkar stod ut bakom öronen. Nu var hennes ansikte gammalt och fårat av dessa tio års ångest och bekymmer, men hon bibehöll, trots allt — i sitt leende, i sitt förbindliga tilltal, i sin naturliga och förnäma hållning — det älskvärda och förfinade behag, som kännetecknade det gamla hovets damer.

Hennes son var en adelsman av den förnäma och otillgängliga typ, som revolutionen, långt ifrån att böja, snarare hade gjort trotsigare. Medan hans moder i Frankrike genomkämpade dessa års prövningar och förtvivlan, hade han redan som yngling följt emigranterna och uppfostrats i England hos sin fars familj. Först för kort tid sedan var han återkommen, och tack vare sin moders slughet, vaksamhet och ihärdighet, fann han sig, till skillnad från övriga emigranter, i så gott som okvald besittning av sin familjs egendom. Louis de Châteauneuf gav, strax man såg honom, i allmänhet ett högmodigt och satiriskt intryck, men där var i hans väsen en så nobel lojalitet, en så rättrådig fasthet, att man snart glömde det. Till skillnad från den tidens rojalister var han redan tidigt fullständigt utan illusioner angående en restauration, och då han insåg, att där ej fanns något hopp om att tjäna Bourbonerna, hade han tagit sitt parti att tjäna Frankrike, och redan genom den förre biskopen av Autun — moderns trofaste vän och rådgivare under dessa sista års faror — som diplomat ställt sig till den nuvarande regeringens tjänst. Det fanns så få män av hans kast och namn, som ännu kunnat besluta sig för ett sådant steg, att han i högsta grad vunnit regeringens erkännande. Hans mor var icke heller någon ultraroyalist; under dessa tio års omvälvningar, som hon alla sett på nära håll, hade hon småningom blivit nästan absolut likgiltig för allt annat än att skaffa sin son och sig själv en betryggad ställning. När hon tänkte på Bourbonerna, var det med en viss vemodig sympati, såsom något, vilket hörde med till hennes ungdoms glans och nöjen, men som det lika litet tjänade till att tänka på att få igen.

1.23

Tjänaren kom in med te, vartill serverades något kall pastej, fågel och konfityrer. Edmée fann sig väl i det varma, bekväma rummet, omgiven av sin fasters och lilla Laurettes smekande uppmärksamhet. Hennes misstänksamma provinsstolthet kände sig ej ens längre sårad genom jämförelsen mellan hennes antidiluvianska, illa medfarna resdräkt och Mademoiselle Permons grekiska muslintunika med guldbältet. Hon lät abbéen svara på alla spörsmål, som ställdes till dem om resan och om tillståndet i Vendée; till slut föll hon i sömn i stolen, där hon satt.

1.24

När Edmée vaknade nästa morgon, sken solen in i sängen till henne. Hon sprang upp på sina bara fötter och bort till fönstret.

Där låg Paris! Gråblå och tjock, med lösa isstycken vid bräddarna, flöt Seinen på bägge sidor om bron, och där — på andra stranden, mittemot — såg hon stora slottsbyggningars mäktiga stenmassor och de avlödade träden i parker och trädgårdar. Hon hade hört, att de kallade bron mittemot för *Pont Royal*. — Louis hade ironiskt rättat det till *National*, som den nu skulle heta — och hon gissade därför, att de stora slotten på andra sidan ej kunde vara annat än Louvre och Tuilerierna. Med sina goda ögon kunde hon tydligt se en skiltvakt i uniform gå fram och tillbaka framför en utskjutande del av slottet. Där bodde han väl, och där hade kungen bott...

1.25

Men sådant hade hon icke tid att tänka på nu! Med uppspärrade, strålände ögon såg hon i solskenet ut över Paris' byggningar, kyrktorn och människofyllda gator — här skulle hon ha lov att bo nu, här var livets och ödets stad, martyrernas och segrarnas rike!

Valentine stod och tog fram kläder ur hennes koffert, Edmée sprang fram till henne, rev det ur hennes händer och kastade det på golvet.

— Låt det gamla skräpet vara, sade hon övermodigt och skrattade högt, med glädjen i ögonen. I Paris är man fin! Jag vill ha vita kläder och gyllne bårder och ringar på händerna och stenar i håret, som Mademoiselle de Permon hade.

— Men Mademoiselle kan då inte gå i bara linntyget heller — fastän Gud skall veta, de ha inte mycket mer på! — tills vi ha skaffat allt det, svarade Valentine förargad och böjde sig ned för att plocka upp.

Samma förmiddag for Madame de Châteauneuf ut med sin nièce i alla möjliga fashionabla bodar och magasiner. Först till Madame Germon för att beställa ett halvt dussin nya klänningar, så till Despaux och Leroi för att välja hattar; och eftersom de nu en gång voro i *Rue de la Loi*, till antikvitetskrämaren Villemain för att se på spetsar. Madame de Châteauneuf viskade till Edmée, att han var makalös i sitt urval, han hade till och med vetat förskaffa sig drottningens garnityrer — tyvärr fanns det ingen, som hade haft råd att köpa dem, utom Mademoiselle Lange!

1.26

Edmée satt hela tiden och såg ut genom vagnsfönstret — där var så mycket att se på. Små konstiga engelska vagnar, som damerna själva körde, jagade förbi dem i susande fart — Madame de Châteauneuf nämnde dem för henne: wiski, carrik, demi-fortune; några liknade romerska triumfvagnar, på vilka man stod bakom karmen och körde. Och mellan dessa — det var nu över *Champs-Élysées* de foro — skyndade, med fara för liv och lemmar, tarvligare kvinnor i röda, korta kjolar med vita livstycken och huvor, och över skuldrorna en blå schalett à la Gertrude, eller arbetare i korta tröjor och långa byxor med gamla trekantiga hattar på huvudet och i händerna kolossala knölpåkar. Uniformer såg hon ej så många, som hon hade väntat; Madame de Châteauneuf förklarade henne, att Förste Konsuln höll så sträng ordning på krigsfolket, att de var och en på förmiddagen hade sitt bestämda göra och inte fingo gå ut och driva på gatorna efter behag.

1.27

Något som också här föll Edmée i ögonen — isynnerhet i de mera obskura och avlägsna gator, de körde igenom — var den massa affischer och tryckta och skrivna anslag, varmed murarna överallt voro fullklustrade. Nästan alla utbjödo något till salu. Dessutom läste man ofta på plankverken och på rutorna patriotiska inskrifter, som t. ex.: "*Ici on s'honore du titre de citoyen*", eller "*Fraternité ou la mort!*" eller "*Maison de la Liberté*" o. d. Mademoiselle de La Feuillade tyckte, att det såg dumt och smaklöst ut, men hon visste icke, om hennes tant tillät henne att säga det.

Efter en mycket lång tur hade de äntligen stigit ur vid *Palais d'Égalité* (Royal) för att köpa några småsaker. När de voro färdiga, vinkade Madame de Châteauneuf till Edmée, och i det de, utan att bry sig om det väntande ekipaget, gingo till fots snett över *Rue des Petits-Champs*, sade hon plötsligt:

— Vill du se, Edmée, så skall jag visa dig något.

De gingo genom en smal, kort gata, vars namn Edmée ej såg, och kommo till en rund, öppen plats, varpå, mittemellan apotekares och kvacksalvares stånd, överklustrade med sönderrivna, prålände plakater om deras underkurer, reste sig en målad träobelisk — ett rätt tarvligt monument över sansculottsegern den 10 augusti.

1.28

— Se dig väl om, sade Madame de Châteauneuf med ett egendomligt leende.

— Här är ju ingenting att se — hon spärrade upp ögonen. — Var äro vi?

— På *Place des Victoires*. Hon tystnade och såg nästan högtidligt på Edmée, som frågande hade vänt sig emot henne. Därpå viskade hon med låg, rörd stämma:

— Detta var en gång *Place Royale* — Feuilladernas stolthet. Din farfars farfar, hertig de La Feuillade, lät bygga den till Louis XIV:s ära. Jag minns, när kungens staty stod där — hon pekade på obeliskan — och min mor har berättat, hur på hennes tid facklor alltid brunno omkring den.

Hon skakade vemodigt på huvudet och såg ut framför sig, försjunken i minnen från fordom. Och då hennes brorsdotter ännu fortfor att tiga, sade hon, i det de långsamt började gå tillbaka genom *Rue de La Feuillade*:

— Å, Edmée, det hade varit en annan tid för dig att komma till Paris!

Edmée hade rynkat ögonbrynen, som i smärta eller bitterhet. Nu log hon, i det hon såg upp på sin faster, och sade högt med sin klara, klingande stämma:

— *Place des Victoires* är egentligen ett lika vackert namn som *Place Royale*. Min farfars farfar, marskalken, som var en tapper herre, skulle visst ej haft något däremot. Segerns gudinna är ju nu Frankrikes suverän... Men gudskelov, tillade hon och knäppte händerna, att ingen fann på att kalla den *Place du Dix-Août!*

1.29

På hemvägen gjorde de ännu en obetydlig omväg och körde förbi *Place de la Concorde*, som Förste Konsuln nu befallt att *Place de la Révolution* skulle kallas. Madame de Châteauneuf lät vagnen hålla och visade Edmée den gipsstaty av friheten, vilken stod på samma sockel, som förut varit fotstycke till Louis XV:s ryttarstaty. Den hade ursprungligen varit målad i rosenrött, men det syntes ej mycket mer, smutsig och förfallen, som den var, med en hals så söndrig, att huvudet höll på att falla av.

Edmée såg på den litet, så vände hon sig om med ett stolt och ringaktande leende, och med en häntyding på den helande kraft man från gammal tid tillade Frankrikes allrakristligaste kungar, sade hon:

— Det ser ut, som det behövdes, att en suverän snart komme att röra vid all denna skröplighet!

1.30

III.

"Ces noms appartiennent à la France, à l'histoire; je suis le tuteur de leur gloire, je ne les laisserai pas périr."

Napoléon

(sur les familles du Faubourg St. Germain).

Det var under en trupprevy — en av de vanliga, vilka var quintidi avhöllos på Tuilerigården — som Mademoiselle de La Feuillade första gången såg Förste Konsuln.

Genom en avlägsen släkting, markisen av Caulaincourt, som var nära lierad med Madame

Bonaparte, hade Madame de Châteauneuf erhållit tillträde till Tuilerierna för sig och sin nièce, så att de — en förmån, som många främlingar sökte ernå — från ett fönster skulle kunna åse revyn. Då Mademoiselle de La Feuillade, trots det hon varit i Paris över en månad, ännu ej kunnat förmås att hänvända sig till regeringen angående sina beslaglagda gods, än mindre själv som supplikant uppsöka Förste Konsuln och personligen förelägga honom sin sak, vilket, efter abbéens och andra kloka människors mening, var det enda, som verksamt kunde främja den, gjorde Madame de Châteauneuf nu på eget bevåg ett sista försök att påverka henne. Hon trodde — och kanske var icke denna tro så naiv och fantastisk, som de kloka herrarna ansågo den — att, om Edmée kom till att se Förste Konsuln, "Frankrikes räddare", som nu också legitimisterna kallade honom, omgiven av de tillbedjande trupperna och det alltid vivatropande folket, så skulle den allmänna patriotiska entusiasmen, som regelbundet väcktes, blott han visade sig, övervinna den unga flickans ingrodda motvilja att närma sig "tyrannen", som hon på sitt urmodiga Vendéespråk envisades att kalla rojalisternas betvingare. Hon hade icke kommit till Paris tids nog för att kunna åse festen i Marstemplet till Washingtons minne, och det högtidliga intåget den 30 Pluviöse, då de tre konsulerna, eskorterade av trupper, lämnade Luxembourg och med stor pomp togo Tuilerierna i besittning, hade hon halsstarrigt nekat att vara vittne till. Denna gång kunde hon emellertid ej gärna undvika att åtfölja sin faster, då hon diplomatiskt formulerade sin anhållan som en inbjudning från markis de Caulaincourt.

I.31

Det var nu i slutet av Ventöse (mitten av mars). Dagen var kall och ovanligt klar, med blåst och strålande solsen. Trupperna passerade i halvbrigader förbi Florapaviljongen, där Förste Konsuln, omgiven av staben, höll på sin vita häst, Désiré. Han tog sig avstickande enkel ut mitt ibland alla dessa plymascherade och förgyllda herrar, i sin simpla grå överrock utanpå uniformen, och på huvudet, långt ned i pannan, den enorma, breda hatten, utan plymer, blott prydd med den trefärgade kokarden. Han såg blek, nästan gul, utvakad och ansträngd ut. Han höll läpparna tätt slutna och följde hela tiden uppmärksamt framåtböjd truppernas rörelser — det såg ut, som ville han i sitt minne inpräglade var särskild mans utseende. Då ett par halvbrigaders krutsvärtade, nästan sönderskjutna fanor presenterades, blottade han huvudet med en värdighet och ett allvar, som fick soldaterna att bryta ut i höga jubelrop.

I.32

Mademoiselle de La Feuillade hade plats i ett öppet fönster snett emot honom, icke särdeles långt borta, så att hon tydligt såg honom i profil hela tiden. En gång vände han på huvudet och mötte hennes blick. Strax därpå sade han ett par ord till sin adjutant, som blott ryckte på axlarna och gav ett kort, som det syntes, nekande svar.

Han talade till soldaterna: ett par klara, fyndiga och starkt patetiska ord, där "ära" och "fosterland" dominerade. Sagda med hans röst, med hans levande ansiktsuttryck och djupa allvar, fingo de i detta ögonblick och i denna omgivning en så heroisk klang och mening, att Edmée, gripen av patriotisk hänryckning, smittad av jublet omkring henne, plötsligt kände ögonen fyllas av tårar och lidelsefullt, med handen mot hjärtat, böjde sig fram liksom för att deltaga i soldaternas hyllning.

I.33

Litet efter var défiléen förbi, och när generalen vände sin häst, såg Edmée honom rakt i ansiktet. Han höll ögonen sänkta, böjde sig en smula ned mot hästens huvud och klappade det. Hon tyckte då, att han såg så märkvärdigt ung ut.

Madame de Châteauneuf hade räknat riktigt. Dagen därpå, efter blott några lama invändningar, närmast för krigsärans skull, gav hennes brorsdotter äntligen efter för släkts och vänners övertalningar och kom överens med abbé Bernier, att han, så snart han själv haft företräde hos Förste Konsuln och talat med honom därom, skulle föra henne till Tuilerierna.

Under mellantiden grubblade Edmée icke så litet på, hur hon skulle kläda sig och vad hon skulle säga, så att hon bleve "konvenabel" vid detta viktiga tillfälle. Det föll henne icke in att be om råd; intet plågade hennes ungdomliga, provinsiella stolthet så som medvetandet om, att hon var så komplett oerfaren i allt vad som "brukades" i Paris — hemma hade hon varit van att anses för ofelbar och i allt den första. Hon hade ännu icke deltagit mycket i sällskapslivet, ty av familjerna i Faubourg St. Germain funnos blott få, som hade medel eller ansågo det rådligt att hålla salong, och den enda idé, hon hemifrån hade om representativt liv, var Madame de Beaurolliers berättelser från Louis XV:s hov; hon hade blivit presenterad på sextioalet och blev aldrig trött av att beskriva ceremoniellet. Det var hon alltså rätt hemmastadd i, men naturligtvis förstod hon fullkomligt väl, att det icke det minsta kunde hjälpa henne under närvarande förhållanden. För resten var hon skarpsinnig nog att inse, att trots alla människors skenbara ofelbarhet i dessa saker, fanns det ingen, som egentligen visste riktigt besked. En ny societet var under bildning; den var ännu så osäker på sig själv, så sammansatt av olika samhällsklasser och partifraktioner, av sansculotter, som extravagerade i egenskap av "*incroyables*", och återkomna emigranter, som försökte spela romerska republikaner, att det ännu icke kunde vara frågan om några riktiga regler för det "passande", ännu mindre om en given, bestämd etikett. Hon beslöt därför att göra som hon själv bäst tyckte och blott lita på sin egen medfödda takt; och när abbéen kom igen med det besked, att Förste Konsuln nästa septidi, strax efter det han mottagit några medlemmar av corps diplomatique, väntade henne i audiens, svarade hon med antagen likgiltighet, att hon nog skulle vara färdig till bestämd tid.

I.34

I.35

Om aftonen valde Edmée länge och samvetsgrant mellan sina få och icke särdeles luxuösa toaletter. Slutligen, efter noggrant övervägande, bestämde hon sig för en vit, lång muslinsklänning, broderad med en smal bård i grönt och guld. Hon skämdes litet för sig själv över den vikt, hon tillade detta sitt första uppträdande inför Republikens unge chef, men den gröna bården lugnade hennes rojalistiska samvete, liksom medvetandet om att de svarta silkesstrumporna voro broderade med liljor. Detta var visserligen en rätt svag demonstration, eftersom liljorna befunno sig ungefär i närheten av knäet, men det var i alla fall en

demonstration, och hon var naiv nog att anse det för sin "plikt" att demonstrera.

Abbé Bernier och Mademoiselle de La Feuillade fingo vänta en god stund inne i salongen utanför Förste Konsulns arbetsrum — "kungens stora kabinet" — medan han i Dianagalleriet mottog Spaniens och Hollands gesanter. Edmée var icke särdeles orolig — abbéen var det nästan mera på hennes vägnar. Det låg i hennes karaktär, att, när hon en gång beslutat sig för en sak, sedan anse den för den naturligaste i världen, ja, den enda möjliga, och att lugnt finna sig i alla dess konsekvenser. För resten — varför skulle hon vara nervös? Hon skulle blott tala om affärer med en trettioårig general, vilken för ett par år sedan var lika fattig och obetydlig, som hon var nu; och när allt kom omkring, var hon ju honom oändligt överlägsen i börd och vad hon, efter sin a begrepp, ansåg för god uppfostran. Hon stod trankilt borta vid ena fönstret och såg ned på gården, medan abbéen litet längre bort underhöll sig med adjutanten. Det misshagade icke Mademoiselle de La Feuillade, att denne unge herre, något som hon väl märkte, allt emellanåt förstulet mönstrade henne från sidan, tydligen imponerad av hennes prinsessehållning.

I.36

Bourrienne kom brådskande in i rummet och gick fram till abbéen utan att se henne. — Förste Konsuln väntar er, abbé Bernier, sade han hövligt, och medborgarinnan Feuillade, som han lovat företräde.

Abbéen nickade menande, en smula högtidligt till Edmée och harklade sig. — Mademoiselle de La Feuillade, sade han med låg röst.

Hon vände sig om och gick långsamt över rummet, adjutanten och sekreteraren drogo sig artigt undan — dörren till Förste Konsulns arbetskabinet var öppen.

Han satt vid bordet, när de kommo in, men reste sig strax. Edmée förundrade sig över att han, när han stod upp, var så liten och spenslig. Hon gav också strax akt på, att hans huvud var för stort till kroppen. Annars var han smärt, väl och kraftigt vuxen.

I.37

— Här, medborgare-konsul — abbéen tog en smula högtidligt faderligt Edméés hand — tillåter jag mig att bringa er medborgarinnan Feuillade, om vilken jag redan haft den äran att tala med er.

Edmée sekunderade denna republikanska presentation med en reverens, som skulle gjort henne heder vid Louis XIV:s hov. Så höjde hon långsamt huvudet och mötte Förste Konsulns blick.

Ett par sekunder sågo de varandra orörligt och djupt in i ögonen — så drog ett svagt, nästan omärkligt och fullkomligt omedvetet leende över den unga flickans läppar. Utan att göra sig reda därför kände hon instinktivt, vilket intryck hon strax vid första ögonkast gjorde på mannen framför henne.

— Jag har sett er förr, sade han långsamt, liksom ofrivilligt. Det var vid näst sista revyn.

— Ja, herr general. Hon hade blivit förmanad att säga "medborgare-konsul" för att accentuera sina republikanska sympatier, men hon glömde helt bort det och talade med honom precis som hon brukade tala med sina likar.

— Mademoiselle — herr abbé, vill ni icke taga plats? Han gjorde en lätt rörelse med handen, i det han själv satte sig på en stol vid bordet. — Ni är alltså den yngre marskalkens sondotter, Mademoiselle de La Feuillade? började han, liksom examinerande.

I.38

— Hans sonsonsdotter, herr general.

— Ja, ja — jag kan tänka det... Nå, det var alltså om dessa sekvestrerade gods i Normandiet ni ville tala.

Edmée gjorde en svag böjning på huvudet.

— Ja, jag har gjort mig underrättad om förhållandena, fortfor han. Till min glädje ser jag, att de icke äro sålda.

Edmée böjde ännu en gång på huvudet; uttrycket i hennes ansikte var detsamma — lugnt avvaktande.

Förste Konsuln blev otålig. Han hade verkligen gjort sig besvär med att skaffa dessa gods till rätta, vilkas historia var långt mera invecklad, än han nyss låtit förstå. Lagen bjöd nämligen, att blott de indragna gods, som ännu ej blivit sålda, finge återlämnas till de förra ägarna; dessa hade redan varit i ett par händer, men som en erkännanshet mot abbé Bernier för de tjänster, han gjort honom i Vendée hade Bonaparte redan för länge sedan beslutat, att hans skyddsling skulle ha dem igen (villkoret var blott, att hon personligen skulle hänvända sig till honom) och med sin vanliga affärsskicklighet hade han ordnat saken. Officiellt gingo de nu för osålda. Han var säker på, att hon visste, hur saken i verkligheten förhöll sig — vilket emellertid blott delvis var händelsen, ty abbéen, som kände sin rebelliska protégée och höll av henne, hade ej vågat att säga henne, att restitutionen egentligen var en nåd av regeringen, icke hennes rätt. Förste Konsuln hade alltså väntat, att den unga damen skulle visa sig överväldigad av tacksamhet.

I.39

Han såg skarpt på henne. — Mademoiselle tycks anse det för fullkomligt otänkbart, att någon under dessa sju år kunnat våga spekulera på era vackra egendomar, sade han ironiskt.

Edmée sänkte huvudet och blev röd ända ned på halsen. Hon skämdes innerligt över sig själv, men var på samma gång så söt, som hon satt där — hjälplös, dekontancerad, utan ett ord till svar. Abbéen, som var en slug iakttagare, var klok nog att hålla sin mun och låta hennes tystnad tala för henne.

Bonaparte satt ännu och såg på henne med sin lysande, obarmhärtiga blick. Så drog plötsligt ett

fint, välvilligt leende över hans vackra läppar; och om hon hade känt det, slog hon upp ögonen och mötte hans blick.

— Jag tackar er, kom det blygt — så lågt, att blott han kunde höra det. Men med detsamma, liksom hon ångrade det våld hon gjort på sin stolthet, reste hon sig hastigt upp.

Förste Konsuln reste sig också. — Ni kan alltså, när som helst taga er egendom i besittning, Mademoiselle. Jag skall låta min sekreterare med det snaraste tillstålla er de nödvändiga papperen, sade han med kort, affärsmässig ton, i det han följde dem till dörren.

Edmée hade, när hon kom ut och i vagnen, en märkvärdigt brydd, skuldbelastad förnimmelse av, att där mellan henne och den man, hon nyss första gången talat med, existerade liksom ett hemligt förstånd. Hon kunde icke begripa det. Men när hon om aftonen låg i sin säng och tänkte på dagens händelser, på sitt samtal med Förste Konsuln, kom hon till att småle i mörkret.

Så sträckte hon välbehagligt armarna över huvudet — och liksom av ett behov att förklara för sig själv den glädjekänsla, som plötsligt genomströmmade henne, mumlade hon nästan högt:

— Å, jag är rik! Gudskelov, att jag icke är fattig mera...

Så kom hon åter att tänka på honom: — Gud vet, om han alltid småler så?...

I.40

I.41

IV.

”Car depuis longtemps il n’était plus amoureux d’elle”...

M:me *La Duchesse d’Abrantès*

(sur Bonaparte et Joséphine au temps du 18 Brumaire).

Samma afton hade Madame Bonaparte arrangerat en liten soaré för sina och Hortenses vänner — ett muntert, borgerligt sällskap utan minsta officiell eller politisk prägel. Efter Brumaire, och isynnerhet sedan de flyttat från Luxembourg till Tuilerierna hade Joséphine icke så ofta som förr tillfälle att se sina gamla vänner — dem hon förut afton efter afton träffade samman med på balerna i *Hôtel Thélusson* eller *Cercle de l’Harmonie*, hos Frascati eller Ruggieri, och vilkas sällskap mest överensstämde med hennes smak och fordringar. Genom sin stränghet efter återkomsten från Egypten hade hennes man en tid förmått att i någon mån tygla hennes lättsinne och tanklöshet och tvingat henne att till det yttre iakttaga ett för statschefens hustru mera passande uppförande; hans släkt höll också misstänksamt och hatfullt ögonen på henne. Det visste hon, men för var dag som gick längtade hon mer och mer tillbaka till den glada lössluppenheten strax efter Thermidor, då hon och Madame Tallien anförde den flock av danslystna backantinnor, som förvandlade kyrkogårdarna till balsalar. Bägge hennes barn voro nu visserligen vuxna, men Joséphine ansåg sig ung ännu och kunde icke förmås att tro, att icke hon, som för blott några få år sedan varit i stånd att väcka en så häftig kärlek — icke endast hos den unge general Bonaparte, men även hos Hoche och Caulaincourt — att icke hon var berättigad både att valsa och taga emot all möjlig galant hyllning. Hon var visserligen nära fyrtio år och började visa anlag för fetma, men på avstånd och vid ljus tog hon sig ännu förtrollande ut — med sina ömma, eldfulla ögon, sitt mörkt kastanjebruna hår och förtjusande leende. Hon klädde sig med smak och konverserade behagligt, om man än snart upptäckte, att hennes begåvning både var ytlig och tarvlig. När hon bara lät bli att spela barnslig och trumpen, vilket hade klätt henne som yngre, kunde hon ännu, när hon ville, vara ofantligt intagande.

I.42

Soaréen i afton, vilken hon hoppades skulle bliva inledningen till ett mera regelbundet återknutet umgänge, var skenbart improviserad. Madame Bonaparte hade om aftonen i operan bett en del bekanta dricka te med sig — det brukade hon så ofta göra, men Förste Konsuln hade då alltid på förhand sagt henne, vem som skulle bjudas. I afton trodde hon sig kunna råda sig själv en gång. Hon visste, att han ända från morgonen tidigt — Bourrienne underrättade henne nämligen om allt, vad hon ville veta — varit upptagen av arbete och audienser, och att nu på eftermiddagen Berthier och Carnot blivit kallade i anledning av ett brev från Masséna, vilket hon beräknade skulle uppehålla honom över halva natten, så att han ej tänkte på att lägga sig i vad som föregick i huset. Hon började nämligen begripa, att han ”lade sig i” allt.

I.43

Hon hade på förhand givit tjänarna omfattande befallningar, liksom gästerna också på förhand fått en vink, och när hon efter operan kom hem med sina vänner, voro gemaken i rez-de-chausséen, där hon bodde (Marie-Antoinettes gamla våning), upplysta och teet serverat. Gästerna voro uppslupna och högst ogenerade. Liksom värdinnan voro de tämligen säkra på att icke träffa den mindre vänligt sinnade värden i huset. Hela världen visste, att sedan återkomsten före Brumaire levde generalen och hans gemål som hund och katt, att han ibland hela dagar icke sågs i familjekretsen, och att det blott var av brist på tid och av ovilja mot en öppen skandal, vilken skulle draga Europas uppmärksamhet på hans husliga förhållanden och kanske skada honom i hans ställning, som han ännu ej formellt gjort steg till skilsmässa, vilket isynnerhet hans bröder ivrigt tillrådde och öppet talade om. Joséphine visste det lika väl som hennes gäster, men hon var så van att dansa på kanten av en avgrund, att faran vid nöjet blott var en tjusning mera. Dessutom hade hon svårt att tro, att det definitivt kunde vara förbi med hennes makt över den man, som en gång så häftigt älskat henne.

I.44

Där satt hon nu, glad och förnöjd, i den långa, gula soffan mitt emot kaminen bredvid sin väninna Madame Tallien, och hörde på de vitsar och kvickheter, kavaljeren, som lutade sig över

sidostödet, uppvaktade dem med. Det var "vännen" Hippolyte Charles, favoriten, som general Bonaparte på sin tid med så skandalös eklat jagat från sitt högkvarter i Italien, och som sedan — tack vare hans frus fortsatta protektion — i Paris fått en inbringande plats i det stora leveranskompaniet Louis Bodin. Han uppträdde sedan dess i allra högsta grad "*inimaginable*", och under generalens bortovaro i Egypten hade Madame Joséphine så fräckt affischerat sitt förhållande till honom, att det till och med blev Direktoriets societet för starkt. President Gohier och hans hustru, som voro hennes vänner, hade flera gånger förmanat henne, ja rått henne att själv taga steg till en skilsmässa, som tycktes dem oundviklig; bröderna hade skrivit om det till Bonaparte, och äntligen hade general Junot, med sin vanliga öppen hjärtighet, i en förtrolig stund, då hans vän gick honom på livet, berättat den bedragne äkte mannen hela historien: hur Joséphine först dagligen brukade träffa Monsieur Charles hos dansmästaren Despréaux i *Rue Mont-Blanc*, och hur hon sedan gjort sig till en visa i Paris genom att under sommaren (99) ha honom boende på Malmaison, där han i ett och allt uppträtt som husets herre. Nu hade hon efter de häftigaste scener fått bestämd och sträng befallning — och naturligtvis också heligt lovat — att icke låta Monsieur Charles visa sig i mannens, av Republiken anvisade, ämbetsboning. Men i afton, som sagt, antog hon, att det kunde ske utan risk, och skulle det senare upptäckas, kunde hon väl finna på någon utväg.

I.45

Förste Konsulns lycklige rival var en liten spenslig, svartmuskig, ytterst soignerad herre, som i hela kretsen gick för att vara ofantligt kvick och isynnerhet ansågs oemotståndlig för damer. Han talade alltid i de mest skruvade vitsar — vitsen var Direktoriets form för esprit — och i vals kunde han rivalisera med själva Monsieur de Trénis, "salongernas Vestris". Som han nu stod där, småleende, lutad över damerna, läspande med sin mjuka barnstämma den moderna näktergalsjargonen, var han — "*pa-ôle sup-ême*" — den mest fulländade typ för en *incroyable*. Han bar lång, buteljgrön, påsigt sittande frack med höga ärmar och pärlemorknappar, så stora som femfrancsstycken; en enorm halsduk av vitt muslin var många gånger virad om halsen, gick upp till de stora guldörringarna och rörde vid underläppen, när han talade. På benen hade han åtsittande gula nankinpantalonger och kragstövlar — ett mod, som republikens segrande generaler fått infört i salongerna. På båda sidor om ansiktet hängde håret fram i två kolossala "*oreilles de chien*".

I.46

Han var ofantligt galant mot bägge damerna, men det såg likväl ut, som om Madame Tallien var på god väg att utdriva väninnan ur hans hjärta. Den förtjusande Teresa kunde nog också taga upp kampen mot vem som helst. Hon bar i afton en klänning, eller snarare en chemise — ty ingen kunde väl på allvar tro, att hon hade mera än det enda plagget på sig — av gulgrönt indiskt silke, nedtill brett broderad med silver. Vart ögonblick gled den på det mest indiskreta sätt ned över skulderna — över vilka den blott var löst sammanhäftad med agraffer — och föll fritt, som en tunika, ned över bröstet. Under armvecken var den åter lätt hopdragen, och därunder på två ställen längs med sidorna sammanhållen med silverspännen. I håret — för ögonblicket ramsvart — som hon bar kort "*à la Titus*", lyste ett smalt dubbeldiadem av briljanter, infattade i silver. En ironiker i sällskapet förmodade, att det var hennes mening att i denna dräkt föreställa den kyska Diana. Hon höll vänskapligt den ena armen om Joséphines liv och lutade sig smekande emot henne; det kunde icke undgå någon, att hennes visserligen mogna, men ännu helt ungdomliga skönhet ägnade sig till att starkt fördunkla väninnans.

I.47

Hortense de Beauharnais satt ett stycke därifrån i ivrigt samtal med en herre, vilken det icke heller — om också av andra skäl — var särdeles klokt att mottaga i Tuilerierna. Det var den unge, hetsige rojalisten, Adrien de Montbreton, om vilken var man visste, att han, då han en gång i Palais d'Egalité — det var för resten icke längre sedan än i förfjor — för sin svarta krages skull blivit tilltalad av en jacobin med de oförskämda orden: "Vem bär du sorg för, förbannade chouan?" hade svarat: "för dig!" och med detsamma avfyrat sin pistol mot frågarens tinning. Som sollicitant hade han återknutit sin släkts avbrutna förbindelse med den forna vicomtesse de Beauharnais, och brukade ofta — liksom flera rojalister, vilka alla visste, att Madame Bonaparte i grunden hade sympatier för deras sak — göra förmiddagsvisiter i Tuilerierna, då man kunde vara rätt säker på att aldrig träffa Förste Konsuln. På senare tiden kom han oftare än förr — för den blonda Mademoiselle de Beauharnais' skull, som han med var dag fann mer och mer intagande.

I.48

Största delen av sällskapet hade emellertid omringat sångaren Garat, som i en affekterad tenorställning stod mitt på golvet med handen instucken innanför västen, och bestormade honom med böner att sjunga en romans. — "En enda liten romans," tiggde nästan knäböjande en svärmisk blondin, klädd, eller rättare draperad, i sjögrönt som en nereid och vilt coifferad "*à la coup de vent*". "Romansen," argumenterade hon känslofullt med ögonen mot ljuskronan, "är för mig, som ni sjunger den, Monsieur Garat, såsom en försoningssuck till offrens skuggor, som en naturens hymn till gravarnas frid." Hon snubblade på orden och visste icke mer, vad hon sade. Garat bugade sig leende och började:

"Un jour de cet automne"...

Damerna började fnissa bakom solfjädrarna, herrarna logo öppet. Det var den berömda och vågade "*la Gasconne*". Den svärmiska damen, som väntat en sentimental romans, drog sig ur kretsen, blårod av raseri över att man gjort narr av henne.

Men sällskapet applåderade frenetiskt. Han måste sjunga om igen. Denna gång var det pagens visa ur "*Figaros bröllop*", som åter kommit på modet.

I detta ögonblick öppnades dubbeldörrarna häftigt, och Förste Konsuln, åtföljd av sin adjutant, Duroc, trädde oväntat in.

I.49

Garat, vilken lika väl som den övriga världen kände till de husliga förhållandena i Tuilerierna, hade sinnesnärvaro nog att låtsas, som om han ej märkte de inträdande, och fortsatte att sjunga.

De övriga gästerna började oroligt flytta sig på stolarna, damerna viskade bakom solfjädrarna och växlade betydelsefulla blickar. Joséphine hade blivit mycket blek — hon reste sig halvt upp och gjorde min av att gå sin man till mötes. Han tycktes emellertid ej taga någon som helst notis om henne. Utan att hälsa på någon särskilt, blott med en tvär, högmodig huvudböjning, gick han, med rynkade ögonbryn och utskjuten underläpp, långsamt fram i rummet och tog plats — beständigt med Duroc bakom sig — i en högryggad länstol, som stod i närheten av Joséphines soffa.

Garat fortsatte ogenerat sin sång — det såg nästan ut, som om han inte alls hade lagt märke till de nya åhörarna. Aldrig hade den skälmskt sentimentala visans sista strofer åhörts under en så ohygglig spänning. Ett par av gästerna, som voro placerade närmast dörren, smögo sig ut så obemärkt som möjligt.

Hortense de Beauharnais följde med ångest alla styvfaderns rörelser. Strax hon såg honom i dörren, blev det henne klart, att han blott var kommen hit för att med en eklatant scen göra slut på förhållandet till Monsieur Charles. Hon hade så ofta — ung som hon var — blivit brukad till medlare mellan modern och hennes man, att de inga hemligheter hade för henne, och hon gjorde sig inga illusioner om sin moders oskuld. Hon såg gästernas halvt ängsligt nyfikna, halvt ironiskt skadeglada blickar — de väntade med spänning på skandalen. Den m å s t e förekommas. Hon steg upp, och i samma ögonblick Garat slutade, lade hon sin hand på styvfaderns skuldra.

1.50

Han vände sig om och mätte henne med en så isande kall, barskt förvånad blick, att hon strax modlös lät handen sjunka och vände sig bort. När han såg sådan ut, visste hon, att det tjänade till intet att försöka inverka på honom.

Han reste sig upp: — Jag beklagar — hans ton var så full av insolent ringaktning, att till och med de mest härdade i sällskapet rodnade — att jag tyvärr a l l t f ö r s e n t stör nöjet för min hustrus gäster. Jag har emellertid ej kunnat komma förr, då man glömt underrätta mig och för resten ej heller tycks ha väntat mig. Som klockan är mycket — han såg på sitt ur, och bibehöll samma oförskämda, ironiska artighet — är det förmodligen ingen, som tar illa upp, att jag nu tar mig friheten att upplösa sällskapet. Jag har allvarliga saker att tala med Madame Bonaparte om. Duroc — han vände sig till sin följeslagare — vill du göra mig den tjänsten att följa gästerna till dörren. Du kan börja med Monsieur Hippolyte Charles. Jag har en gång själv gjort honom den äran, nu kan min adjutant övertaga den.

1.51

Utän ett ord troppade gästerna av. Förste Konsuln blev stående med handen på stolens ryggstöd och följde dem obarmhärtigt med ögonen. Av de hälsningar han i förbifarten fick, besvarade han de flesta — hövligt, men ytterligt högdraget, och med en anstrykning av ironi.

Joséphine hade gråtande kastat sig ned i soffan. Hon höll bägge händerna för ögonen och vaggade snyftande fram och tillbaka. Hortense vågade icke gå fram och trösta henne; hon stod skälvande vid dörren, när Duroc kom in igen.

— Gå in på ditt rum, Hortense, sade Bonaparte något mildare. Du hade gjort bäst i att hålla dig där hela aftonen. Tack, Duroc! Vänta mig däruppe, och kommer där någon kurir från Moreau, så låt mig få veta det s t r a x .

Duroc och Hortense gick. Förste Konsuln blev ensam med Joséphine.

— Seså, min kära Joséphine, låt o s s nu talas vid. Det är hög tid, om vi skola få det avgjort, innan jag reser.

— Å, Bonaparte, förlåt mig! Jag försäkrar dig — hon tog näsduken från ögonen och såg bönfällande upp på honom — där är intet, intet av det du inbillar dig...

1.52

— Jag i n b i l l a r mig aldrig något, avbröt han kärvt. Åjo, för resten — den gången jag gifte mig med dig, hade jag dock visst ett helt förråd inbillningar. Men n u ! Å, du har mäterligt förstått att plocka dem ur mig! Han talade lågt, men med en stämma så laddad av vrede, att hon ryste. Nå — det ska vi nu icke tala om, jag älskar dig icke mer och är helst fri för din kärlek. Men inbillar du dig, att det går an att trotsa mina b e f a l l n i n g a r , så... Hur kan det falla dig in? Jag fordrar framför allt respekt för mitt namn, som nu är det första i Frankrike — ja, i Europa. Dessutom — när ett fruntimmer är fyrtio år och har en vuxen dotter, borde hon vänja sig av med den sortens narrstreck.

Joséphine blott snyftade, hon vågade icke mer se upp.

Han stod framför henne med händerna på ryggen och vaggade bredbent fram och tillbaka med kroppen.

— Nu har jag då med eklat kastat din knähund på dörren — liksom jag på sin tid gjorde med Fortuné, som du också fordrade, att jag skulle avstå min sängplats till. Hela Paris sladdrar om det i morgon, men det kan inte hjälpas! Du har själv sört för att ge denna historia en utbredning, som... Visar han sig på Tuileriernas grund, medan jag är borta, förskjuter jag skoningslöst både dig och dina barn. Det förvånar mig — hans röst var som is — att du ännu vå g a r reta mig, då du vet, att skilsmässan är i mina tankar dag och natt. Du, en kreolsk — han såg på henne och undertryckte ordet — är egentligen minst av alla ägnad att dela mitt öde. Jag behövde en kvinna, som min mor var, modig och stark, en jungfrulig dotter av ett ädelt hus... Hans röst var icke längre vred, han talade lugnt, kallt övervägande, liksom med sig själv.

1.53

— Det var dock jag, som först av alla hjälpte dig fram på din väg, snyftade hon. Överkommandot i Italien...

— Kan jag varken tacka dig eller din "vän" Barras för, avbröt han brutalt. Du vet mycket väl, att jag aldrig har velat veta av protektion. Om jag icke missminner mig, var det e f t e r den

13 Vendémiaire, som du behagade kasta dina ögon på mig.

— Å, Bonaparte! — hon slog förtvivlat ut med handen. — Du är, som människorna säga, ett odjur...

— Kom ihåg — nu stampade han i golvet av raseri — vad du lät mig lida i Italien! Kom ihåg, hur jag tiggde dig om en smula ömhet, om en smula skonsamhet för min ära. Du hånlog åt min naivitet, du ljög för mig, du flydde för min kärlek, som du nu flyr för min vrede. Nu är mitt tålmod slut! Hör vad jag säger: du har gjort mig några tjänster den 18 Brumaire — du vet, jag brukar betala mina skulder — nu ger jag dig till gengäld ett års respit. Uppför du dig ej rigoröst anständigt under denna tid, så... Du förstår väl, att jag icke är att skämta med. Jag lämnar nu Frankrike om ett par dagar, men Joseph och Lucien skola hålla ögonen på dig — du vet, de beundra dig inte särdeles förut.

I.54

Han gick ett slag omkring rummet. — Det är då en avskyvärd parfym den där Teresa brukar! Ja, jag har ju sagt några gånger, att hon också är en av dem, jag helst ser du låter bli att inbjuda i mitt hus.

Han gick bort och kysste henne på pannan. Hans ögon mötte hennes med ett föraktligt och tvetydigt leende — med ett slag i ansiktet kunde han ej ha kränkt henne så djupt som med denna kyss. Han sade kallt:

— Ja, godnatt, min vackra Joséphine. Det är onödigt, att vi träffas mera allena, innan jag reser. Jag har föga tid till scener. Gå nu och lugna Hortense.

I.55

V.

A cette époque il était fort jeune, son coeur battait vivement sous le regard d'une femme et dans ce moment il aimait.

M:me La D:sse d'Abbrantès
(de Napoléon).

Hela Ventôse och Germinal visade sig Förste Konsuln nästan icke en enda gång i sällskapslivet i Paris. Dag och natt arbetade han med Bourrienne och rådslog med Berthier och Carnot, som nu åter övertagit krigsministeriet. Han skrev själv brev på brev till Moreau vid Rhen och Masséna i Ligurien, han drog försorg om varje enskildhet rörande truppernas armering och förplägning, samtidigt med, att hans tankar oupphörligt kretsade om hans stora älsklingsplan: bildandet av den hemliga reservarméen, som var bestämd att under hans eget anförande gå över Alperna, för att, när Moreau och Masséna tillräckligt förberett segern, överrumpla och med ett slag krossa koalitionen. Och medan hela världen — i främsta rummet kabinetten i London och Wien — invaggade sig i den föreställningen, att denna med så mycken ostentation omtalade reservarmé verkligen bestod i de stackars invalider och pojkar, man för syns skull samlade i Dijon, skickade han och Berthier i hemlighet brigad på brigad välutrustade och härdade trupper i småflockar till Schweiz, där de i väntan på vidare aktion samlade sig omkring Genève och Lausanne.

I.56

Bonaparte var som i feber, för det den långsamme och försiktige Moreau icke vågade öppna fälttåget, medan Masséna och hans olyckliga soldater lågo och svulto i Genua. — Om jag blott kunde få honom att krypa, den sköldpaddan! sade han i raseri till Duroc. Jag hade lust att stoppa honom i en av hans egna kanoner och fyra den av mot österrikarna, så kom han då över Rhen en gång.

Äntligen, den 5 Floréal (25 april), lät Moreau sina trupper rycka ut. Så kommo, slag i slag, rapporterna om övergången av Rhen och segrarna vid Engen och Mösskirch. Man började åter draga andan i krigsministeriet. Om nu blott Masséna en månad till kunde hålla Melas stången!

Kurir på kurir kom från den nödställda liguriska arméen — med sönderrivna uniformer, fläckiga och överstänkta, höllo de på svettdrypande, skälvande hästar utanför Tuilerierna. Förste Konsuln mottog ögonblickligt personligen vart budskap från Italien, och hans folk hade befallning att väcka honom, om han aldrig så nyss fallit i sömn, så snart det kom nyheter från Masséna.

I.57

Han intog de flesta av sina måltider i sitt arbetskabinett och satt halva dagen lutad över Italiens karta, där han outtröttligt med fingret följde de röda och blå märken, som betecknade de båda arméernas ställning och rörelser. — Se här, Bourrienne, sade han ivrigt, den gamle Melas, han inbillar sig, att han över Turin kan draga sig tillbaka mot Alessandria — förstår du? Men jag går över Po, jag upphinner honom på vägen till Piacenza, på Scrivias slätter, och där slår jag honom — där! Och med sin nagel skar han häftigt ett djupt märke mellan San Giuliano och Marengo.

En dag — det var en av de första dagarna i Floréal — hade Förste Konsuln i sällskap med Berthier och den oskiljaktige Duroc inspekterat en del artillerirekvisita, som i anledning av den påtänkta övergången av Alperna blivit tillverkade på ett särskilt sätt efter Bonapartes egna teckningar och nu med första lägenhet skulle sändas till Schweiz. På återvägen kommo de till *Jardin des Plantes*, och då det var ett förtjusande vårväder med mild, klar luft och halvutsprungna, ljusgröna träd, kommo de överens om att lämna sina hästar vid ingången och gå ett slag genom trädgården. Förste Konsuln hade de sista dagarna knappt andats en munfull frisk luft.

De tre herrarna spatserade långsamt med sina kappor över axlarna genom de breda, vårfriska alléerna. Det hade regnat om natten, och en fuktig, stark doft steg upp ur jorden och utbreddes sig från den nya grönskan. Så tidigt på morgonen funnos här nästan inga promenerande, men plötsligt — vid en vridning av gången — fingo de sikte på ett litet sällskap, en herre och två damer, som roade sig med att mata svanarna i en av de stora dammarna.

En av damerna — den äldre — satt på bänken ett stycke därifrån. Den unga flickan stod framme vid dammen och lutade sig djupt ned över vattnet — hennes smärta, eleganta figur avtecknade sig käckt och mjukt mot de ljusa träden på stranden. Den unge herrn höll skrattande fast hennes ena bakåtsträckta hand och försökte draga henne från vattnet.

Duroc såg dem först. Han stötte lätt till Förste Konsuln med armbågen. — Där, general — se där — är det icke den lilla Vendéep prinsessan från förleden?

— Jo, svarade Bonaparte lakoniskt. Han avbröt tvärt samtalet med Berthier och gick rakt fram till gruppen. De bågge andra följde honom långsammare.

— God morgon, Mademoiselle! Så tidigt ute?

Edmée de La Feuillade reste sig spänstigt och vände sig om. Hon hade ögonblickligen känt igen hans röst.

— Å, herr general, i Vendée stego vi tidigare upp. Hennes röst klang friskare än själva lärkans högt över dem.

1.59

Louis de Châteauneuf hade dragit sig ett par steg tillbaka. Edmée vände sig nu om.

— Tillåter ni, general, sade hon ogenerat, att jag här föreställer er min tant, Madame de Châteauneuf, och min kusin, Monsieur de Châteauneuf. Edmée kunde aldrig vänja sig vid att säga "medborgare" och "medborgarinna", vilket ännu officiellt fordrades.

Louis de Châteauneuf hälsade djupt men stelt på regeringens chef, Bonaparte något kort, men hövligt. De hade för resten träffat varandra förr genom Monsieur de Talleyrand. Madame de Châteauneuf hade rest sig upp.

Louis presenterade Berthier och Duroc för sin mor, som hälsade dem med ett graciöst småleende. Hon var icke särdeles aristokratiskt diffcil — *Madame la cidevant comtesse de Châteauneuf* — hennes enda dröm var, att sonen skulle göra karriär, om under det nya eller det gamla systemet var henne numera rätt likgiltigt. Hon respekterade det b e s t å e n d e .

De gingo allesammans i sällskap tillbaka genom parken. Berthier underhöll artigt Madame de Châteauneuf, Duroc och Louis, som förut träffat varandra några gånger, pratade rätt livligt om kriget i Tyskland och om gemensamma bekanta från sällskapslivet.

Förste Konsuln gick bakom med Edmée. Han gick så långsamt, att hon hade all möda att icke gå ifrån honom.

1.60

— Vad det är längesedan jag sett er, Mademoiselle de La Feuillade. Varför ser man aldrig er och er tant i Tuilerierna? Är ni för rojalistisk att umgås hos oss? Han smålog och såg på henne under de stora hattskyggna. Den grå kappan, som hängde löst över axlarna med tomma ärmar, höll han lätt ihop med bågge händer.

Edmée rodnade. Hon gick ett par ögonblick tyst utan att svara. Han betraktade ihärdigt från sidan hennes ungdomligt mjuka profil med de långa ögonhåren mot den röda kinden och det bronsbruna, krusiga håret, som föll ned under den vita suffletthatten. Hon var icke frusen som han, utan hade blott över skulderna en kort, grön sammetskrage, kantad med pälsverk, "*à la Lodoiska*".

— Nå, ni svarar inte? Hans röst var låg, smekande, retsam, som om han talade till ett barn.

Plötsligt höjde hon beslutsamt huvudet och såg rakt och fullt på honom. — Å — ni vet inte... Det är något jag så gärna vill säga, men jag vet blott icke, hur jag skall uttrycka det. — Hon stannade och sänkte åter blicken. — Jag förtjänar icke, att ni skaffade mig Belles-Rives och Mivry tillbaka — jag vet nog, att ni gjorde det för abbéens skull, tillade hon fint, men... jag förtjänar det icke. Strax jag kom hit, ville jag icke se er, jag ville icke be er om något, jag föraktade folk av gammal adel, vilka man sade trängdes omkring er som supplikanter — jag tyckte, att ni som en rövare hade tagit den gode kungens plats. Jag ville hellre vara fattig — fast Gud skall veta, att det är förfärligt! — än att ha er att tacka för något.

1.61

— Och så övertalade man er dock trots allt?...

— Man ö v e r t a l a d e mig icke — hon höjde huvudet, och överläppen krusades stolt. Så kom det sakta, skyggt:

— Jag förstod, att jag hade tagit fel.

General Bonaparte gjorde en rörelse som för att gripa hennes hand, men hejdade sig.

— När — hur förstod ni det?

— Strax, första gången jag såg er, sade hon barnsligt öppenhjärtigt, med ögonen upp emot hans. När jag såg er den morgonen tillsammans med soldaterna och hörde er tala, så förstod jag, att ni var den mannen Frankrike behövde, att ni ensam kunde ge oss seger och fred.

Han gick tigande, långsamt bredvid henne. Hennes stämman hade vid de sista orden en sådan underklang av blyg, innerlig beundran, av omedveten värme; han tänkte ej på att svara henne, att säga, vad han i detta ögonblick kände, ty ord kunde ej uttrycka det. Detta var ungdomen, våren, friskheten, som äntligen mötte honom — honom, som höll på att förtära sig själv i omåttligt

1.62

arbete, i äregiriga planer och himmelsstormande drömmar, i leda och bitterhet mot en otrogen, världsfördärvad hustru.

Nu voro de helt nära utgången. Han böjde sig hastigt fram emot henne:

— Om några dagar lämnar jag Frankrike och begynner det farligaste, jag hoppas det ärorikaste företaget i mitt liv. Vill ni tänka på mig?

Hennes hjärta klappade så häftigt, som skulle det spränga bröstet, men hennes stämma hade en drottningssäkra superba lugn:

— Det finns ingen kvinna i Frankrike, herr general, vars tankar icke dag och natt skola följa er och er tappra här.

Han svarade stolt och lidelsefullt:

— Men det finns blott en kvinna i Frankrike, som jag ber därom, och till på köpet ber jag henne blott tänka på mig.

Edmée gick raskare de få steg, som ännu skilde henne från de andra. Madame de Châteauneuf satt redan i vagnen och vinkade till henne. Louis stod vid vagnsdörren och hjälpte henne in med ceremoniös artighet.

De tre herrarna stodo och sågo efter ekipaget, så sade Duroc:

— Det är en ståtlig brud han får sig, Châteauneuf. Och nu blir hon ju rik också.

Förste Konsuln såg långsamt upp. — Såå — hon skall gifta sig med den där långa pojken? I.63

— Inte under, att han ser så stursk ut, tillade Berthier skrattande.

På aftonen den 16 Floréal (den 6 maj), lämnade Förste Konsuln Paris, åtföljd av Duroc och Bourrienne. Han hade tagit ett likgiltigt och flyktigt avsked av Joséphine, som i sista ögonblicket grät och tiggde honom om förlåtelse. Han svarade henne icke ovänligt, men förstrött, och lämnade henne hastigt för att ge sina sista viktiga instruktioner till sina kolleger Cambacérés och Lebrun. Vägen gick över Dijon och Genève till Lausanne. De flesta trodde, att Förste Konsuln blott skulle stanna borta ett par dagar för att inspektera trupperna.

Så berättade Madame de Châteauneuf saken för Edmée. Det var vid middagsbordet och Louis var också tillstädes. Han hade bättre reda på, hur det i verkligheten hängde ihop, och sade, vad han visste.

Edmée anade icke, att han hade lämnat Paris. Hon kom till att darra så starkt, att hon måste sätta glaset, som hon höll på att föra till läpparna, ned igen. Louis såg skarpt på henne tvärsöver bordet. Mitt i sin förvirring märkte hon det och sökte fatta sig.

— O, Gud, ropade hon, när skall då detta olyckliga land få fred! I.64

— Du tycks taga dig reservarméen särdeles när, min kära kusin. För ögonblicket går det ingen nöd på den. General Bonaparte, tillade han spotskt, låter nog Masséna och Moreau raka kastanjerna ur elden.

Edmée knep läpparna hårt samman. Hon satt med nedslagna ögon och skar sönder sitt kött med sådan kraft, att kniven gnisslade mot tallriken.

Madame de Châteauneuf lyfte bägge händerna och skakade förtvivlad på huvudet. Hon misstänkte sedan revolutionen alltid sina tjänare för att vara spioner och väntade var dag, att "barnens" oförsiktighet skulle föra dem i fängelse. Med en skrämd och menande blick på lakejen, som just försvann genom dörren, skyndade hon sig att säga:

— Men, Louis, hur kan du säga så? Du vet ju, att det är han, som skaffat oss alla våra segrar.

— Alla? Nej, mamma. Han har gjort ett rätt lyckligt fälttåg på Paris' gator, ett annat i Italien och äntligen ett rätt onödigt i Egypten. Kellermann och Pichegru — till och med Moreau, äro större fältherrar än han.

— För resten, fortsatte Madame de Châteauneuf omotiverat, tycker jag, att han är riktigt hygglig. Man märker strax, att han inte precis är en *roturier*. I.65

— Det var Barras heller icke, mamma. Louis de Châteauneuf smålog utmanande och fixerade Edmée hela tiden han talade med modern.

Edmée sade icke ett ord. Hon var rasande på sin kusin, men då hon icke precis kunde finna någon anledning att visa det, var hon klok nog att tåga. En gång var hon nära att bryta ut — hon knöt handen på duken och såg hotande upp. Han smålog ironiskt — det var tydligen hans avsikt att reta henne.

— Det är för resten märkvärdigt, så mycket väsen folk gör av en liten artillerigeneral, som morskat upp sig till att göra en statskupp. Liksom här icke varit statskupp på statskupp i dessa tio år! Och efter var statskupp en kortlivad diktator! Den här slutar väl ungefär som Danton, Robespierre eller Barras har slutat.

Edmée sköt undan sin tallrik, och i det hon lade bägge armarna på bordet, fasta och vita som marmor, böjde hon sig fram och sade med sökt köld:

— Du tycks ha något särskilt emot Förste Konsuln, Louis. Han har dock visat sig särdeles både rättvis och välvillig mot vår familj.

— Min mors egendom kunde man efter lagen omöjligt undanhålla henne, eftersom hon bevisligen

aldrig varit utanför landet — det hade han icke med att göra. Och vad Belles-Rives och Mivry angår, så... Ja, jag har nu aldrig tyckt om, att du tog emot denna — g å v a .

I.66

— Det som tillhört min far är rättvisligen mitt, svarade Edmée stolt. Förste Konsuln hjälpte mig blott på det mest ridderliga sätt till min rätt. Tycker du, att det är märkvärdigt, att jag är honom tacksam? Jag avskyr att vara beroende.

Louis de Châteauneuf sprang så häftigt upp från sin stol, att den föll i golvet. Edméés kinder, vilka nyss varit så bleka, voro nu flammande röda.

— Du kan taga emot ett par stora gods av en främmande mans godtyckliga frikostighet, och du tillstår öppet, att ett par månaders ekonomiskt "beroende" av din blivande man eller hans moder trycker dig. Vad menar du med att förnärma oss så djupt?

— Barn, barn då!... Den stackars Madame de Châteauneuf höjde bägge sina magra armar mot taket och vaggade förtvivlat fram och tillbaka med hela kroppen.

Edmée hade också rest sig upp. Hon kämpade hårt för att hålla tillbaka sina tårar.

— Å, Louis... Och plötsligt gav hon efter för denna starka, nervösa spänning, som hon den sista tiden levat i. Med en snyftning, så häftig, att den nästan liknade ett tjut, sjönk hon, med bägge händerna för ansiktet, ned på stolen.

I.67

Louis kastade sig på knä vid sidan av henne. Han hade under dessa månader lidelsefullt kommit att älska sin kusin, vilken han alltid tänkt sig som sin brud.

— Edmée, dyraste hjärta — han tog med våld hennes händer från ansiktet, som var vått av tårar. — Jag är en brutal usling — jag vet det — förlåt mig! Men du skulle blott veta, hur jag lider! Han viskade.

— Du? snyftade hon med uppriktig förvåning. Vad hade väl han att lida för?

— Jag älskar dig, mumlade han lågt och hastigt, med huvudet ned mot hennes knä. Han skämdes för denna lidelsefulla bekännelse för den kvinna, hans släkt valt till honom, för sin unga, jungfruliga barndomsbrud.

En varm rodnad steg långsamt upp på Edméés kinder och bredde sig ända ned på hennes hals. Ovillkorligt dolde hon ansiktet i händerna, och hennes hjärta klappade så våldsamt, att han, lutad mot hennes kropp, kunde höra dess slag. Det var första gången en man hade talat med henne om kärlek. Uppmuntrad av hennes förvirring, ville han ännu en gång draga händerna från hennes ögon. Hon höll dem envist kvar.

— Louis, mumlade hon svagt, jag ber dig — gå. — Och med ett vaknande, knappt beräknat koketteri, i det hon såg ut emellan fingrarna, och den mjuka, röda munnen förtrytsamt krökte sig: — Du har varit elak emot mig, du har gjort mig illa.

I.68

Ett ögonblick kom frestelsen över honom att taga henne i famn och kyssa denna ljuva mun, men han besegrade den — hon var hans brud! — och sprang upp, skrattande, lätt om hjärtat.

Hon reste sig också upp och gick mot dörren — ännu med den ena handen för ögonen.

— Säg åtminstone, att du förlåter mig, viskade han.

— Jag förlåter dig, mumlade hon brådskande och gick hastigt ut genom dörren, som han höll öppen för henne.

I.69

VI.

Un triple printemps — celui de l'année, celui de la vie,
celui de la gloire!

Le comte de Ségur.

Edmée tyckte, att hon hade haft en riktigt trevlig eftermiddag. Först hade hon varit ute med sin faster och Madame de Contades och i anledning av våren gjort stora inköp hos Leroi och parfymören Fargeon; på hemvägen hade de velat taga en glace hos Frascati och där träffat ihop med Louis och bägge bröderna de Rastignac. Så hade de allesammans enats om att dinera ute, och när hon äntligen, trött och varm, i den vackra majaftonen trädde in i sin sängkammare i Rue du Bac, tänkte hon egentligen mera på Louis de Châteauneuf och Hippolyte de Rastignac än på något annat i världen. Hon smålog till och med ännu för sig själv över några tokerier, som de hade sagt henne.

Det var så sent, att det redan var mörkt, och bullret från staden hade så gott som avstannat. På gatan, på andra sidan trädgårdsmuren, hörde hon en enstaka nattvandrares steg och skymtade som en smal, rörlig ljusstrimma skenet från hans lykta. Genom de öppna fönstren, som vette ut åt trädgården, strömmade in en stark doft av tidiga rosor. Edmée gick fram till ett av dem och lutade sig ut med armarna på fönsterkarmen.

I.70

Så stod hon länge; och småningom, medan hennes ögon vande sig vid den blånande nattens mörker och buskarnas skuggor på trädgårdens gångar, vek hela aftonens muntra stämning, och hennes vanliga tankar kommo igen — en efter en — liksom när man lägger en främmande dräkt och, plagg efter plagg, åter drar sina vanliga kläder på. Hennes själ liksom vidgade ut sig i ensamheten och tystnaden omkring henne, och hon tyckte, att livet, naturens stora allmänliv, det,

som människorna hela den ljusa dagen lång jagade ifrån sig med tusen konstner och civilisationens bocksprång, kom henne så nära, så nära...

Plötsligt grep hon med bågge armarna om den gammaldags, bastanta fönsterposten, och med huvudet lutat intill de clematis, som klängde sig uppåt den, brast Mademoiselle de La Feuillade ut i häftig gråt.

Sådana stämningar och sådana anfall — hon kunde aldrig ens för sig själv ge någon riktigt bestämd grund — kommo ofta över henne på senare tiden. Det var som om den sjudande, spirande våren, Paris' glada, väntansfulla vår, göt feber i hennes blod och i hennes själ en längtan, som ibland var så våldsam, att hon, då hon var ensam, kunde knyta händerna och skrika högt. Och emellanåt kunde hon sjunka ihop i en pinsam ängslan, i tvivel och sorg över sig själv; ingenstädes fanns tröst att hämta; för kyrkan, för den heliga jungfrun själv, blev hon främmande. Nu som förr gick hon naturligtvis i mässan, när hon fick tillfälle därtill, men — hon tyckte, att hon hade liksom ingenting att bedja om. Vad betydde väl kungens återkomst och kyrkans seger? Hon tänkte ju blott på den gudsförnekande Republikens arméer, och för deras framgång kunde hon väl icke bedja nu — hon, som så ofta förr bett om deras undergång. Dessutom: hon hade en hemlig, stolt känsla av att Republikens chef nog skulle veta att hjälpa sig själv — hon tyckte, att det liksom vore att förringa hans ära, att som en nåd tigga Gud om seger för hans vapen.

1.71

Dörren öppnades långsamt, försiktigt — Valentine kom in.

Edmée spratt till och vände sig om, ännu med ansiktet badande i tårar.

— Vad vill du? sade hon skarpt. Jag har ju icke kallat på dig.

— Å, Mademoiselle, bliv icke ond — flickan höjde ödmjukt och liksom avvärande den krökta armen för pannan — men här har kommit ett bud till Mademoiselle, ett brev... Hon drog långsamt och omständligt en väl invirad tingest fram ur livstucket på sin klänning. — En hemlighetsfull man, jag tror han måste vara något vid polisen — hon viskade och såg sig ängsligt omkring i rummet — lämnade mig det i dag, då jag stod utanför porten. Och han lät mig svära en dyr ed på att icke säga ett ord därom eller lämna det till någon annan än Mademoiselle själv. Å, Gud, nu har det legat som en sten på mitt bröst hela eftermiddagen! Mademoiselle skall se, att vi bli satta i fängelse eller deporterade — de säga, att när man har varit i Vendée, så är man förlorad. O, Gud, vad ha vi då gjort? Hon snyftade förtvilat.

1.72

— Seså — seså, Valentine. — Edmée tog brevet och vägde det litet i handen. — Du kan tro, det är nog en mystifikation av Monsieur Louis för att skrämma mig. Skynda dig nu blott att få ljus.

Valentine gick och kom strax tillbaka med ett vaxljus i en stor silverstake. Hon putsade omsorgsfullt veken med fingrarna, innan hon satte det framför sin fröken.

Edmée synade och vände nyfiket på brevet. Så fick hon plötsligt öga på sigillet — ty där var sigill. Hon rodnade så häftigt, att hon instinktligt vände sig om och gick bort till fönstret.

— Gå din väg, Valentine, sade hon brådskande, med otydlig, svävande röst. Därpå hastigt — då pigan nästan var utanför dörren:

1.73

— Kom hit. Lås dörren. Du — hon gick fram till henne och tog henne hårt om handleden. — Ifall du säger ett ord till någon, ifall du blott låter någon ana, att jag har fått detta brev — jag skickar dig bort som en hund, och du skall aldrig se les Fougères mera.

— Jag skall tiga, Mademoiselle, snyftade hon. Jag skall. Vid Gud — jag lovar...

— Så gå. Gå!

Edmée stod och väntade, tills Valentine var utanför. Därpå gick hon långsamt fram till ljuset och såg på brevet ännu en gång. Med en rörelse av alldeles oreflekterad översvallande tacksamhet, nästan andakt, förde hon det till sina läppar och kysste utanskriften och sigillet.

Det var från honom — från Förste Konsuln själv. Blott ett par ord skrivna i all hast från Martigny den 28 Floréal — dagen innan han själv med arrièrè-gardet ämnade börja övergången av stora St. Bernard. Det var lidelsefullt, patetiskt, orimligt och oberättigat dristigt. Han anförde inga skäl, ingen ursäkt, för det han så våldsam, så hänsynslöst trängde in i hennes liv och rättslöst pockade på hennes unga, jungfruliga kärlek. Det fanns ingen sentimental ömhet, intet förälskat smicker i detta brev; det var en man, som vid början av sitt livs djärvaste vågspel tillkastade den kvinna, han redan i sin tanke ägde och icke för något pris ville mista, ett ord till farväl, en hotelse och ett löfte. Det såg ut, som om han länge tvekat att skriva detta brev, men som om han i sista minuten, överväldigad av svartsjuk fruktan, av ögonblickets och farans exalterade stämning, kastat bort alla betänkligheter och låtit sin häftiga känsla tala. — När jag tänkte på er, då ni var borta — hette det på ett ställe i brevet — märkte jag, att min tanke, i samma ögonblick den föddes, redan var lidelse.

1.74

Med bävande hjärta och kinder så röda som rosorna på bordet, hade Edmée läst brevet till slut — en gång, två gånger. Hon hade all möda att tyda den hastiga, nästan oläsliga skriften, men hennes vilja, hennes ömhet, hennes ångest hjälpte henne — och dessutom: en älskare skriver alltid så, att hans älskade kan förstå honom!

Långsamt och omsorgsfullt vek hon äntligen brevet tillhopa och stoppade det innanför klänningslivets ringning. Ett par gånger gick hon med oregelbundna, dröjande steg upp och ned i det halvmörka, djupa rummet, vars ena hörn blott sparsamt upplystes av ljuset. Hon stannade vid fönstret — stod litet med huvudet böjt mot bröstet — och plötsligt, med en suck, sjönk hon ned på knä med händerna hopknäppta på fönsterbrädet.

Hon bad icke — icke om beskydd, icke om förlåtelse, hon tackade icke. Vad hade väl Madonnan

1.75

eller St. Louis, hennes skyddspatron, att göra med den oändliga, ljuva och heta, på en gång rädda och övermodiga lycka hon kände? Hon vågade icke tänka, icke bedja, icke försöka att reda, vad som nu rörde sig i hennes själ. Hon var icke konventionell, icke väluppfostrad nog för att betänka, att hon hade all orsak att känna sig kränkt över hans oerhörda, oberättigade dristighet, hon kände blott hans oemotståndliga, skälvande, lidelsefulla åtrå. Den gjorde henne blyg, nästan skamsen — hon blundade, när hon smålog — men hon förnam, att i och med detsamma den iklädde sig ord, hade den förmått att kristallisera till kärlek hennes formlösa längtan, hennes unga livslust, hennes entusiastiska beundran, de sista dagarnas pinande ängslan. Vad hon för sig själv förnekade, icke vågat tillstå, skjutit till sidan som något fantastiskt och omöjligt, det hade han nu med ett ord överbevisat henne om. Det blev för henne plötsligt den naturligaste sak i världen, att hon älskade denne främmande man, som hon blott sett två, tre gånger i sitt liv — det kunde icke vara annorlunda, hela hennes liv hade blott varit en förberedelse till denna stund.

Tanklös, och dock liksom med ett stjärnetöcken i hjärnan av formlösa, nya, sig danande tankar, låg hon stilla, orörlig, med huvudet vilande på armarna — ända tills himlen fram på morgonsidan började skina rosigt bakom Paris' tak och mörka kyrkspiror. Så steg hans kärlek över hennes hittills meningslösa tillvaros skymning och töcken. Strålände ljus, varm och mäktig som majsolen, steg den upp över hennes ungdom, mognade henne till kvinna på några timmar.

1.76

De vita och förgyllda möblerna med deras pärlgrå, glänsande sidenöverdrag fingo småningom i soluppgången liksom ett nytt, rosigt skimmer, medan Edmée långsamt klädde av sig och i sin vita nattdräkt, med de bara armarna instuckna under hårets bronsvågor, äntligen somnade in, bevakad av de eldförgyllda rokokoaenglarna, som med basuner vända mot alla fyra väderstrecken uppbyro den mäktiga sänghimlen.

1.77

VII.

Gloire au maitre!...
Gloire à ce grand audacieux!

Victor Hugo.

I Paris talade man nu blott om händelserna i Italien och om reservarméens öde. I de flesta kretsar ansåg man den förlorad, och det fanns — efter vad man viskade — personer, som redan tänkte på att sätta sig i Förste Konsulns plats. Att Masséna hade måst utrymma Genua den 15 Prairial, och att det då såg förtvivlat ut, så mycket visste man, men sedan dess hade man ej hört något som helst.

Det var sent på aftonen en av de allra första dagarna i Messidor. Familjen de Châteauneuf hade tillbragt dagen ute hos några vänner i trakten av Vincennes och reste nu hela vägen hem i öppen vagn. Madame de Châteauneuf sov med huvudet mot sin gamla kammarjungfrus skuldra, Edmée satt tillbakalutad på sätet mitt emot, insvept i sin ljusa schal, och med stora, vidöppna ögon, som intet sågo av den verkliga världen omkring henne, blickade hon tankfullt ut i den milda, skumma juninatten. Som i en dröm hörde hon de taktfasta hovslagen av Louis de Châteauneufs häst, som travade vid sidan av vagnen.

1.78

Hon njöt av att äntligen få vara ensam och slippa att lägga band på sig. Hela dagen hade hon ej hört talas om annat än arméens öde och general Bonaparte. Hon hade hört hans namn, tills det nästan ringde för hennes öron och hon blivit nästan sjuk av ångest, tills hon blott längtade efter att gå ifrån alla dessa människor — så viktiga och skadeglada — att få tiga och få gråta i fred.

Hon hade i afton träffat en kvinna, som — om än på ett annat sätt — tycktes vara lika upptagen som hon själv av den italienska arméen och dess befälhavare. Det var den svenska ambassadrisen, Madame de Staël.

Medan det övriga sällskapet var upptaget av att höra greven av Sabran deklamera sina berömda fabler, hade Edmée, vilken var allt annat än litterär och icke "*merveilleuse*" nog för att låtsas vara det, sakta smugit sig ut på terrassen för att hämta frisk luft och några ögonblick bli fri från den söta, kvalmiga parfymdoft, som de många damerna utbredde i salongen. Plötsligt hörde hon steg bakom sig, och då hon vände sig om, igenkände hon Madame de Staël och hennes väninna, Madame Récamier.

Edmée — som nästan alla den tidens unga flickor — beundrade livligt Madame Récamier och ansåg henne för ett nästan oupphinnligt ideal av grace och älskvärdhet. Hennes rena, poetiska skönhet, stillsamhet och blygsamma väsen gjorde henne i sällskapslivet lika lättfattlig som sympatisk, och det var rent av en modesak att vara "tokig i henne". Om henne rådde aldrig några skilda meningar — hon var för alla den "gudomliga, den ojämförliga Juliette". Edmée, vilken blott flyktigt blivit presenterad för henne och ej fått tillfälle att vidare tala med henne, glädde sig nu över att vara henne så nära och gick blygt ett par steg fram emot de båda damerna.

1.79

Madame de Staël såg ut att vara mycket echaufferad; hennes klumpiga, grovt skurna, men uttrycksfulla ansikte var högrött under den pärlomvirade turbanen, och rodnaden bredde sig ända ned på skuldrorna mot den högblå kaschmirsschalen. Hon såg förnämt prövande, en smula kallt på Mademoiselle de La Feuillade och avbröt ett ögonblick samtalen. Därpå — liksom hon icke fäste någon vikt vid henne — återtog hon plötsligt, vänd till Madame Récamier:

— Jag säger dig, Juliette, jag hatar honom. Av hela min själ önskar jag, att han nu lede ett avgörande nederlag...

Hennes ton var så lidelsefullt bitter, att det slog Edmée, och i samma ögonblick, ehuru intet namn var nämnt — förstod hon med en slags intuition, vem det var Madame de Staël så talade om. Hon kände, att hon rodnade ända till hårfästet.

Madame Récamier smålog och drog upp sina vackra skuldror med en blid, languissant, liksom förlåtande rörelse, vilken var henne egen. Ingen av damerna tycktes fästa något avseende vid Edmée. De gingo förbi henne utan att stanna, och då de kommit ett par steg längre bort, hörde hon ännu en gång Madame de Staëls djupa, lidelsefulla stämma:

— Och du vet, att jag har älskat honom! Att det fanns en tid, då det blott hade berott på honom, och jag hade offrat honom allt. Men han! Att visa mig — mig — denna förnärmande likgiltighet...

Det var om Bonaparte hon talade. Var det väl någon annan man i världen, man talade så om, utan om honom? I det hon såg de båda damernas muslinsdraperier försvinna under trädens kulörta lyktor, knöt Mademoiselle de La Feuillade händerna och bet sig i läppen så hårt, att blodet sprang fram, blott för att icke brista i gråt.

Hon hade sedan, den stund av aftonen, som var kvar, så mycket som möjligt undvikit sällskapet och skylt på huvudvärk och värmen för att förklara sitt förstörda utseende. Nu äntligen var hon fri för dessa människors likgiltiga skämt och hatfulla politiska antydningar, och den bitterhet hon känt emot dem hade efterträtts av en trist modlöshet. Under hela vägen hade hon icke sagt ett ord; när hon märkte, att Louis såg på henne, slöt hon ögonen för att slippa tala — hon önskade, att han skulle tro, att hon sov.

I.81

Nu närmade sig vagnen raskt Paris. Redan på avstånd hade de givit akt på det myckna ljus, som liksom tycktes strömma ut från staden, och undrat, om det kunde vara någon stor eldsvåda. Men då vagnen nu kom innanför barriären, urskilde de tydligt flera hundra festbål, som i den lugna sommarnatten brunno högt och flammande lyste ut över otaliga människomassor, vilka från alla håll strömmade mot den gamla Bastilleplatsen och hän emot Beaumarchais' hus. Floden var full med båtar och facklor, och dansen gick på gatorna som på en fettisdag under konungadömet, och — buret av tusen rösters jubel — hörde Edmée ett namn, som hon aldrig hade hört förr, men som nu, kedjat till Förste Konsulns, åter och åter upprepades på allas läppar — beständigt —
M a r e n g o .

Vagnen skred fram fot för fot. Hon kände det, som fördes hon i triumftåg av detta folk, vilket hon lärt sig att betrakta som sin kasts och sin släkts fiender; och i det hon reste sig upp, med schalen löst hängande över armarna och händerna ovillkorligt framräckta, liksom till hälsning och tack, kände hon plötsligt i jublande lycka, hur högt hon älskade sitt Frankrike, hur stolt hon var över att vara dess dotter.

I.82

— Leve Republiken! Leve arméen! Leve Förste Konsuln!

— Leve Förste Konsuln! återtog Edmée viskande, småleende, utan att rätt veta, vad hon sade. Och medan luften omkring henne beständigt genljöd av namnen St. Bernard, Montebello och Marengo — dessa namn, som i går ingen kände, men som plötsligt blivit det franska folket lika förtroliga och dyrbara som Pyramiderna och Rivoli — rev hon hastigt upp den stora bukett fina rosor, de fått med i vagnen och som låg framför henne på sätet, och i det hon med bägge händer kastade blommorna ut bland mängden, ropade hon jublande med sin klara, unga stämma: — Leve Frankrike!

Louis de Châteauneuf var, utan småaktigt hat till segraren, lika hänryckt och berusad av segern som hon. Över vagnskanten grep han sin kusins hand och tryckte den hårt, entusiastiskt.

Madame de Châteauneuf hade sett så mycket. Hon ryckte sin brorsdotter i klänningen och bad kusken, om möjligt, sätta hästarna i raskare fart.

Edmée's rörelse var så stark, att hon, då de äntligen nådde hem i Rue du Bac, icke ville profanera denna dags stora händelser genom att växla ord över dem. Hon sade godnatt redan i vestibulen, och företrädd av Valentine, som bar ljuset för henne, gick hon strax upp på sina rum.

I.83

Så snart hon kom in i rummet, såg hon, att där på bordets mörka mosaikskiva låg ett brev. Hon vände sig om och såg frågande på kammarjungfrun.

— Ja, det har blivit mig lämnat av samme man som det förra... Jag lade det här, ty jag vågade icke bära det på mig — jag var rädd, att någon kunde se det...

Edmée vinkade otåligt med handen, att hon skulle gå. Hon hade strax lagt sin ena hand över brevet, liksom för att gömma det eller hålla det fast. Den andra tryckte hon nu hårt mot hjärtat.

Hon hade icke svarat på hans brev från Martigny — icke vågat, icke velat — och nu sände han henne ett nytt med samme kurir, som bragte segerbudskapet från Marengo! Han hade alltså tänkt på henne då. Hans själ, drucken av segerns yrsel och valplatsens smärta, hade i detta ögonblick sökt hennes. Och med en sällhetskänsla så förintande stark, att hon ögonblickligen sjönk ned på knä, där hon stod, mumlade hon som i inspiration: — Han älskar mig!

I.84

VIII.

”En amour comme en guerre, pour conclure, il faut se voir de près!”

Det hade länge varit bestämt inom familjen de Châteauneuf, att de, när hettan på allvar började, skulle resa till Mademoiselle de La Feuillades egendomar i Normandiet, vilka de alla längtade att återse. Edmée gjorde inga invändningar emot att lämna Paris — tvärtom var hon nästan glad över att komma därifrån, innan arméén kom tillbaka från Italien; hon visste, att man väntade Förste Konsuln, om icke förr, så till Republikens fest den 25 Messidor (14 juli). Taga emot hans brev, det kunde hon väl, läsa dem, älska dem — men se honom igen, höra hans röst, möta hans järnblå ögon! Blott hon tänkte därpå, var det, som om hjärtat stannade.

De reste alltså den första veckan i Messidor. Edmée hade blott ett svagt minne av Belles-Rives; som helt liten hade hon bott där med sina föräldrar — men sedan — efter revolutionens utbrott — hade hon kommit till mostern, till det dystra Fougères, som hon ej lämnat en dag, förrän abbéen förde henne till Paris. Belles-Rives var en vacker, vidsträckt byggning i graciös, litet sökt rokokostil; mot den klarblå julihimlen reste den sin vita façad och sina breda, solbelysta trappor mitt på Normandiets gröna slätter. Som nästan alla herrgårdar hade den under sansculottregimentet råkat i förfall och först nu under dessa vårmånader blivit något reparerad och satt i stånd att mottaga ägarinnan. De skuggiga alléer, hon dunkelt mindes sedan sin barndom, voro nu borthuggna av revolutionens plundringsmän, liksom den vackra parken, men det hela gav likväl intet dystert eller ödelagt intryck, ty en ny grönska sköt frodigt upp och täckte yppigt de rothuggna stammarna. Edmée var egentligen glad över, att man kunde se så fritt och så långt — längst borta vid horisonten skymtade man Rouens kyrktorn — hon hade fått nog av de mörka skogarna kring les Fougères.

1.85

De levde mycket ensamt på Belles-Rives. Där voro inga grannar i närheten att umgås med, ty adelsslotten stodo ännu öde eller voro bebodda av bönder och revolutionens parvenyer, som för ett spottpris köpt dem av staten. Edméés största nöje var att tidigt om morgonen sätta sig på sin starka, normandiska häst, ge den fria tyglar och så på måfå galoppera över de gröna slätterna — jorden låg till största delen ännu i träde. Ibland följdes hon av sin kusin, men han blev snart trött vid detta enformiga nöje, förstod icke vilken tjusning det beredde henne.

1.86

En morgon, just då hon med släpet av sin ridklänning i handen långsamt steg nedför den stora trappan, såg hon en främmande man stå och hålla hennes häst vid betslet.

Det var tidigt på morgonen — knappt mer än fem. Monsieur och Madame de Châteauneuf sovo ännu, och där var litet folk på gården. Den gamle Jeanot allena brukade åtfölja henne på dessa morgonpromenader, men honom såg hon icke till i dag. Hon var allena med den främmande.

— Er ridknekt, medborgarinna, är tyvärr förhindrad att följa er, sade han och bugade vördnadsfullt. Vill ni tillåta mig?

Edmée var icke rädd. Hon blev stående på trappan och fixerade skarpt den alldeles obekante mannen, i det hon höjde ridpiskan.

— Med vad rätt? Vem är ni?

Mannen sänkte sin röst: — I Förste Konsulns namn lovar jag er — ni skall bli beskyddad.

Mademoiselle de La Feuillade gick lugnt nedför trappan, och i det hon kraftigt stödde sin fot mot den främmandes framräckta hand, svängde hon sig raskt upp på hästen:

— Nå, så var min ridknekt då, eftersom Förste Konsuln befallt er det! Hälsa och tacka honom för den omsorg, han visar Frankrikes damer.

1.87

Edmée var ond. Hon drog häftigt åt sig hästens tyglar och red i skarpt galopp ut från gården, utan att den främmande mannen, som hon förstod hade bestuckit eller skrämt Jeanot att hålla sig borta, fick tid att följa henne eller säga henne ett ord.

I den upphetsning, vari hela denna oväntade scen och nämmandet av Förste Konsulns namn hade försatt henne, betänkte hon ej strax, vilket vågspel det var för en ung flicka att i denna tidiga morgon rida ut på landet allena. När hon kommit ett stycke utåt vägen, beslöt hon likväl vända om, men märkte nu, att hon redan var förföljd. I den stilla, ännu litet disiga morgonen, hörde hon starka, snabba hovslag av en häst i karriär bakom sig. Hon vände sig icke om, vred av från vägen och slog in på en vidsträckt äng, som var bevuxen med högt gräs och markblommor och sluttade ned åt floden.

Förföljaren vred också av; i sned linje drev han sin häst över ängen.

Edmée insåg, att hon hade burit sig överilat åt — därnere flöt redan ån, hon vågade icke försöka att sätta över den. Raskt gjorde hon helt om på hästen och vände sig med ridpiskan lyftad mot förföljaren.

1.88

Han red hastigt fram. Inom ett par ögonblick var han vid hennes sida. Han bar tvärsittande, uppviken hatt och grå kappa — Edmée kände honom strax, så snart hon fick öga på honom. Det var Förste Konsuln själv.

Han red tätt upp till henne och höll stilla på hästen. Ett ögonblick talade ingen av dem — de andades bägge häftigt efter den hetsiga ritten. Han böjde sig ned och klappade mekaniskt hästen på halsen.

Så höjde han huvudet med en stolt, vredgat förebrående blick:

— Ni vill alltså icke höra mig, icke ens se mig, Mademoiselle de La Feuillade?

Edmée teg. Om det gällt hennes liv, kunde hon ej fått fram ett ord.

— Ingen utom min stallmästare vet, att jag är här, jag har blott en knapp halvtimme på mig, innan jag måste härifrån. Natten och de tidiga morgontimmarna har jag för er skull stulit från mitt arbete och min vila. Jag sänder er bud, att jag i all hövskhet och respekt ett ögonblick — eftersom tillfälle erbjuder sig — önskar att tala med er. Och ni — ni; — han högg i raseri ridspöet genom luften, så att det ven, och hennes häst gjorde skrämde ett hopp till sidan.

I.89

Av floden, som här gjorde en krökning, voro de instängda på två håll. På andra sidan floden var skog. Bakom dem sluttade ängen starkt uppåt, så att den fullkomligt dolde dem från landsvägen.

Edmée satt styv och stilla på sin häst; hon ryckte icke en gång till, då ridspöet vinande skar genom luften, så tätt intill hennes huvud, att det rev med sig en av de stora plymerna i hennes hatt. Han kastade sig av hästen och kom fram till henne.

— Varför talar ni icke? Varför bevärdigar ni mig icke med ett ord? Varför har ni ej svarat mig på mina brev, Mademoiselle de La Feuillade?

Han stod vid hennes knän med handen stödd mot hästens rygg och såg hotande på henne. Hon satt blek och stilla i sadeln — högre, men med sänkta ögon.

— Eller inbillar ni er kanske — hans ton var nu ironisk — att jag har kommit för att be er om ursäkt för min dristighet att älska er, eller stå till svars för er brudgum? Om ni har förstått mig, om ni är värd en mans manliga kärlek, så vet ni, att mellan oss kan icke vara tal om slikt. Ni är fri, jag är icke alltför starkt bunden — ingen må väl inbilla sig, att jag har av sagt mig rätten att tävla med andra män om den kvinna, som framför alla behagar mig, som jag älskar.

Långsamt såg hon upp. I samma ögonblick hade han — med ett utrop — armarna om hennes liv och tryckte huvudet ned mot hennes knä.

I.90

— General Bonaparte — hon försökte tala strängt, hon försökte att värja sig.

Han rev henne jublande av hästen och höll henne ett ögonblick ut ifrån sig med bägge händerna om hennes midja. Stolt och ömt vilade hans härskareblick på denna kvinna, som han, från första ögonblick han mötte henne, så lidelsefullt och bestämt hade åtrått. Och i det hans ögon plötsligt fylldes av tårar, mumlade han lågt:

— Vad jag har tänkt på dig!...

Betagen, förvirrad lät hon sig dragas in i hans famn. Först då hon kände hans varma läppar mot sina, försökte hon förskräckt att bliva fri.

Men han höll henne fast. Hans leende, obarmhertiga blick vilade strålände på henne.

— Man har sagt mig, att ditt bröllop med Louis de Châteauneuf redan var bestämt. Jag har kommit för att en gång få ett ärligt svar — är det sant?

Hon höjde långsamt, allvarligt ögonen upp till honom och skakade på huvudet. — Aldrig någonsin blir jag Louis de Châteauneufs hustru, sade hon enkelt.

— Varför? För det...? Han ville locka henne, tvinga henne att tillstå med ord.

— För det... — hon sänkte ånyo blicken. Så rätade hon plötsligt på sig och sakta, blygt, men tillika med en drottningens självmedvetna stolthet över att ge bort en kunglig gåva, lade hon bägge armarna om hans hals och mötte, djupt rodnande, men fast och modigt hans ögon.

I.91

Han såg på henne med en lång, egendomlig, dröjande blick, så gjorde han sig sakta, men bestämt, fri för hennes lätta famntag.

— Jag har redan varit här alltför länge. Myndigheterna och mitt följe få ej vänta på mig i Gisors — det skulle väcka uppseende. Icke en minut längre har jag tid att dröja. Men du är min — icke sant, Edmée? Han tog henne åter i sina armar och såg henne eldigt, befallande in i ögonen. Jag kunde fordra dig nu, och du ville svara...

Hennes kvinnliga motståndslust, hennes flickaktiga koketteri vaknade plötsligt, och i det hon med ett lågt, lyckligt skratt drog sig undan hans alltför segervissa arm, sade hon gäckande, men med sänkta ögon:

— Nej, nej, nej!

Han smålog övermodigt.

— Såå! — När du kommer till Paris, skall jag fråga dig ännu en gång — jag skall göra det strax, det första jag ser dig, utan spår av barmhertighet. Till dess... Du har givit mig en kyss, nu tar jag två till. Du är min, min, min.

Han satt redan på hästen och böjde sig ännu en gång ned emot henne.

I.92

— Lova mig att icke lyssna till vad någon säger — icke till råd, icke till hotelser, icke till böner. Tänk, att alla äro dina fiender och mina. Förtro dig till ingen.

Hon smålog blott stolt till svar, säker på sig själv.

— Och nu — han mätte henne med en lång, hänryckt blick, där hon med den gröna riddräkten på armen och den vitplymascherade Henri IV-hatten snett på huvudet stod småleende, rodnande frisk i morgonens starka ljus. — Akta dig att bli vackrare än du är!

Hon skrattade; och smickrad, glad — modig, nu då han redan satt på hästen — fann hon med sin slagfärdiga franska tunga ord.

— Har Förste Konsuln satt ett "maximum" också för skönhet? Jag skall göra mitt bästa för att överskrida det.

— Förste Konsuln för sin del har ingenting däremot — hans skälmska, dristiga blick jagade åter blodet till hennes kinder — tvärtom! Men han vill att a n d r a , till exempel Monsieur Louis de Châteauneuf, skall ha en smula förnuft och vilja kvar. Det kommer att behövas!

Han lade småleende fingret på läpparna, och därpå — i det hästen redan reste sig på bakbenen — förde han hälsande handen till hattbrättet:

— Mademoiselle de La Feuillade — vi ses snart igen i Paris!

1.93

Man var nu ett gott stycke inne i Vendémiaire (år IX) och ännu var det icke tal om, att Mademoiselle de La Feuillade kunde tänka på att lämna Belles-Rives. Madame de Châteauneuf hade nämligen på en körtur stjälpit med vagnen och brutit sitt ben — nu var hon visserligen på bättringsvägen, men läkarna avrådde tills vidare all flyttning.

Edmée led av denna tvungna försakelse; hon förtärdes av längtan efter att se Förste Konsuln och av fruktan att han, då hon ej kom till Paris, skulle vredgas på henne, glömma henne, vilja glömma henne. Då olyckan hände — i mitten av Thermidor — och man förberedde henne på att få stanna hela hösten på landet, blev hon alldeles utom sig. Hon hade blott en tanke: att underrätta honom om dröjsmålet och orsaken därtill. Hon hade knappt skrivit ett brev i hela sitt liv förr, utom då och då ett par torra redogörelser till de gamla på les Fougères; nu stod hon plötsligt inför den, som hon tyckte, tvingande nödvändigheten att skriva till h o n o m . En halv natt använde hon till att författa koncepter och förtvivla över sina stela, oövade bokstäver. Till slut skrev hon blott:

Belles-Rives 28 Thermidor år VIII.

1.94

”Min faster är sjuk. Jag är tvungen att stanna här, trots det jag hellre ville vara i Paris.

Edmée-Louise de La Feuillade.”

Detta lilla, lakoniska brev, naivt undertecknat med hela hennes aristokratiska namn, överlämnades åt Valentine, som var släkt till en postiljon på Rouenvägen, vilken efter många omständigheter lovade att besörja det i all hemlighet.

Hon fick icke något svar. Och under denna tid av plågsam ångest, då hon var dag måste säga till sig själv, att han — den store och mäktige — i vrede för det hon ej hört honom, hade glömt eller ville glömma henne, växte hennes unga kärlek till en lidelse så stark och våldsam, att hon kände, hur den mer och mer tog makten från hennes förnuft och förintade all hennes motståndskraft.

Mot slutet av Vendémiaire kom Louis, som annars för det mesta under denna tid uppehöll sig i Paris, där Talleyrand gav honom mycket att göra, på ett kort besök till Belles-Rives. Edmée hade längtat mycket efter sin kusin — så kunde hon då åtminstone få höra n å g o t nytt från Tuilerierna.

Det var en mild, stilla höstafton strax efter middagen. Edmée hade länge, insvept i sin schal, suttit lutad mot balustraden på terrassen och sett mot vägen, vilken månbelyst lik ett brett, blåaktigt silverband slingrade sig genom de öppna markerna. Nu skymtade hon äntligen långt borta en ryttare — han kom närmare — på huvudets hållning och på resningen kände hon Louis de Châteauneufs alezan.

1.95

Louis' och Edméés umgänge hade alltid varit *à l'anglaise*, det vill säga särdeles fritt och otvunget, icke alls sådant, som det brukade vara i Frankrike mellan ett par unga personer, vilka ämnade gifta sig med varandra. Som barn hade de självmant kallat varandra för bror och syster, och då sedermera Louis blivit uppfostrad i England, i engelska seder och med stor sympati för engelskt samhällsskick, och Edmée icke alls blivit uppfostrad, eller rättare, som det kunde falla sig mitt bland upprorsskaror i ett land, som var i permanent belägringstillstånd, hade deras umgänge icke heller senare kommit att inordna sig under societetens konventionella regler. Trots giftermålsavtalet träffade de varandra ofta allena och talade med varandra om allt — till och med om kärlek.

Hon sprang nedför terrassen och mötte honom vid inkörsporten.

Han blev glad och överraskad att se henne där. Leende vinkade han till henne från hästen.

— Det är en härlig afton, jag har knappt lust att sitta av, sade han och klappade djuret. Vi ha blivit så väl förplägade, ”Monsieur” och jag, i ”*Les trois frères*”.

1.96

Edmée fick en idé — nu kunde hon få tala allena med honom och kanske få höra något nytt.

— Låt mig få rida ett stycke med dig, Louis. Jag kan sitta på sadelknappen, liksom hos Monsieur de Châtillon, när vi reste till Paris. Här är visst ingen, som tänker på att anmärka på det!

Hon satte foten mot spetsen av hans stövel och svingade sig raskt upp framför honom. I trav satte han av in mellan buskarna på de smala, nästan övervuxna stigarna, som en gång varit parken.

Med ena armen höll han henne fast intill sig — varm av ritten, kände han hennes svala, fina kind nästan snudda vid sin, den milda, svalkande parfymen från hennes i aftonluften kyliga kläder. I detta ögonblick tycktes hon honom så nära — hon var åter den lilla ”Edmette”, hans ”syster” och barndomsbrud.

— Har du längtat efter mig, Edmée? viskade han lågt och ömt ned emot henne.

Hon höll ögonen nedslagna och såg ej den varma, väntande blicken i hans mörka ögon. Hon tänkte på en annan, när hon sanningsenligt svarade ”ja”.

— Och du är glad över att ha mig igen?

— O, ja, Louis! Du kan icke tänka, vad här har varit ensamt.

I.97

— Nå, så ha vi då haft buller och bång i Paris — isynnerhet i min diplomatiska värld! Berthier är rest till Madrid för att underhandla, Monsignor Spina är kommen från Rom för att underhandla, Duroc är kommen tillbaka utan att ha underhandlat — du kan tro, Bonaparte och Talleyrand ha varit rasande på St. Julien och kejsaren. Nu ser det likväl ut att bli till något, ty häromdagen fingo vi då vapenstillståndet förlängt. Med England och de neutrala makterna underhandla vi också.

— Sluta upp, Louis! ropade Edmée skrattande. Jag kan omöjligt finna reda i alla dessa underhandlingar. Är där annars något nytt?

— Ja, Gud bevars! Stort attentat mot Förste Konsuln i operan...

Ett ögonblick tyckte Edmée, att hjärtat stod helt stilla. Han kände, hur hon nästan blev styv i hans armar. I samma nu höll han in hästen och ruskade henne kraftigt i skuldran.

— Edmée, vad är det i vägen? — Och då han såg hennes bleka ansikte, uttrycket kring mun och ögon, ropade han förtvivlad: Vad är då denne förbannade man för dig? Vad skall jag tro?

— Låt mig komma ned, Louis, viskade hon svagt, med nästan tonlös stämma. Jag befinner mig icke väl.

— Nej! — han höll henne som i ett skruvstäd. — Du slipper icke härifrån, förrän du svarat mig. Å, denna aning, som jag tyckte var så orimlig!

I.98

— Är han räddad? Lever han? Var barmhärtig, säg mig allt! tiggde hon i ångest.

Han såg ett ögonblick allvarligt, spänt uppmärksamt in i det bleka, förvridna ansiktet. — Ja, svarade han långsamt, han är räddad. Det var så gott som ingen fara.

Edmée suckade djupt. Han kunde märka, hur hon liksom rätade ut sig efter den olidliga spänningen.

— Säg mig, Edmée — han såg allvarligt på henne — vad vill du, att jag nu skall tänka? Så som du uppför dig, blott man i förbindelse med en fara nämner denna människas namn. Du, som annars icke vet, vad fruktan vill säga!

Hon svarade icke — hon kunde ännu icke samla sina tankar. Hans blick mörknade mer och mer, och han fortfor misstänksamt, ironiskt:

— Det har aldrig förr fallit mig in — men vore han icke så ogalant som han är, skulle man nästan tro, att det vore av artighet mot Mademoiselle de La Feuillade, som han — just nu — låtit röja och hedra vår gamla *Place Royale*. Allt får betydelse efter den uppmärksamhet, han visade dig i våras — och då du tiger, måste jag själv leta mig till, vad det kan vara mellan dig och honom. Jag har alltid förr ansett det för en kränkning mot dig, blott att i mina tankar förbinda ditt oskyldiga, stolta namn med hans, men nu! — Tro inte, att jag vilar, förrän jag vet allt, tillade han hotande.

I.99

Hon teg ännu, men hans ord om Place Royale hade väckt hennes uppmärksamhet. Å, det var naturligtvis vanvett!... Men han hade dock ett ögonblick haft åtminstone hennes namn i tankarna!

— Du behagar ännu icke svara mig, Edmée? — Han böjde sig över henne och såg henne dystert, skarpt in i ögonen. Kom ihåg, det är din blivande man, som talar till dig.

— Louis — det var ett bönfällande, nästan gråtfärdigt drag om munnen, och hon sträckte svagt avvärjande ut händerna. — Tänk icke mer på dessa gamla historier. Vi passa icke för varandra, du och jag — jag blir aldrig din hustru.

— Vad är detta för prat, min kusin, sade han otåligt och skarpt. För det att du på ett slags fantastiskt sätt har förgapat dig i en karl, som du knappt har sett två gånger i ditt liv, skulle vi bryta alla familjeöverenskommelser, ödelägga vår framtid och vårt liv. Ja — ty du har ju blott sett honom några få gånger?

— Det är icke många gånger. Låt oss nu icke tala mer om detta, Louis! Men kom ihåg, vad jag har sagt dig.

De hade bägge stigit av hästen och gingo nu långsamt bredvid varandra fram emot slottet, han höll tygeln om armen.

I.100

— Detta är icke rent spel. Du ger mig inga skäl. Vad vill du, att jag skall tro?

— Intet. Vad du vill. Du vet mycket väl, att jag aldrig har brytt mig det minsta om dig som brudgum.

— Du är åtminstone ärlig i vissa saker, sade han bittert.

— Du skulle bli förfärligt olycklig med mig. — Hon var nu helt lugn och ville blott tala ut med honom. — Du kan ju aldrig tåla, att jag har en egen mening — och det har jag alltid.

— Tills det kommer någon, som du älskar, och helt förslavar den, svarade han missmodigt, med kärlekens skarpsynthet.

Hon skakade på huvudet. — Jag har alltid varit som en vild fågel, sade de hemma på les Fougères. Din egen moder och alla våra vänner i Paris säga detsamma var dag. Jag tror icke, att jag någonsin duger till att sättas i bur.

— Men om jag blott kunde begripa denna motvilja för att gifta dig med mig! Ty detta fantasteri kan då omöjligt ensamt vara skuld däri. Du håller ju av mig?

Hon skrattade uppsluppet. Spänningen och ångesten hade plötsligt slagit om i övermodig munterhet. Den vaknande kvinnan njöt omedvetet av att se mannen vid sidan av sig plågas av svartsjuka, tigga om och pocka på hennes ömhet.

I.101

— Jag älskar dig, Louis — som en broder! Nej, bli nu icke rasande. Kanske en gång, när vi bli gamla, och jag har glömt mina "svärmerier" — hon smålog halvt spotskt, halvt vemodigt — så lå vi ändå våra påsar ihop. Monsieur de Talleyrand har sagt, att jag blir en praktfull ambassadris!

Hon rätade på sig och gjorde skälmskt en sirlig, graciös nigning vid foten av trappan. — Nu går jag upp och förbereder grevinnan. Stackars faster — hon har hört hästen trava hela tiden, och kan inte begripa, var du har blivit av!

Madame de Châteauneuf kunde icke förstå, varför Edmée och Louis gjorde så många omständigheter med detta en gång fastslagna giftermål. — Det är icke Louis' skull — beklagade hon sig för kammarjungfrun, gamla Marie, som i allt ägde hennes förtroende. — Han säger ingenting till mig, men det är ju tydligt, att han tillber själva marken, hon trampar på. Men Edmée... Om någon i dessa tider är gammaldags uppfostrad, så måste det vara hon! Knappt ett par månader har hon varit i Paris — jag ser henne nästan aldrig öppna en bok, hennes väninnor har jag själv valt — och ändå... Hon är proppfull av alla dessa nya idéer om kärlek i giftermål och om individens rätt och frihet — man skulle tro, att hon minst hade läst "*La nouvelle Héloïse*". Det är som jag alltid har sagt: det tjänar till intet, att försöka hålla den nya tiden ute, att fly ifrån den — den tränger in till oss genom springorna i väggen. Hon suckade och skakade resignerat på huvudet. Det var hennes stolthet, att hon aldrig kunnat förmås att emigrera, att hon, som hon sade, "förstått revolutionen", ända från den första dagen, då hon i hertigens av Orléans salong hörde Madame de Genlis orera om Rousseau.

I.102

Hon hade så stor respekt för sin son, att hon sällan talade med honom om saker och ting, som hon med sin fina takt och moderliga instinkt anade, att han ej gärna ville meddela sig om. Men sin brorsdotter bearbetade hon alltsomoftast.

— Å, faster, brukade Edmée svara, jag är ju alltför ung, och jag har ju inte alls sett livet ännu.

— Alltför ung! Du är ju nästan nitton år — två år äldre än Laure Permon, som i nästa månad gifter sig med general Junot. Alltför ung! I min ungdom var man nästan gammal mamsell, när man ej var gift vid tjugu år.

— Men Louis, tant — Louis är ju inte heller så angelägen, svarade hon listigt. Han har väl inte bett dig påskynda saken — eller hur?

Madame de Châteauneuf skakade på huvudet. — Gud vet, sade hon, jag förstår mig icke på Louis. Han har icke ögonen ifrån dig, när ni äro tillsammans, och till mig säger han icke ett ord. Det är nu alla dessa nya idéer — varenda flicka är en Julie, varenda kavaljer en St. Preux! I min ungdom var kärleken praktisk — den handlade, nu drömmer den och filosoferar. Gud bevars, jag är själv så modern — jag förstår det så utmärkt. Men i det dagliga livet! ... Ser du då icke, att Louis älskar dig? Han är blott för finkänslig, han vill icke lägga något band på din frihet, icke tvinga dina känslor.

I.103

Edmée gick småleende fram och lade sig på knä för den gamla damen. — Var nu söt, käraste faster, och tala icke mer om detta. I vinter vill jag vara ung, jag vill vara i Paris — jag vill dansa. Vem vet — Monsieur de Talleyrand kan få i sinnet att skicka Louis till Petersburg eller Konstantinopel i morgon. Tror någon, att jag vill följa med dit!

Edmée var glad och i strålande humör. Hon visste nu, att de snart skulle resa till Paris, de hade lovat att komma till Mademoiselle de Permons bröllop först i november. Hon gifte sig med Förste Konsulns vapenbroder och ungdomsvän, kommandanten i Paris, general Junot, och Laurette hade skrivit, att hela familjen Bonaparte hade lovat att komma på bröllopet. Å, det var en förtrollande ångest bara i den tanken att se honom igen! Var han vred? Hade han helt glömt henne? Å nej! Nu, när hon visste, att hon skulle återse honom, försvunno alla farhågor som snö för solen.

I.104

En av de sista dagarna av deras vistelse på Belles-Rives fick Edmée genom tjänstfolket fatt på Fontanes flygskrift, författad i anledning av Ceracchis attentat den 18 Vendémiaire: "Jämförelse mellan Cæsar, Cromwell, Monk och Bonaparte". Med stigande intresse läste hon de cirklat logiska, retoriskt avrundade fraserna, som alltför ostentativt sökte bevisa, att Förste Konsuln var nödvändig för Frankrike, för statens bestående, att han, och blott han, vore värdig att bära kronan — landets framtid fordrade, att han skapade en dynasti. För henne voro de bevisgrunder, som brukades, fullkomligt tillfyllestgörande, och väl förberedd, som hon var, behövdes icke mer för att fullständigt och för alltid utplåna hennes tro på Bourbonernas sak. Hon tyckte, att det var så solklart, att han, som med sina fabelaktiga segrar grundlagt ett helt nytt Frankrike innanför och utanför det gamlas gränser — att han, och han ensam, vore berättigad till landets första hedersplats, att i sin person representera nationen. Med förvåning och vemod tänkte hon på, hur många tappra chouaner, som givit sitt liv för kungens sak. Hur var det möjligt, att de — män — kunde vara så förblindade?

I.105

IX.

"Le diamant seul doit parer
Des attraites que blesse la laine."

Mot sur les modes du Directoire.

Gammalmodiga karosser och lätta, moderna kabrioletter höllo i kö utanför Madame Permons lilla hôtel i Chaussée d'Antin. På trappan, för tillfället så prydd med levande växter, att den bildade en lövrik allé upp till vestibulen, som i stil därmed föreställde en berså — bägge upplysta av en massa kulörta lyktor i nationalfärgerna — var en jämn, oavbruten tillströmning av civila och militära kavaljerer samt unga "*merveilleuses*", som, innan de gingo upp, kastade schalar och palatiner till tjänarna och därpå, barhalsade, bararmade, i antika frisyser och muslinsdraperier, skrattande och pratande skyndade upp i balsalen. Där kom Madame Permon dem till mötes — ståttig i sin grekiska tunika och vita strutsfjäderstoque över de ännu ramsvarta lockarna. På var sin sida om henne hälsade general Junot och Madame Junot på gästerna.

I.106

Mademoiselle de La Feuillade kom något sent. Madame de Châteauneuf hade plötsligt blivit illamående, och i sista ögonblicket hade bud sånts till Madame de Caseaux, som bodde ej långt därifrån i hôtel de Périgord, *Rue de l'Université*, att hämta Edmée och taga henne under sina vingars skugga. Louis for dit allena i sin wiski — det ansågs icke passande i Faubourg St. Germain, att han åtföljde sin kusin.

När de kommo, var Madame Permons icke stora våning så gott som fullpackad, och dansen hade redan begynt. Inne i stora salongen sutto hedersgästerna: Madame Bonaparte, Madame Lætitia Bonaparte och hennes döttrar jämte flera damer av den gamla högaristokratien, som icke riktigt visste, vad min de skulle hålla gentemot "*la famille consulaire*", som den nu började kallas. Edmée hade aldrig förut sett Förste Konsulns familj. Med en rodnad så plågsamt djup, att den nästan var i ögonen fallande, blev hon av värdinnan föreställd för hans hustru och moder samt för hans svägerska, Madame Joseph — systrarna voro redan upptagna av dansen. Hon fann Madame Bonaparte förtjusande: graciös och älskvärd; och när hon, så fort som möjligt, drog sig tillbaka från hennes närhet, var det med en känsla av så plågsamt missmod, av så häftig och hopplös förtvivlan, att hon måste bita sig i läpparna och göra det yttersta våld på sig för att icke brista i gråt.

I.107

Madame Leclerc och Madame Bacciocchi voro uppe på golvet och dansade — Madame Murat — som var i hög grossess, hade ej kunnat komma med. Där var en ofantlig trängsel av herrar omkring Madame Leclerc, hon var givet balens drottning. Hennes toalett väckte sensation bland damerna och entusiasm hos herrarna. Hon hade håret kammat *à la grecque*, med två bandelletter av ett slags dyrbart, tunt pälsverk, översållat med tigerfläckar, prydda med vindruvsklasar i guld — det var en trogen kopia efter en antik kamé föreställande en backant. Klänningen var av sällsynt fint indiskt muslin, nedtill broderad med ett flera tum brett guldbroderi i form av en vinlövsranka. En tunika av renaste grekiska fason var draperad över bröstet — broderad i kanten med vinlöv och på skuldrorna sammanhäftad med två dyrbara kaméer. Bältet, som gick tätt under bröstet, var av gammalt guld med ett spänne, bildat av en oförliknelig graverad sten. Hennes vita, formfulländade armar och händer voro utan handskar, blott prydda med flera armband i guld och kaméer. Hennes ansikte liknade broderns — precis samma förföriska leende i ögonen och omkring läpparna — blott var hon som kvinna mycket vackrare än han som man.

Elisa Bacciocchis toalett väckte också uppseende, men blev mindre beundrad än systemens. Omkring huvudet bar hon virad en muslinsslöja, brocherad i guld och broderad med silke i alla färger, och ovanpå den en gyllene lagerkrans à la Petrarca. En lång tunika över en halvlång släpkjol, inga armar, och på skuldrorna en enorm, fladdrande, tunn schal, som liknade en slöja eller en mantel, fulländade dräkten.

I.108

— Det är en symbolisk toalett, förklarade Albert Permon, Laures broder, småleende för Edmée, då de togo plats i kontradansen helt nära Förste Konsulns systrar. Det är hennes dröm, att man genom den där kostymen skall kunna skymta hennes litterära intressen.

Så snart hon kunde, drog sig Edmée ur dansen. Hon kände sig nästan sjuk av spänningen att vänta på honom — hon visste, att han säkert hade lovat att komma — och utsikten att möta honom i denna omgivning, betog henne allt hennes mod. Tusen gånger ångrade hon sin svaghet att någonsin ha kommit hit, och hade det icke varit för Louis' skull, vars ögon icke veko ifrån henne, hade hon för länge sedan under ett eller annat svepskäl försökt smyga sig bort från alltsammans.

Laure Junot gick omkring till sina väninnor och beklagade sig — hennes mor fordrade bestämt, att hon skulle följa aristokratiens traditioner och som brud dansa "drottningens menuett". I flera veckor hade själva Gardel inövat den med henne, hon visste, att hon dansade den som en älva, men — det var så "genant"! Ett ögonblick hoppades hon att slippa: Monsieur de Trénis, som hade lovat att vara hennes kavaljer, stod icke till att finna; då uppsökte hennes mor Monsieur Lafitte, den ende, som kunde rivalisera med "salongernas Vestris" och som nu var förtjust över tillfället att slå honom ur brädet. Nu fanns det ingen utväg för Laurette — hon måste till det! Gästerna drogo sig tillbaka längs väggarna och Albert de Permon gav musiken tecken att spela upp "drottningens menuett".

I.109

Edmée satt allena längst borta i fonden av salen — ett stycke ifrån de övriga. Med det bleka huvudet på sned, tillbakalutat mot den gamla, högryggade Louis XIII-stolen, som egentligen lika litet passade till det övriga möblemanget, som hon till det sorglösa sällskapet, med armarna slappt hängande ned i skötet och händerna lätt knutna om solfjädern, satt hon där ensam mitt i ljusglansen från lampetterna på väggen. Den snövita klänningen utan bård eller broderi, blott sammanhållen över skuldrorna av ett par stora juvelagraffer, föll i mjuka, djupa veck ända ned till

fötterna, som knappt stucko fram under kjortelfällan.

Ingen sysselsatte sig för ögonblicket med henne. Louis de Châteauneuf, som annars vakade över henne med en broders och älskares öga, var nu hövligt upptagen av att höra på den vackra Madame de Contades' avundsjuka beskärnelser över Madame Leclercs toalett. Laure de Caseaux, som annars också troget hållit sig vid hennes sida, hade nyss blivit engagerad av den tillrättakomne Monsieur de Trénis, som lät sitt dåliga humör över att ofrivilligt ha mankerat bruden taga avlopp i ironiska anmärkningar över Monsieur Lafittes dans. Mademoiselle de Caseaux var djupt intresserad av hans sakkännedom.

I.110

Mitt på golvet, allena med sin kavaljer, dansade den unga Madame Junot, graciös, charmant, som en liten fedrottning, sin obligatoriska menuett — en svag, konventionell hyllningsgård åt Versaillerhovets skuggor! Hon höll ögonen nedslagna, och i det hon med ena handen lyfte klänningens släp, gav hon med en djup reverens två fingrar till sin kavaljer.

I detta ögonblick — klockan var väl bortemot elva — hörde den tysta Edmée tvärt igenom musiken och sorlet i salen, bullret av hästarna, som eskorterade Förste Konsulns vagn. Hon såg Junot göra tecken till sin svåger. Efter ett par minuter slogos döbattangerna upp på vid gavel, allas blickar vändes dit: Förste Konsuln kom in mellan general Junot och Albert de Permon.

I.111

Mademoiselle de La Feuillade blev sittande i stolen i samma ställning som förr, trots det hon såg, att de flesta av damerna reste sig. Det blev nästan svart för hennes ögon, och omedvetet tryckte hon handen mot hjärtat. Hon visste ju, att han skulle komma — hela aftonen hade hon icke tänkt på annat — men ändå, nu, när hon såg honom...

Han gick raskt genom rummet fram till Madame Permon, som kom honom till mötes.

— Kära signora Panoria — han tog bägge hennes händer och förde dem till sina läppar med denna överströmmande, litet sökta, italienska vänlighet, han ibland ville visa. — Ni ser, jag kom trots allt!

— Ingen kan vara så välkommen, general...

— Och nu har jag dock kommit för sent för att se Laurette dansa! Man har sagt mig, Madame, att er dotter dansar som Mademoiselle Chameroi. Min Gud, vad tiden går! Jag tycker det var som i går jag bar henne på mina armar.

— Det är länge sedan, general — Madame Permon smålog. — Ni har under mellantiden tecknat om Europas karta.

Bonaparte hörde henne icke, han såg sig ivrigt omkring i rummet. Där satt Joséphine på sin hedersplats vid kaminen, indolent, småleende under sina rosengirländer, draperad i en guldbroderad indisk silkesschal. Han nickade förstrött, och hans blick flög vidare — liksom sökande. Plötsligt klarnade hans ansikte upp — han smålog, detta ljusa, ömma leende, som blott han ägde, och sänkte ögonen.

I.112

Han avbröt litet tvärt samtalet med värdinnan och tog general Junots arm.

— Låt oss titta litet på marknaden! viskade han glättigt. Vita halsar, juveler och musliner...

Han drog honom med sig genom salen bortåt det hörn, där Mademoiselle de La Feuillade satt.

Ett ögonblick tänkte hon på att springa upp och blanda sig med det övriga sällskapet — det var så omöjligt, tyckte hon, att tala med honom här, bland alla dessa främmande människor, efter det samtal, de sist hade haft med varandra, efter det brev, hon hade skrivit i sommar och icke fått något svar på. Men hon blev sittande. Hennes knutna hand låg orörlig under hjärtat, och hennes blick — vidöppen, tjusad, som en fången fågels — hängde vid Bonapartes ansikte. Ingen gav akt på henne; man var redan så van vid, att Förste Konsuln fångslade allas blickar, när han visade sig.

Han styrde långsamt men bestämt kursen fram emot henne; allt emellanåt stannade han och sade ett ord till någon, som han kände. Nu var han helt framme vid hennes stol.

I.113

— Mademoiselle de La Feuillade — han böjde sig fram emot henne, och hon kände hans egendomliga, lysande blick helt in i själen. Ingen kunde se hans ansikte, utom hon och general Junot, som ännu var vid hans sida. — Mademoiselle — det gläder mig att träffa er igen.

Hans blick och ton gjorde för henne de banala, intetsägande orden till tusen de ömmaste försäkringar om längtan och om lycka. Hennes ångest svann spårlöst bort i samma ögonblick hon blott hörde hans röst; hon smålog, hennes blick vidgade sig och vilade i hans.

Junot studsade. Han såg ett ögonblick skarpt på dem bägge och drog ovillkorligt med en omärklig, men energisk rörelse Bonaparte tillbaka. Han kände sin gamle kamrat från deras första äventyrliga ungdom i Paris, från hans scener med Joséphine i Italien och nu sist från fälttåget i Egypten, från affären med Madame Fourès — han visste, hur litet självbehärskning han hade, när det gällde älskog.

— För satan, tänkte han plötsligt, om han nu, som den gången i Kairo, mitt ibland dem allesammans...

— General, sade han hastigt. Jag tycker, att jag ser Madame Bonaparte göra tecken...

Förste Konsuln kastade huvudet tillbaka med en egendomlig, nervös rörelse, som ingen utom han hade, och smålog ironiskt upp emot Junot: — Det är bra, min gosse! Gå du bort och hör vad hon vill. Mademoiselle de La Feuillade, som jag länge längtat att träffa, är nog så god att under tiden berätta mig, vad hon vet av nytt från Vendée. Man har låtit mig förstå, att hon har viktiga förbindelser där och kanske upplysningar att ge mig.

I.114

Junot gick med en bugning. Han skakade på huvudet för sig själv.

De omkringstående hade hört general Bonapartes sista, högt uttalade ord. Kretsen vidgade sig strax omkring honom och Edmée.

Han satte sig på en låg stol mitt för hennes och vände ryggen till salen. Han stack sin värja in mellan benen, satte armbågen mot knäet — utanpå uniformen hade han behållit sin grå överrock på — och stödde huvudet i handen. Han sade icke ett ord, bara såg på henne.

Plötsligt vaknade kvinnans sociala självbevarelsedrift hos Edmée — hon förstod, att de m å s t e tala. Och med ett halvt barnsligt bedjande, halvt konventionellt tvunget världsdamsleende böjde hon sig fram emot honom, under det hon i sin förlägenhet mumlade ord, som varken han eller hon själv fann någon mening i. Men hon rörde åtminstone läpparna, hon t a l a d e .

Han satt bara och såg på henne — hur uttrycket växlade i detta ljuva, unga ansikte, hur blodet kom och gick under det vita skinnet — genomskinligt som späda rosenblad. Han hade småningom ryckt henne så nära, att han nästan fysiskt kunde förnimma, hur våldsamt hennes hjärta klappade under det tunna tyget.

I.115

— Edmée, mumlade han, och plötsligt kände hon hans varma, fasta hand på sin bara arm. I samma ögonblick hade hon instinktmässigt skjutit stolen tillbaka och häftigt rest sig upp.

Dansen slutade omkring dem. Från den andra ändan av salen mötte hon Louis de Châteauneufs blick.

— General — jag ber er, viskade hon hastigt. Gå, säg ingenting — icke h ä r ! Man ser på oss.

Han reste sig upp. — Ni har rätt. Detta går icke. Jag måste se er hemma — ensam.

— Omöjligt — jag k a n inte. — Hon såg bedjande upp och sänkte så långsamt ögonen, rodnande för hans blick.

— Nå — Châteauneuf kan jag tro! Honom skaffa vi väl ur vägen. Lova blott — han talade så lågt och otydligt, att hon mera kände än hörde orden, att du l y d e r mig.

Hon gjorde en obestämd, avvärjande rörelse, och med uppbudande av all sin kraft gick hon raskt ett par steg fram i rummet. Hon märkte, att någon talade till henne, och hon svarade automatiskt; hon kunde sedan omöjligt påminna sig vad det var för en människa och vad de hade sagt.

I.116

Senare på aftonen talade Förste Konsuln länge med Monsieur de Talleyrand. De övriga gästerna uppmärksammade han föga och for — efter sin vana — tidigt hem.

I.117

X.

”Qui ne sait que la seule victoire contre l’amour, c’est la fuite!”

Mot de Napoléon.

Edmée och Louis hade ej talat med varandra om aftonen efter balen. Hon hade undgått honom, i hans ögon hade hon redan sett, vad han tänkte och vad han fruktade. Nu vid middagstid dagen efter, då hon med sitt tapisseri satt inne i Madame de Châteauneufs kabinett och, så gott hon kunde, gjorde reda för balen, trädde Louis plötsligt in. Han kom direkt utifrån, det slog kyla från hans kläder. Hon vågade icke se upp, då han strax gick rakt fram till henne.

— Min mor, sade han med sin vanliga röst — blott Edmée kunde höra, hur tvungen den lät — vill du tillåta mig att ett par ögonblick tala allena med min kusin. Jag har en stor nyhet att meddela henne.

Madame de Châteauneuf reste sig upp och vinkade på gamla Marie, som alltid satt inne i rummet hos henne. Stödd mot pigans skuldra gick hon långsamt, haltande ut. Hon gjorde ingen invändning — också hennes modersöra hade upptäckt den egendomliga klangen i Louis’ röst, och när hon såg upp på honom, blev hon förfärad över den stela blekheten i hans ansikte.

I.118

Louis gick själv bort och låste dörren efter henne. Han gick ett par slag över golvet utan att tala — Edmée märkte, att han kämpade för att behärska sig. Slutligen stannade han, satte sig vid bordet mittemot henne och började trumma med fingrarna på skivan.

— Vet du av, att jag av utrikesministeriet blir skickad till London — för att hjälpa Otto med min kännedom om engelska förhållanden! — Han skrattade högt och hånfullt och slog den knutna handen hårt mot bordet. — Jag har order att lämna Paris ännu i dag — Bonaparte har bråttom!

Edmée böjde sig djupt ned över tapisseriet och letade automatiskt bland silkesdockorna på bordet. Hon hade en förnimmelse, som kunde hon kvävas.

Han reste sig halvt upp och grep våldsamt hennes händer tvärs över bordet. Med sin brännande blick tvang han hennes att lyfta sig.

— Vet du om det? — nästan väste han henne in i ansiktet. — Var det d e t du talade med honom om i går?

Hans otyglade raseri väckte Edméees vrede. Med en kraftig rörelse slet hon sina händer ur hans och reste sig upp från sin plats.

I.119

— Gå din väg, Louis! Du vet ju icke vad du säger.

— Å, nu genomskådar jag allt — alltsammans! — Han sjönk ned med händerna för ögonen, förtvivlad. — Han har trängt sig in till dig — vunnit dig, Gud vet genom vilka djävulskonster! Och nu — nu är det ingen, som står honom i vägen, utom jag. Var har jag då haft mina ögon, som intet har sett? Eller rättare: jag har icke velat se det — det förekom mig så orimligt. Men i går på balen!... Hade jag ej varit den världsman, som man nu en gång kuvat och uppfostrat mig till — jag hade slagit honom i ansiktet, där han satt och stirrade på dig med sina glupska ögon! — Hans röst slog över i ironi. — Man måste tillstå, att vad den karlen vill, det vill han — och nu vill han dig. Bort, bort med hennes beskyddare! General Bonaparte har redan en gång visat, att han vet, hur det skall gå till. Ah, hade jag blott gjort det — det, som jag i natt i vanvett tänkte på och med avsky förkastade! Jag skulle trängt mig in till dig — han gick helt nära intill henne och grep henne hårt om armen, medan han viskade orden in i hennes ansikte — jag skulle ha tagit dig med våld, tvungit dig att tillhöra mig. Och sedan — jag känner dig — hade du aldrig vågat att visa ditt ansikte för denne förbannade man. Du är min brud, vi skulle ha påskyndat bröllopet, rest ur landet — och när mitt barn föddes, skulle du älska mig. Varför gjorde jag det icke? — Han stötte henne våldsamt ifrån sig och vände sig bort med handen för ögonen. — Jag visste icke då, att man blott gav mig en natt att handla. Hade jag vetat, vad jag nu vet — jag skulle ej betänkt mig! Man uppfostrar oss till gentlemän — hans röst steg i styrka — till finkänslig respekt för andras heder, egendom och frihet — och så! Mitt för våra ögon kommer den dristige, den fräcke och samvetslöse och frånrövar oss makten över vårt eget land, kvinnorna, äran. Och med rätta hänskrattar man åt oss, Frankrikes gamla, stolta adel, som tål allt detta, icke rör en hand för att försvara oss!

I.120

Edmée stod stilla. Hon sänkte icke huvudet, men hon höll ögonen orörligt nedslagna.

— Men jag reser icke, hör du — icke utan dig. Vad bryr jag mig om karriär, om fädernesland, när jag skall köpa det med denna exempellösa skam! Skall jag, greve av Châteauneuf, som en hund krypa för denne korsikanare och frivilligt lämna honom min ära att trampa under fötterna! Försmädelsen är för stor, för uppenbar — ingen man i kristenheten kan tåla den. De må göra, vad de vilja emot mig — jag stannar, och jag skall veta att beskydda min bruds heder, ifall — hans stämman var full av spotskt hån — ifall hon ännu har någon!

I.121

Edmée rätade på sig. Hon stod stilla, med högrest huvud, hennes läppar krökte sig stolt, och de stora ögonen flammade i oåterhållen vrede.

— Bliv kvar, om du vill! Krossa din framtid, din mors förhoppningar, det rör mig icke. Men det skall du veta — hon gick ett steg emot honom, och i superbt övermod kastade hon huvudet tillbaka och lade de bara, starka armarna i kors under bröstet — att varken du eller någon annan kan hålla mig borta från honom. Stänger du in mig, kryper jag ut genom ett råtthål.

— Så långt har det alltså gått med dig! Så talar alltså Edmée de La Feuillade — en Bonapartes frilla!

Hon mötte stolt hans ögon utan att blinka. — Spar dina skymfande ord, Louis — jag är icke det du menar.

— Men du blir det — i dag, i natt, i morgon! ropade han utom sig.

Hennes läppar darrade svagt, men hon sänkte icke blicken, när hon svarade:

— Hans vilja är min.

Med ett tjut, som hos ett sårat djur, föll Louis de Châteauneuf, med huvudet i händerna, ned mot bordskivan. I raseri sprang han upp och sparkade till stolen, så att den föll i golvet.

I.122

— Jag befäller dig att följa mig, Mademoiselle min kusin. Kan du ännu räddas, så skall du räddas — med eller mot din vilja.

— Hör, vad jag nu säger, Louis. — Hon trädde fram till honom och lade kraftigt, med myndighet, sin hand på hans skuldra. — Du talar icke med ett barn. Mot min vilja för ingen mig bort. På ett eller annat sätt — och du har själv sagt, att jag är både listig och orädd — låter jag general Bonaparte veta, vad du har i sinnet mot mig. Du är klok, du är betänksam, Louis, och du vet, att du här sätter hela din framtid på spel. Du kan inse, att ställd mot min vilja och mot honom och hans makt, förmår du intet.

Han blev stående stilla, med sänkt huvud. Hon hade rätt — till och med nu, så upprörd han var, kunde han inse det. Den generation, Louis tillhörde, hade lärt att tänka — att resignera och att gräma sig. Han stod stilla — plötsligt kastade han sig på knä framför henne och grep henne om bägge armarna.

— Men om jag ber dig, Edmée — om jag tigger dig i vår släkts, i din fars, i min kärleks namn... Ty jag älskar dig — tusen gånger mer än han älskar jag dig. Jag känner dig, din natur är min, du är för mig den enda av alla kvinnor — min syster, min brud, min älskade. Förstör icke vår framtid för en nyck av tyrannen — följ mig, spara dig själv för skam och ånger.

I.123

Hon stod och såg ned på honom. Och på en gång fylldes hennes ögon med tårar — hon kom till att gråta så häftigt, att han förskräckt sprang upp och måste taga henne i sina armar, för att hon ej skulle falla.

— Edmée, du vill? Säg, att du vill, viskade han förtvivlat, ömt.

Hon kunde ej få fram ett ord för snyftningar, men hon skakade på huvudet, så hopplöst bestämt, att han strax suckande släppte henne.

— Tänk efter, Edmée, sade han tungt, lamt, i det han halvt vände sig ifrån henne, uttrötad till

själ och kropp av den våldsamma spänning och alla de sinnesrörelser, han oavbrutet levat i alltsedan förra aftonen. Tänk efter ännu en gång — livet är så långt och trist.

Hon såg upp från stolen, där hon satt, och i det hon tog näsduken från de våta ögonen, svarade hon med sina skälvande barnaläppar:

— Döden kan man alltid finna.

Han suckade, trött av denna orkeslösa kamp mot en vilja, som han kände vara starkare än hans. Ett ögonblick stod han stilla — liksom tvekande — så vände han sig tvärt om och gick ut ur rummet.

Edmée fick rätt: när Louis riktigt hade tänkt sig för, och han hade både klokhet, äregirighet och skarpsinne, tog han sitt parti och reste på den av regeringen fastställda tiden. Genom att stanna riskerade han allt; hans ställning som återvänd emigrant var alltför osäker och farlig, den inbjöd till alla möjliga godtyckligheter från regeringens sida; gav han sig till att kämpa mot diktatorn, visste han, att marken skulle vika under hans fötter. Dessutom hade han icke hjärta att krossa sin mors förhoppningar — att med ett slag förstöra hela det arbete, hon med oändligt tålamod och under oändliga faror hade gjort för hans framtid alla dessa år. Och han kände, att det fanns intet hopp — Edmée ville icke räddas! När denna tanke trängde sig på honom, var han frestad att hata henne för de kval, hon beredde honom, att unna henne det öde, som han fruktade skulle drabba henne — i bitter svartsjuka, vrede och trots uppgav han henne.

I.124

Till sin moder sade han intet annat, än att han av regeringen i diplomatiska angelägenheter oförtövat var beordrad att resa till England, och skulle begiva sig åstad redan samma afton. Han kunde nu, efter det hans första våldsamma uppbrusning hade lagt sig, icke inför en annan få över sina läppar de beskyllningar, som han för ett par timmar sedan så lidelsefullt slungat mot henne själv. Han bad blott modern i allmänna och svävande ordalag att "vaka över Edmée", och medan han sade dessa ord, tog han för första gången med i beräkning de stora materiella svårigheter, som nödvändigt måste ställa sig i vägen för Förste Konsuln, och som Edmée i sin oerfarenhet ej skulle kunna hjälpa honom att undanröja. Men alla dessa tankar, allt detta grubbel, hans vanmäktiga raseri, hans bittra hat, hans tärande ångest och ömkliga hopp plågade och sönderslet honom till ingen nytta. Han m å s t e i alla fall resa. Så vida han ej för andra gången ville förlora fädernesland och socialt fotfäste — och det ville han icke, han visste alltför väl, vad det ville säga — måste han resa, det fanns ej något alternativ.

I.125

Hela huset kom på benen i anledning av den plötsligt bestämda resan. Mor och son intogo betryckta och bedrövade avskedsmiddagen allena. Edmée skylldes på trötthet och huvudvärk efter balen — hon ville ej se honom mer.

Men då hon på aftonen hörde resvagnen köra fram för den stora trappan, då hon hörde bullret av steg, som från alla husets kanter skyndade mot vestibulen, då hon till slut hörde Louis' egen klangfulla, befallande röst — då kunde hon ej stanna i sitt rum längre. I hast reste hon sig upp från bädden, där hon vaken vilat, och utan att tänka på sitt oordnade, förgråtna utseende, öppnade hon dörren och ilade utför trapporna.

I.126

Louis de Châteauneuf ryckte till, när han strax, överst på trappan, såg hennes vita klänning; med en omedvetet spejande blick på tjänstfolket vände han sig raskt om. Så gick han beslutsamt emot henne och mötte henne på trappavsatsen.

Ljuset från vestibulen föll blott svagt dit upp, och de voro så gott som allena. I tjänarnas åsyn kysste han halvt knäböjande den hand hon räckte honom.

— Louis, viskade hon med handen för ögonen, förlåt mig, glöm mig!

Han såg upp, och i det dunkla ljuset möttes deras ögon. Aldrig glömde Edmée hans stolta, sorgsna blick.

— Kan jag väl förlåta? Med skam tvingas jag att fly och lämna min ära i sticket. Jag föraktar mig själv — och dock, jag har intet val! Du har låtit mig uppleva ögonblick, som äro bittrare för en man än döden. Säg, att det är hopp, att du själv vill kämpa — och jag stannar ännu och trotsar allt. Denna fega, vanärande flykt från all kamp är värre än något annat.

Hon vände sig bort och drog sin hand ur hans. — Där är intet hopp, Louis, sade hon fast och stilla. Res med Gud.

I.127

XI.

— — "J'allais épouser une Française; j'aurais choisi un des premiers noms de la monarchie, c'était même là ma première pensée, ma véritable inclination" — —

Napoléon
(à S:te Hélène).

"L'amour doit être un plaisir, non pas un tourment".

Mot de Napoléon.

Dagen efter Louis' avresa — det var den 22 Brumaire — kom den unga Madame Junot på visit. Hon blev helt förfärad, när hon såg, hur eländig och blek Edmée såg ut.

— Min Gud, Madame, sade hon till Madame de Châteauneuf, där kan man se, vad kärlek är! Monsieur Louis skulle allt vara förnöjd, om han såge henne.

Madame de Châteauneuf log tvunget, Edmée vände sig bort. Mer än allt annat plågade det henne att möta Louis' moders forskande, bekymrade blick. Laurette fick plötsligt en god idé.

— Jag har en bön, Madame — hon böjde sig fram på sitt graciösa, vinnande sätt — låt Edmée få komma hem till mig ett par dagar och hjälpa mig att arrangera en smula. Allting ser så obarmhärtigt nytt ut därhemma, Edmée har så fin och säker smak. Jag skall nog uppmuntra henne, tillade hon saktare.

I.128

— Edmée får göra, som hon vill, sade fastern litet kyligt. Så mycket kunde hon förstå, att det var något allvarligt i vägen mellan Edmée och Louis, och att det var Edméés skull.

— Om faster tillåter — började Edmée. Hon såg tacksamt på Laurette. Bara att få komma därifrån var en lättnad.

Allt blev överenskommet, som de unga damerna önskade det. Valentine fick genast order att packa in det nödvändigaste, och när Madame Junot reste, förde hon Edmée med hem i sin vagn.

— Blott till i övermorgon, faster, sade hon nästan glättigt, när hon till avsked böjde sig ned och kysste Madame de Châteauneuf på bägge kinderna. I morgon skickar jag Valentine att höra, hur det är med dig, eller jag kommer kanske själv på en kort visit — tänk att komma hit på visit — hon skrattade en smula tvunget. Och — hon tvekade och talade med lägre röst — skulle du få något brev eller bud från Louis, så låt mig veta det.

— Jag kan inte förstå det, Marie, suckade den stackars Madame de Châteauneuf, då de båda unga damerna voro utanför dörren. Hon tänker dock på honom, och hon gråter för hans skull. Men det säger jag — hon nickade sorgset, men med en viss självkänsla — Edmée kunde ej träffa många, som till den grad liberalt respekterade hennes hemligheter, som jag gör.

I.129

Morgonen därpå — så tidigt, att man nätt och jämnt hunnit frukostera hos Junots — överraskades kommandanten över Paris av ett besök av Förste Konsuln.

Bonaparte var i utmärkt humör. Han talade med Junot om vinterfälttåget mot Österrike, vartill allt var förberett och i ordning nu. I början av Frimaire skulle, beräknade han, fientligheterna kunna öppnas. Med sin värja tecknade han på golvet strategiska utkast av de fem härarnas ställning, och vilka operationer, han tänkte sig, att Moreau skulle göra vid Isar.

— Vore det jag själv, sade han, ginge jag annorlunda till väga, men Moreau och Brune förstå sig icke på snabbhet. De äro säkra — men satans försiktiga! Det har jag också baserat kampanjen på.

Han teg litet, så sade han med ett leende, som Junot icke begrep. — Nej, i vinter har jag icke tid att vara med! — Han reste sig upp och tillade allvarligare:

— Man riskerar, att intrigerna från Prairial börja igen. För ögonblicket är det viktigare att hålla Tuilerierna än både Ulm och Mantua.

I.130

— Apropos Tuilerierna! Jag har ett ärende från Madame Bonaparte till din hustru. Är hon uppstigen, den lilla Madame Loulou? Förmodligen — han knep skrattande Junot i örat — när du är det.

— Min hustru är i sin salong — hon har besök av en väninna, Mademoiselle de La Feuillade. När Junot nämnde Edméés namn, kunde han ej låta bli att se rätt skarpt på Förste Konsuln.

Bonaparte förändrade icke en min. Han hade icke lust att ha några förtrogna i sina intimaste affärer, och trots det han visste, att Junot — som kände honom så väl — av hans uppförande på balen hade dragit vissa slutsatser, och att han, för övrigt, i allt fullständigt kunde lita på denne ungdomsvän, föll det honom dock icke in att inviga honom i denna sak. Han sade lugnt:

— Så mycket bättre! Mademoiselle de La Feuillade är en dam, som jag alltid har lust att träffa — hon är förtjusande! Jag tror också, att hon kan vara mig nyttig. Hon har stått i beröring med de flesta Vendéer och kan, utan att ens själv ana det, ge mig viktiga upplysningar. Fouché tror ju jämt — men det är väl hans onda samvete, som slår honom — att faran skall komma från den kanten.

Edmée hade behövt hela sin självbehärskning för att låtsas som ingenting, när hon hörde, att Förste Konsuln var inne hos general Junot. Laurette, som också var en smula feberaktig i anledning av detta den store mannens första, oförmodade besök i hennes hem, gav emellertid föga akt på henne. Hon väntade vart ögonblick, att han skulle komma in och hälsa på henne, men då tiden gick och han inte kom, blev hon misslynt.

I.131

— Jag tror, jag går min väg, eftersom han inte behagar uppmärksamma mig en smula. Kan du tänka dig något så oartigt? Han, som känt mig, sedan jag var så hög som så — hon visade med handen — och umgåtts dagligen därhemma!

Edmée trodde icke, att general Bonaparte kunde vara underrättad om, att hon var på besök hos Junots, och hon ville helst undgå att träffa honom tillsammans med dessa främmande människor. Hon svarade därför strax sin väninna:

— Ja, gå du bara, Laurette. Han har visst icke tid att göra visiter hos damer. Det är naturligtvis blott för att tala om arméén, som han har kommit till din man — emellanåt behöver han ju ändå en munfull frisk luft! Jag går in i ditt kabinett så länge, min vän — du tillåter nog? Jag är så förfärligt trött och befinner mig icke riktigt väl.

Edmée gick med ett småleende och en smekning till väninnan. Madame Junot blev sittande i

I.132

salongen. Hon ville då åtminstone "vänta ut honom".

Hon behövde icke vänta länge; strax därpå kom han in tillsammans med Junot. I det han trädde in, såg han sig ivrigt, liksom sökande, om i rummet. Junot, som märkte hans rörelse, frågade, medan gästen hälsade på värdinnan:

— Var har du gjort av Mademoiselle de La Feuillade, min vän? General Bonaparte önskade tala med henne.

— Så skall jag strax kalla på henne. Hon bad nyss om lov att gå in i mitt kabinett och vila sig en smula. Hon är icke riktigt rask sedan balen, den söta Edmée. Hon gick mot kabinettsdörren, Bonaparte sprang upp.

— Nej, nej, Madame — stör henne då inte! Låt mig gå in — jag har blott ett par ord att säga henne. Ni tillåter väl?

Raskt, utan att höra på vidare invändningar, gick han in i kabinettet och drog — liksom av tanklöshet — dörren igen efter sig. Junot och hans hustru sågo på varandra.

— Du skall inte taga det så noga med Bonaparte, sade Junot lågt, litet förlägen. Nu har han lust att tala med Mademoiselle de La Feuillade — Herregud! Och i fält ha vi andra manér än dem ni lär i din mors salong. Du skall för resten icke säga något om detta, Laurette — tillade han litet efter — han skulle icke tycka om det.

I.133

— Gud vet, vad han ämnar säga henne! undrade Madame Junot litet ironiskt.

— Ja, Gud vet! svarade Junot oskyldigt, med ögonen mot taket.

Mitt i det klara, kyliga vintersolskenet, som i en bred, sned strimma strök in genom fönstrets små, blyinfattade rutor, med bakgrund av en gammal, starkt förgylld gobelintapet, satt Edmée på den spensliga, efter antiken imiterade löjbänken. Hon bar en enkel, gråbrun sidendräkt, öppen i halsen och nästan utan armar, vilken under bröstet sammanhölls av ett smalt gyllene bälte och därunder i mjuka veck föll tätt åt höfterna. På grund av huvudvärken hade hon, strax hon kom in i rummet, helt löst upp sitt rika, tunga hår, som nu oordnat böljande föll ned över skuldrorna och ryggen. Då hon hörde Bonapartes steg utanför dörren — hon kände dem — reste hon sig hastigt upp från sin vilande ställning; och med ena handen stödd mot bänkens säte, den andra upplyft för att föra undan håret — huvudet framåtböjt mot den litet uppskjutna skuldran — satt hon väntande, lyssnande. Han sköt varsamt, men bestämt upp dörren och trädde in.

Hon gjorde ingen rörelse. Hennes huvud sänkte sig kanske blott en smula djupare, och fingrarna klämde om soffans kant. Den bleka, fina profilen med det i solskenet bronsglänsande håret, tecknade sig skarpt belyst mot dess bakgrund av gammalt guld. Hon liknade ett helgonporträtt på ett kyrkfönster, när solen skiner.

I.134

Bonaparte gick långsamt fram emot henne. Mer än något annat älskade han hennes fria, furstliga skönhet, som tillfället nu på ett så ädelt sätt ställde i relief. Betagen böjde han sitt ena knä mot golvet och förde den hand, hon nyss låtit sjunka, till sina läppar.

— Edmée, sade han lågt, med lidelsefullt allvar, aldrig har jag så länge friat till någon kvinna. I månader har jag nu suckat för dig som en page för en drottning — det är en roll, som jag aldrig hade tilltrött mig själv, och som blott illa passar mig. Nu skall du höra mig.

Hon såg upp. Det var en varm, fuktig glans i hennes ögon, och de vackra läpparna skälvde som ett barns, färdigt till gråt. Med en förtjusande rörelse, blyg och öm, böjde hon sig ned över honom och lade långsamt, smekande, ett finger över hans läppar.

Deras ögon möttes — leende, värtaliga. Han reste sig hastigt upp och satte sig på löjbänken vid hennes sida.

— Edmée, viskade han hastigt och lågt, i det han grep bägge hennes händer. Detta är ju blott att spilla tid! Tiden är så kort — i morgon kan kriget begynna på nytt, jag kan bli tvungen att lämna Frankrike. Du vet, att jag älskar dig, och jag vet, att du älskar mig. Du är stolt nog att icke en gång försöka att neka. Jag vet också, att andra män kunna bjuda dig en bättre och ärofullare ställning, än jag för ögonblicket är i stånd till — bunden som jag nu är till händer och fötter.

I.135

— Det flög en skugga över hans ansikte och han sänkte huvudet djupare över hennes händer.
— Men hav blott tålmod, låt mig blott få det värsta arbetet från halsen, och låt min ställning få tid att bli en smula mindre farlig och utsatt än nu — det måste den, förstår du, innan jag utan fara tors sysselsätta mig med mina egna husliga förhållanden — och jag lovar dig, att ingen kvinna i världen skall bli så hedrad, så ärad som du. Vågar du? Du måste besluta dig nu — blint anförtra mig din framtid, jag svarar för den med min ära och med mitt liv. Tvekar du, tors du inte nu — ja, så måste vi gå var åt sitt håll för beständigt! Denna halvhet är min natur alltför vidrig. I flera månader har jag med ord och handling friat till dig, Edmée — nu eller aldrig måste du ge mig min lön.

Edmée såg upp — hennes ögon voro nästan svarta, gåtfulla i deras djupa, blida allvar.

— Och det är er mening, att om jag i detta ögonblick säger "gå", så skall ni gå och icke älska mig mera?

— Du skall icke säga "gå", och jag skall heller icke gå, om du än säger det tusen gånger, brast han ut. Edmée — vad tjänar detta till? Du vet, att om det hade varit mig möjligt, så hade jag för länge sedan uppgivit dig — den gången du icke skrev till mig efter Marengo, och den gången du flydde för mig, då jag kom till Paris. Men — jag kan icke undvara dig! Vad tjänar det till att tala till dig så, som jag nyss har talat? När en man så häftigt och bestämt åtrår en kvinna från första ögonblick han ser henne, som jag dig, så... Du måste älska mig, du kan icke annat, och jag

I.136

m å s t e vinna dig.

Hon reste sig upp och lade bägge händerna på hans skuldror — när hon stod så, var hon nästan lika lång som han, och hennes ögon blickade rakt in i hans. — Tag mig, viskade hon med låg, men tydlig stämma. Du skall veta: jag har ingen vilja, som icke är din, ingen önskan, som icke går till dig. Jag...

Han tryckte henne så häftigt intill sig, att ordet kvävdes på hennes läppar.

— En drottning är du, viskade han hänförd — så kallade jag dig i min själ första gången jag såg dig. Ingen kvinna är som du! Utan lättsinne och utan ånger, ger du i självmedveten stolthet bort din gudomliga gåva. — Han tog hennes huvud mellan sina händer och såg henne eldigt, själaglad in i ögonen. — Å, Edmée, vad jag nu skall älska dig! Du är min ungdom, som jag tyckte livet hade bedragit mig på, och nu har den kommit, just som jag önskade den — nu, då min hjärna är full av planer, mina händer fulla av arbete, nu, då jag ser min stjärna stiga, och banan äntligen börjar röjas en smula framför mig.

I.137

— Men som jag har intrigerat och spionerat för att träffa dig här i dag! Junot anar något. Nu går han nog som på nålar därute, och jag är viss på, att han finner på de värsta rövarehistorier för att tillfredsställa sin lilla nyfikna hustru — som för resten skall ha tack för sin idé att skaffa dig hit! Hädanefter måste vi vara två om att intrigera, så går det lättare! Å, varför kan jag icke nu taga dig på mina armar som du går och står, sätta dig på min häst och rida med dig in på Tuileriernas gård, och säga till fransmännen: Där är er skyddsgudinna, segerns madonna, er herres brud.

De hörde ett diskret buller vid dörren. Edmée drog sig hastigt ur hans armar och gick fram till fönstret. — Vad är det? ropade Förste Konsuln skarpt.

Junot kom in — det var högst motvilligt, på sin hustrus uttryckliga önskan. Han såg något brydd ut och tittade osäkert från sidan på Edmée, som vände ryggen till. Bonaparte såg strax, att han antog, att hon hade avvisat honom; nästan ögonblickligen tog han sina mått och steg för att låta honom bli i denna tro.

I.138

— Mademoiselle de La Feuillade, sade han torrt, nekar hårdnackat till all kännedom om chouanernas gömställen, och vill icke på villkor — trots Fouché — höra talas om någon sammansvärjning. (Han visste nog, att Junot, som kände honom så väl och hade givit akt på dem båda på balen, icke ett ögonblick trodde, att de verkligen hade talat om chouaner, men han sade detta, för att ge Edmée litet tid att hämta sig och något att hålla sig till, när Madame Junot korsförhörde henne.) Det kan naturligtvis icke falla mig in att misstro en så stolt och förnäm fröken ("*une si haute et puissante dame*"), när hon själv säger det.

De sista orden sade han i ironisk, missnöjd ton. Edmée spratt till och vände sig om — hon mötte hans strålande, ömma, skalkaktiga blick, och förstod strax alltsammans.

Han hälsade flyktigt på Madame Junot, då han gick genom salongen. Han såg på henne, hur hon riktigt förtärdes av orolig nyfikenhet, och njöt pojkaktigt därav — glad och segerstolt, som han kände sig. — Er vackra väninna, Madame, sade han med väl spelat missnöje, är en högst karaktärsfast ung dam. Ni måste övertala henne att taga emot Madame Bonapartes och Hortenses inbjudning till frukosten i morgon. Jag är rädd, att hon är så ond på mig, att hon icke vill höra mig.

I.139

Junot var nu helt desorienterad. Han följde Förste Konsuln ut, medan Edmée med bortvänt huvud tyst gick genom rummet.

II.3

XII.

Il était amoureux alors dans toute l'étendue du mot,
dans toute la force de sa plus grande acception.

Marmont
(de Napoléon).

Det var dagen därpå i Tuilerierna. Madame Bonaparte hade en av sina små berömda frukostar, där — efter Förste Konsulns uttryckliga önskan — aldrig någon herre fick tillträde. Sällskapet var, innan man gick till bords, samlat inne i den stora mottagningssalongen — denna stela, nymodigt möblerade salong, i jakaranda och gult siden, där alla den tidens unga damer med klappande hjärtan första gången hade nigit för Frankrikes nye suverän.

Madame Bonaparte själv tronade mitt i den ena gula långsoffan. Hon var i vit dräkt med guldbårder och — artistiskt draperad över vänstra skuldran — den oundvikliga purpurschalen. Hon såg redan icke mera bra ut vid dagsljus, i dag hade hon till på köpet påsar under de vackra ögonen, och hyn var grådaskig. Också bemödade hon sig att så mycket som möjligt vända ryggen till fönstren, då hon på sitt vanliga indolenta, men alltid älskvärda och intagande sätt underhöll sina unga gäster. Allt emellanåt lyfte hon den lilla elfenbenssoffjädern och gned därmed tankfullt sin kind eller sina läppar. Hennes ögon fingo då ett förstrött och liksom missnöjt uttryck.

II.4

Mademoiselle de La Feuillade hade nyss kommit, tillsammans med Madame Junot, som redan var hemmastadd i Tuilerierna, och de bägge stodo nu i närheten av kaminen och talade med Eugène de Beauharnais. Han var ännu helt ung — knappt tjugu år — men manligt vacker, graciös, elegant, skälmsk, galant mot damer. I sitt sätt påminde han mera om det förra hovets grand-seigneurer än om de nuvarande "incroyables". Det påstods också, att han mycket liknade sin far, vicomten.

För ögonblicket såg han ut till att vara över öronen förtjust både i den unga, kvicka Madame Junot, vilken, trots sina sjutton år, behandlade honom som en grevinna Almaviva en Chérubin, och ännu mera i Mademoiselle de La Feuillade. Hennes ståtliga, förnäma prinsesseskönhet, i dag en smula skygg och kylig — nästan fientlig — imponerade synbart på honom. Hennes otadliga, litet styva elegans och något föråldrade *grandes manières* bröto sig verkningsfullt mot de övriga damernas mera moderna och fria väsen.

De togo sig för resten präktigt ut, de båda, som de stodo där — Edmée de La Feuillade och Eugène de Beauharnais — han artigt böjd fram emot henne med ett skälmskt, strålände leende, hon smärt och hög, litet avvisande tillbakalutad mot den monumentala kaminen av grön egyptisk marmor, som så vackert framhävde hennes blonda hår och vita skuldror.

II.5

Förste Konsuln kom in och hälsade på sina gäster — välvilligt, bryskt jovialt, som det var hans vana, när han var i riktigt gott humör. Det dröjde en stund, innan han upptäckte gruppen vid kaminen — plötsligt skiftade han färg och reste sig upp. — Vad här är varmt, sade han otåligt, omotiverat.

Edmée talade muntert med Monsieur de Beauharnais — kanske litet forcerat, men icke i ögonen fallande; hon hade redan nu förvärvat betydlig världsvana, och nödvändigheten hade lärt henne självbehärskning. Denna stora, förtvirlade och vågsamma kärlek hade på kort tid mognat henne till en erfaren och rådsnar kvinna.

Bonaparte stod och såg på dem; han rynkade ögonbrynen och sköt underläppen ut. Edmée låtsade, som om hon icke märkte honom. Hennes leende profil, det litet tillbakakastade huvudet på den fina, långa halsen avtecknade sig beundransvärt mot den mörka marmorn. Rodnaden på hennes kind blev en smula djupare under hans blick, annars märktes intet.

— Förbannad ras, tänkte han halvt missnöjd, halvt beundrande. — Hon har redan en hovdams självbehärskning. Det ligger i blodet.

II.6

Han fick plötsligt en rasande lust att säga henne något hårt, obehagligt, och gick fram emot henne med ett ironiskt leende. I detta ögonblick vände hon en smula på huvudet och såg förstulet på honom från sidan. Det var i denna blick en sådan öm, övermodig skalkaktighet, en sådan sprittande, strålände glädje, att den fullständigt avväpnade honom.

— Madame Loulou — han talade till Madame Junot, men hans blick smekte hänryckt, leende Edmée — vad tror ni väl er man skulle säga, om han nu såge er stå där och förvrida huvudet på pojken? — Han knep Eugène i örat — kanske litet hårt och inte fullt så vänligt, som det såg ut.

— Förebrå inte mig, general! Monsieur Eugène, ni måste verkligen försvara mig. Som om icke jag blott stod här och agerade förklåde för er och Mademoiselle de La Feuillade.

— Det är alltså ni, Mademoiselle, som... Han vände sig om och såg på henne.

— Monsieur de Beauharnais gör sin kur! Hon böjde graciöst, mockant tackande, sitt huvud.

— General — han förlorar sin tid!

— Min stackars Eugène! — Förste Konsuln skrattade. Han tog sans façon Edméés arm och lade under sin, Madame Junot gick efter med Eugène. — Och ändå kan det icke nekas, att han är en vacker gosse.

II.7

— Ni är vackrare, general! — Det är omöjligt att återge den skälmska innerlighet, den öppna, smickrande beundran hon lade i sin stämma. Och med kärlekens ljuva, tanklösa dristighet tryckte hon ett ögonblick hans arm intill sitt runda, unga bröst. Han kunde känna hjärtat klappa under det lätta tyget.

— Edmée, mumlade han, hör du — du skall... — Hans stämma kvävdes i den bölja av våldsam lidelse, som steg i honom.

Hon var blott obetydligt mindre än han. Ett ögonblick lutade hon blixtnabbt sitt huvud intill hans — hennes hår och kind rörde vid hans ansikte. Hon svarade intet.

Madame Bonaparte var mycket vänlig mot Edmée. Hon ville ha henne bredvid sig vid bordet och talade nästan oavbrutet med henne om Caulaincourts och Rastignacs och andra gemensamma bekanta från Faubourg St. Germain. En gång förde hon samtalen över på Louis de Châteauneuf, och lät med leende diskretion förstå, att hon visste, att han var bestämd till hennes brudgum. Edmée svarade på allt, småleende, säker, fullständigt oberörd. Hennes unga, berusande, väntansfulla lycka bar henne över alla annars möjligen pinsamma intryck och gjorde henne helt och hållet osårbar.

Förste Konsuln satt emellan de två unga, nygifta fruarna — Madame Junot och Madame Lannes. Han skämtade muntert med dem, ofta en smula närgånget, och fick dem ett par gånger till att rodna. Han var i ett briljant humör, och den hans fasta, lysande blick och ljusa, strålände leende för ögonblicket träffade, kände sig som genom ett trolleri strax försatt i samma lyckliga, övermodiga stämning.

II.8

Efter frukosten hade Madame Bonaparte ställt om "mystifikationer" för att roa sina unga gäster, och ehuru Förste Konsuln, vad alla visste, i regeln avskydde detta moderna nöje, stannade han

likväl kvar. Till slut kom där en bekant spåkvinna, för effektens skull förklädd till zigenerska. Hon spådde flera av damerna och utbad sig därpå vördnadsfullt att få se Förste Konsulns hand. Efter att först ha nekat, gav han på allas böner med sig.

— Men jag har hört sägas i Orienten, att när man låter spå sig, skall man söka komma till att stödja handen mot en kvinnas hjärta, så vänder ödet sig till det goda.

— Det har jag också hört, inföll Eugène de Beauharnais. Förmodligen skall det symboliskt antyda, att en kvinnas kärlek gör mannen så stark, att han stödd på den kan besegra sitt öde.

Medan Eugène talade, hade Förste Konsuln vänt sig om, och hans blick flög forskande över damernas lysande grupp.

— Mademoiselle de La Feuillade, sade han plötsligt, med en ton, som skulle vara skämtande. Ni, som ännu är fri och utan en svartsjuk äkta man — vill ni låna mig ert lilla hjärta? II.9

Edmée rodnade djupt — hon vågade icke lyfta ögonen från golvet. Men stilla, behagfullt, med högburet huvud, trädde hon fram ur gruppen och ställde sig vid Förste Konsulns sida. Med bägge händer tog hon den hand, han räckte henne, och lade den mot sitt hjärta. Det slog stormmarsch; Bonaparte smålog under de sänkta ögonlocken och räckte zigenerskan sin andra hand.

— Nå, Madame, se så, om ni kan läsa mitt öde. Det har för resten ännu aldrig varit starkare än min vilja, tillade han övermodigt, med en blick på Edmée.

Joséphine hade blivit mycket blek. Hon smålog tvunget, med tätt sammanpressade läppar och fläktade sig med solfjädern. Hortense stödde sig mot moderns stol med ena armen om hennes hals. Men Eugène stod på andra sidan om Förste Konsuln och följde intresserad spådomen.

— Politiska förutsägelser undanber jag mig, avbröt Bonaparte hastigt sibyllan, då hon såg upp och skulle till att tala. Hon böjde sig ned igen.

— Jag ser en lång livslinje, lycka, ära, kärlek...

Han ryckte hastigt handen till sig. — Tack! Nu vet jag allt, vad jag vill veta. Det är bra, och det är nog. II.10

Han vände sig till Mademoiselle de La Feuillade, som hade släppt hans hand.

— Tillåt mig att tacka er, Mademoiselle. Ert unga, oskyldiga hjärtas slag har utan tvivel dräpt det onda i mitt öde. Nu kan jag ju ha lov att se en strålande framtid i möte — inte sant?

Edmée smålog under hans menande blick och drog sig tillbaka med en lätt reverens. — Jag antar, herr general, parerade hon skickligt, att ni själv avgjorde, vilken framtid ni kunde ha rätt att se till mötes, redan för ett år sedan — den 18 Brumaire.

— Bravo, Mademoiselle de La Feuillade! ropade Eugène de Beauharnais och klappade skrattande i händerna. — Mannens kraft spår hans öde.

Förste Konsuln vände sig om och såg ett ögonblick skarpt på sin styvson. — Jag har aldrig sett dig så djupsinnig förr, lille Eugène. Det ser ut, som om Mademoiselle de La Feuillades esprit hade förmåga att smitta.

Förste Konsuln vände sig om på klacken och gick ut ur rummet.

En stund därefter, då damerna toga avsked och beredde sig att gå, kom Bonaparte igen för ett par ögonblick. Han skämtade muntert och tryckte deras händer till farväl. Då Mademoiselle de La Feuillade kom i vagnen, märkte Madame Junot, hur blek och ansträngd hon såg ut. Hon skrattade: II.11

— Å, min vän — du är icke van vid stora världen ännu! Hon rätade på sig med en sjuttonårig världsdams hela överlägsenhet. — Att en frukost så kan taga på dig!

Edmée svarade icke. Hon knöt krampaktigt handen om den smala pappersbit, hon bar instucken i sin handske. Med Förste Konsulns hastiga, nästan oläsliga handskrift stod där: "Jag kommer i afton klockan elva. Var beredd! Intet kan hindra mig."

Inne i sitt sovrum, längst borta på gaveln av det gamla huset i Rue de Bac, satt Edmée de La Feuillade. Det var ett stort, gammaldags gemak med präktiga takmålningar av Boucher föreställande Aurora på sin gyllene char, omfladdrad av amoriner. Aurora liknade starkt hertiginnan av Châteauroux. Möblerna — de voro för resten ej särdeles många tack vare revolutionens plundringar och "*agiotage*" — voro i praktfull Louis XV-stil med mycken förgyllning och överdrag i pärlgrått, starkt glänsande siden. Väggarna, avdelade i fält, voro också pärlgrå, sparsamt behängda med små tavlor, mest sirliga herdestycken. Mellan fönstren var en stor, oval spegel med bred, gyllene ram — starkt snirklad: ovanför pryddes den av ett par amoriner, som höllo en enorm, femuddig krona. Väggen mitt emot upptogs av en bred himmelssäng, också starkt förgyllt, draperad med ljusblått brokad. II.12

Edmée bar en slags hemmadräkt av gulaktigt, mjukt siden. Den föll löst över bröstet som en tunika och sammanhölls blott över skuldrorna med stora kaméer. På fötterna hade hon ett par sandalaktiga brodequin'er. Över det vårdslöst uppsatta håret hade hon kastat en gammal praktfull *point d'Angleterre*, som hon fäst under hakan — à la Pompadour — så att den helt skylde hennes nakna hals. Hon satt vid det stora, avlånga bordet mitt i rummet och stödde armarna mot den mörka skivan av florentinsk mosaik; ansiktet vilade i händerna. Klockan fattades några minuter i elva. Hon kände sig till mods nästan som en medeltidsförbryterska, väntande den hemliga rättens män. Hon visste, att han skulle komma; hon visste, att hans vilja motstod intet, varken lås eller riglar. Hon väntade honom, som Semele väntade Zeus — hon höll

sig för ögonen för att icke bländas av gudens dödsbringande åsyn.

Vad som föregick i det övriga huset, visste hon icke och brydde sig icke heller därom. Då hon strax efter middagen kommit hem från Junots, hade hon, efter att flyktigt ha hälsat på sin tant, strax gått in i sina rum och sedan icke lämnat dem. De hade för denna afton avtalat att gå i Feydeateatern tillsammans med Caseaux' för att se Madame de St. Aubin i ett nytt stycke, men då Madame de Châteauneuf skickade bud och bad henne göra sig i ordning, lät hon svara, att hon var trött sedan frukosten i Tuilerierna och icke orkade mera. Ett ögonblick hade hon i sin ångest tänkt på att följa med — men vad kunde det tjäna till? Blott väcka hans missnöje, och det var hon i sitt innersta hjärta tusen gånger mera rädd för än detta farliga, underbara obekanta, som hon visste skulle träda in i hennes liv på samma gång som han — ensam, stark — trädde in över hennes tröskel. Hon hörde sin fasters vagn rulla över gården. Sedan dess — det var länge sedan — hade hon suttit, som hon satt nu, orörlig, väntande.

II.13

Alla vaxljusen i den stora kronan över hennes huvud voro tända — de brände stilla i rummets varma, rena luft. Pendylen på kamingesimsen mellan de femarmade ljusstakarna slog elva — långsamt med spåda, fint silverklingande slag. Det gick en lätt skälvnning genom henne, men hon rörde sig icke.

Plötsligt gick dörren upp bakom henne — hon hörde den låsas igen, försiktigt, men brådskande. Därpå ett par hastiga, bestämda steg över golvet, och hon kände sig bakifrån gripen om huvudet av ett par starka, kalla händer.

II.14

— Äntligen, viskade han.

Hon svarade intet, hon gjorde icke motstånd — han var hennes herre.

II.15

XIII.

L'Empereur disait que Duroc seul avait en son intimité et possédé son entière confiance.

Memorial de Ste Hélène.

Chez lui parler est le premier besoin...

L'abbé de Pradt
(sur Napoléon).

Edmée hade uppbjudit hela sitt skarpsinne för att finna utväg att obemärkt kunna träffa sin älskare. Bonaparte hade bett henne därom, befallt henne att vara försiktig. Han var alltid rädd för, till och med när det blott gällde en övergående kapis och under det Direktoriets lösslupenhet var i sitt högsta flor, att någon skulle få minsta aning om hans intima affärer; nu då det var fråga om den unga, högborna flicka, han älskade så uppriktigt och häftigt, och som han på fullt allvar ville binda vid sin framtid, var han dubbelt noga. Att oftare träffas i Rue du Bac kunde det ej vara tal om — det var ett himlens under, att det kunnat gå så lyckligt en gång. Nej, Edmée måste komma till honom, till Tuilerierna.

II.16

Genom en tillfällighet hade Edmée upptäckt, att i rummet näst intill hennes sängkammare, som Valentine bebodde, fanns — med ingång från ett gammalt väggfast skåp — en liten hemlig trappa, vilken därifrån gick direkt ner i parken och mynnade ut i ett tätt buskage invid gaveln. Den var av trä och förfärligt brant. Förmodligen hade den en gång blivits tillbyggd för att tjäna i ungefär samma ändamål, vartill hon ville begagna den. Efter revolutionen hade dess tillvaro fallit i glömska; säkert var åtminstone, att Madame de Châteauneuf, som dessutom efter sitt fall sällan eller aldrig mera kom en trappa upp, icke kände till den. Utom en gammal hushållerska, som varit Louis' amma, och som terrorismen nästan skrämt från vettet, voro Edmée och Valentine de enda, som nu bebodde våningen ovanpå, vilken alltså till största delen stod öde. Madame de Châteauneuf fordrade — isynnerhet nu — många tjänare omkring sig, och egoistisk som hon var, fann hon, att det störde henne minst, att Edmée bodde däruppe.

Genom denna trappa, som naturligtvis var ytterst förfallen och full av smuts och spindelväv, kunde alltså Mademoiselle de La Feuillade fullständigt obemärkt komma ned i trädgården, och under dessa mörka nätter kunde icke heller någon från huset se henne, när hon längs med plankverket smög sig fram till gatan, där Förste Konsulns betrodde kammartjänare, Constant, var natt mellan elva och tolv stod posterad i ett slags gammalt, förfallet lusthus strax innanför trädgårdsluckan, vartill han vetat att förskaffa sig en nyckel. Han och Valentine voro de enda, som det varit nödvändigt att inviga i förhållandet. I Tuilerierna visste nog Förste Konsulns närmaste omgivning, att han nästan var natt, från början av Frimaire, mottog besök av en dam, så väl maskerad och tätt beslöjad, att det icke var möjligt att försöka ens en gissning på, vem det kunde vara. Man antog på måfå, att det var operasångerskan Madame Branchue; general Bonaparte hade ofta haft dylika lösa förbindelser och alltid dolt dem väl. Icke ens Duroc, som dock på visst sätt måste vara med i hemligheten, eftersom Edmée alltid fördes in genom den ingång, vilken från terrassen förde in i hans våning i rez-de-chaussée, omedelbart under Förste Konsulns, visste, vem damen var. Ännu mindre var det någon annan, till och med i deras allra närmaste umgänge, som i sina vildaste drömmar kunde ana, att den stolta och tillbakadragna Edmée de La Feuillade, dotter av en genomrojalistisk och högförnäm släkt, och som sedan sin första barndom varit bestämd till Louis de Châteauneufs brud, var Bonapartes älskarinna. Hon umgicks i Tuilerierna — det var sant; hon var där både på de stora middagarna var quintidi och

II.17

på mindre, förtroliga frukostar och soaréer, men det var redan fallet med så många rojalister; och hela världen visste dessutom, att familjen de Châteauneuf så gott som förklarar sig för det nya systemet och genom Talleyrand stod regeringen nära. Om hon också blev inbjuden på Förste Konsulns särskilda befallning — och det påstod man — så föreföll icke heller det någon så underligt: han började redan då märkbart favorisera Faubourg St. Germain på revolutionsfamiljernas bekostnad, och det var blott naturligt, att han ville utmärka den frånvarande diplomatens brud, då dennes mor, som bekant, ej i vinter deltog i sällskapslivet. Han dolde icke sin beundran för henne, men dels delades den av så många, dels visste man, att han hade en italiensares heta och oförställda glädje över skönheten, var han fann den — och Edmée de La Feuillade begynte vid denna tid mera än någonsin förr göra sig bemärkt för sin stora och sällsynta skönhet.

Det förekom således aldrig någon särdeles påfallande, att han, när hon i sin ljusgröna dräkt — som Madame Récamier hade lancerat den vita färgen, hade Edmée hårdnackat adopterat den gröna — med sin egendomligt fria, kungliga hållning, långsamt trädde in i Madame Bonapartes salong, att han då vanligen avbröt sitt samtal för att med blicken följa alla hennes rörelser.

— Marie-Antoinette, sade han en gång entusiastiskt till Talleyrand, som han för ögonblicket talade med, såg ej mera drottninglik ut, när hon i Versailles, i spetsen för sitt hov, trädde in i Spiegelsalen för att mottaga kejsaren, sin broder.

II.19

Talleyrand mönstrade henne, där hon hälsande skred fram under ljuskronorna. — Hon blir en ambassadriss, som man kan låta underhandla med kungar, svarade han.

Förste Konsuln öppnade munnen liksom för att säga något. Så smålog han och vände sig tvärt om utan att svara.

Det var en snöig, kall natt mellan den 2 och 3 Nivôse (år IX). Edmée hade, ledsagad av Constant, lyckligt smugit sig in genom gallerporten vid *Pont National*, och från terrassen in i Durocs våning, varifrån en vindeltrappa förde direkt upp i kammartjänarens rum vid sidan av Bonapartes sängkammare. Förste Konsuln bebodde den del av slottet, som, byggt av Catharina av Medici och Henri IV, låg emellan *Pavillon de l'Horloge* och Florapaviljongen; under konungadömet kallades den "Hans Majestäts vintervåning" och bestod — utom av kammartjänarens redan nämnda rum — av en sängkammare (den samma kungarna av huset Bourbon begagnat) och ett bibliotek, varifrån förde en dörr till "Kungens stora kabinet". Sålunda stodo hans privatrum i direkt förbindelse med den egentliga statvåningen, vilken, från den mäktiga "*Salle des Cent-Suisses*" i ur-paviljongen, genom flera salonger sträckte sig ända till och med Dianagalleriet, som gränsade upp till Florapaviljongen, och vilka alla — i motsats till den enskilda våningen — hade fönster åt gården.

II.20

I Constants kammare kastade hon sin våta kappa och slöja och gick därefter hastigt — utan tvekan — allena in i Förste Konsulns sängkammare. Här behövde hon aldrig frukta att bli överraskad, ty efter klockan elva om aftonen tordes aldrig någon utan särskild kallelse sätta sin fot där. Den stod efter denna tid till Mademoiselle de La Feuillades disposition; det kunde nämligen hända, att hon timvis, då han var upptagen av arbete, kunde få vänta på honom.

Ljusen voro tända som vanligt, och eld brann i kaminen. Bonaparte steg ofta upp mitt i natten, och han fordrade, att rummet alltid skulle vara varmt. Edmée gick fram och rörde bland vedträden, under det hon på samma gång lyssnade efter, om han kunde vara i biblioteket, vilket han använde till arbetsrum. Då hon emellertid icke kunde förnimma något ljud, vågade hon försiktigt glänta på dörren. Där var ingen — men inifrån "Kungens stora kabinet", där hon visste, att man brukade hålla ministerråd, hördes däremot röster i ivrigt samtal. Hon stod stilla ett ögonblick — suckade, och gick fram till en spegel för att rätta på sin klädsel. Hon hade ätit middag i hôtel de Périgord och hade, när hon kom hem därifrån och skilts från sin tant, blott gått rakt igenom sina rum och nedför den hemliga trappan, utan att ge sig tid att förändra det minsta vid sin dräkt, utan att ens taga ytterkängor på. Också bar hon nu en toalett, som minst av allt ägnade sig för promenader en vinterafton — en robe av Valenciennespetsar ovanpå en ljusgrön underklänning, och över pannan ett diadem av smaragder och pärlor.

II.21

Hon drog klänningen upp fram till och såg ned på sina skor, de voro genomvåta och fläckiga. Ännu hördes stämmorna lika ivriga därinne — det kunde vara länge! Hon började gå fram och tillbaka på golvet — stampade en smula för att hålla värme i sina stackars våta, förfrusna fötter. Till slut kunde hon ej uthärda längre, klockan var ej mer än tre kvart på tolv, hon kröp ihop i den stora stolen vid kaminen, tog skor och strumpor av och drog fötterna upp under sina kjolar. Medan hon satt så, smög dagens trötthet sig över henne, och lullad av det otydliga bullret av rösterna, som stego och sjönko därinne, föll hon efter ett par minuter i sömn.

Hon sov redan så hårt, att hon icke märkte det, då dörren en liten stund därefter öppnades, och Förste Konsuln åtföljd av Duroc, hastigt kom in.

II.22

I samma ögonblick Bonaparte trädde över tröskeln, såg han henne. Han vände sig hastigt om, som för att slå dörren igen för Duroc. Men det var för sent — han hade redan både sett och känt igen henne.

Som ett trött barn, med handen under kinden, satt hon uppkrupen i stolen — den ena bara foten hängde nedanför kjortelfållen. I sin lätta, fina dräkt med det uddiga, kronliknande diademet om pannan, närmast belyst av det röda eldskenet, liknade hon en sagornas prinsessa, som gått vilse i vinternatten och förirrat sig hit.

De båda männen stodo ett ögonblick stilla framför henne. Så vände Bonaparte litet på huvudet

och såg från sidan på sin adjutant; hans ansikte hade ett uttryck av på en gång tillfredsställd, triumferande stolthet och brydd, förlägen skygghet. Duroc förstod ögonblickligen alltsammans — han böjde sig ned och tog sakta upp en av de små genomvåta silkesskorna.

— Den stackars lilla prinsessan, sade han nästan ömt, med en ton, vari icke spårades en skymt av ringaktning eller löje. Hon har slitit bra ont för att komma till sin vän!

Förste Konsulns ögon blevo plötsligt fulla av tårar, han omfamnade Duroc.

— Gå min vän, min b ä s t e vän... Låt mig väcka henne, hon får ej veta, att du har sett henne. Det kunde skrämma min lilla stolta väninna.

II.23

Duroc tryckte hans hand och höjde blicken uppåt. Han gick tyst ut.

Förste Konsuln sov sedan den 18 Brumaire sällan längre än ett par, tre, timmar om natten. Ljusen brände alltid i hans kabinett liksom elden i kaminen, och på ett litet bord blev om aftonen insatt en flaska vin, frukt och en kall pastej.

Klockan var nu nära fyra på morgonen; en smula blek i skenet av de snart nerbrända ljusen, reste sig Mademoiselle de La Feuillade från bordet, där hon ett ögonblick tagit plats. Förste Konsuln räckte henne glaset med Champagne.

— Drick, min drottning! Du är ju så blek som kungens liljor, se nu om kungens vin kan krya upp dig. Jag dricker det till ära för dig och Frankrike! Han gjorde en liten grimas, i det han tömde sitt glas. Det smakar gott, men...

— Du föredrar dock din Chambertin med vatten, skrattade Edmée. Hon stod redan framför spegeln och försökte fästa slöjan.

— Ja, jag har inte ancien régimes traditioner i den vägen. Men du! Drick ut... Se, hur dina ögon stråla, hur du småler och rodnar redan i den mörka, trista morgonen till en arbetsdag, som begynner. Förlåt, Madame, för dig är det ju en fest- och älskogsdag, som slutar! Å, du är århundradets äkta barn, Edmée, som ditt gyllne älsklingsvin är århundradets eget vin: Regentens, Louis XV:s och Marie-Antoinettes! Med dig har hela det gamla Frankrike kommit till mig, i dig förstår jag och älskar det.

II.24

Hon gick bakom hans stol, där han självsvåldigt satt tillbakalutad med armen hängande över stolsryggen, och lade lätt sin hand på hans skuldra.

— Du talar om mörka, trista morgnar, om en arbetsdag, som begynner. — Hon log skälmskt, glad under hans ömma, dröjande blick. — Och Förste Konsuln börjar den med Champagne och komplimanger! Liknar det honom?

— För mig äro alla dygnets timmar lika, som du nog vet. Jag har samma humör, när man väcker mig klockan två på morgonen, som när jag reser mig från en galamiddag klockan åtta.

— Alltså, när jag ser dig i afton på operan — du lovar ju att komma? så skall du vara i samma stämning som nu!

— När jag ser dig, är jag glad. Du är glädjen själv... Nej, det låter så djupsinnigt, så abstrakt, och du är allt annat än abstrakt. Men se dig själv i spegeln, som du står där! Vet du av, att det är tusen stjärnors ljus i dina ögon under slöjan och all jordens värme i din knutna hand? Och under din vida kappa — hon öppnade den hastigt, på lek, som ett par stora vingar, och slog den lika hastigt om sig igen — har du skönhet, lyx, dårskap, lycka och härlig vila åt den, som älskar dig.

II.25

— Låt mig gå, min vän. Gryningen begynner, där kommer folk på bron... Och — det lät litet blygt, men oändligt ömt: du behöver visst ro.

— Ro! — Han smålog. — Tror du jag vill ha ro? Det hoppas jag till Gud, jag inte får på många år ännu! Nej, stanna Edmée... Det är något jag ville säga dig... — Han smålog, klämde hennes hand, såg ned och letade efter en förevändning att hålla henne kvar.

Hon visste, att när han var i det lynnet, tyckte han om att prata, och när han en gång började, höll han icke så snart upp. Av allt i världen var hon mest stolt över, att han så gärna talade med henne. Och han talade med henne om allt: sitt arbete, sina planer, sina högtflygande, fantastiska drömmar; han lade icke band på sig, han tänkte högt och visade, att han njöt av att se detta lilla, allvarliga ansikte, som i sitt växlande uttryck följde vart hans ord, dessa strålande, skiftande ögon, som hö r d e. Omedelbart kände han, att var fiber i hennes själ sympatiserade med hans, att hon, under hans inflytande, såg med hans ögon och förstod med hans hjärna.

II.26

— Har du då intet nytt att säga mig?... Något om dina vänner, chouanerna, som Fouché så gärna underhåller mig med? Eller om ditt gamla ideal, "vi med Guds nåde"?

— Har han skrivit igen? frågade hon hastigt.

— Nej, gudskelov! Jag svarade honom då tydligt nog i somras. Nu går Fouché bara och väntar på, att han skall svara mig!

Edmée hade åter satt sig ned — intresserad — och lät honom knäppa upp kappan. Den föll tillbaka över stolskarmen, och med sitt vita silkesfoder bildade den en skimrande bakgrund till hennes lätta dräkt. Slöjan slog hon själv från pannan — den hängde löst, som en spansk mantilla, över det något oordnade håret. Utan att längre tänka på tiden, som gick, slog hon sig ännu en gång till ro.

— Den klenmodiga Joséphine, återtog Förste Konsuln efter en stund, utan övergång, liksom driven av en tankeförbindelse. Hon lever i ångest, att jag skall stiga för högt, för att kanske en

gång falla lika djupt. Hon tror — det gick ett obeskrivligt leende över Bonapartes ansikte, där han nu, i gott humör, gick fram och tillbaka på golvet och snurrade snusdosan mellan fingrarna — hon tror och önskar att jag skall bekväma mig till att återkalla Bourbonerna! Det är icke längesedan hon nästan låg på knä för mig för att beveka mig. Kan du begripa — han stannade framför Edmée — hur i all världen man kan finna på att fordra något så onaturligt av mig — något så dumt? Det nya Frankrike, det, som jag redan nu, monumentalt och praktfullt, ser resa sig ur revolutionens blod och spillror — det är mitt verk! Och så begär man, att jag skall bygga och smycka mitt hus, för att andra skola driva mig därur och komma och bo där i mitt ställe. Man inbillar sig, att jag kan avspisas med en konnetabelvärja, ett hertigdöme — jag! "Den mäktigaste undersåte!" En undersåte är aldrig nog mäktig. Nej, råder man över en krona — han förde ovillkorligt handen till sin tinning — sätter man den på sitt eget huvud, och ve den, som rör därvid!... — Han gick ett par slag fram och tillbaka med händerna på ryggen och sänkt huvud; hon såg det stolta, inåtvända leendet på hans läppar, och hennes hjärta bävade ånyo av fröjd över att vara hans intimaste förtrogna. — Min bana är rätt vacker, jag medger det, men den är långt ifrån fullbordad. Emellertid, nu har jag då kommit så långt som till Tuilerierna... Det gäller att stanna här!

II.27

Han såg upp och mötte Edméés ömma, stolta blick. Emot sin vana skrattade han högt:

— Nå, Mademoiselle de La Feuillade — kan du märka några rojalistiska förnimmelser, när du nu ligger i Louis XIV:s säng? Drömmer du någon gång om ditt legitima ideal med gikt och sammetsstövlar?

II.28

Edmée satt framåtlutad med bägge armarna på bordet. Hon smålog, skakade på huvudet och såg glad upp till honom.

— Tala mer... Hur kan det vara, min vän, att du värdigas tala med mig? Du, tillade hon blygt, som nästan aldrig bryr dig om att tala med damer — inte ens med Madame de Staël.

— Madame de Staël! — Han smålog.

— Ja... Å, du skulle blott riktigt veta, hur okunnig jag är! Du, som jag vet håller så strängt på kunskaper. — Hon såg frågande upp, litet ängsligt.

— Hos män. — Han böjde sig ned och kysste flyktigt hennes skuldra. — Hos kvinnor — Gud bevare oss väl!

Hon skakade otåligt på huvudet utan att låta sig övertyga: — Jag kan ingenting, rakt ingenting, min uppfostran blev avbruten, innan jag var tio år. Jag tror aldrig, att jag har läst någon annan bok i sammanhang än "Télémaque", och så en gammal dagbok från Frondekriget, som jag fann hemma på les Fougères, och som en av mina förfäder hade skrivit...

— Och det intresserade dig?

II.29

— Å — hon drog djupt efter andan och slöt till ögonen, med handen mot hjärtat. — Jag tyckte att mitt liv var värdelöst, för det jag inte fått leva under den tiden! Som jag har avundats den stora Mademoiselle utanför Orléans och Anna de Longueville, som hade prinsen av Condé till broder och en älskare som Monsieur de La Rochefoucauld! Nu avundas jag ingen mera.

— Inte ens Madame Bonaparte?

Edmée rodnade och slog i sin vrede så häftigt ut med handen, att hon stötte till glaset och vinet flöt över bordet. — Nej, sade hon stolt, lika litet som det ett ögonblick föll Madame de Longueville in att avundas Markisinnan de La Rochefoucauld. Hon hade kärlek, äventyr, faror och ära, därtill ett ädelt och furstligt namn, så länge hon levde. Och dö kan man, när man själv vill.

— Du är, som jag säger, en drottning, ropade han eldigt, hänförd av hennes flammande ögon och stolta min. Jag har en gång hört en historia om en de La Feuillade, som för sin förvägenhets skull en natt blev Anne d'Autriches älskare och dagen därpå mördades av kardinalens och kungens folk. Du har hans blod i ådrorna! Å — han talade nästan hårt — ett stort namn, det är dock en härlig sak, ett präktigt ryggstöd.

— Som om något namn vore större än ditt!

II.30

— Det blir kanske... kanske... Han stod och såg in i ljuset på bordet med klara, sammandragna ögon. Så vände han sig om och sade plötsligt muntert:

— Apropos namn! I kväll skall man se hela Faubourg St. Germain på operan — i kväll håller ingen sig borta! Själva Madame Royale, vore hon här, kunde nog icke motstå att exponera en toalett i en loge i afton.

— Du kommer ju säkert? — Hon hade rest sig upp, plötsligt ivrig att komma bort.

— Ja. Fastän Gud vet, hur jag skall få tid till det!

— Å, var gång jag ser dig offentligt, med adjutanter och eskort, när jag ser folket applådera och resa sig på tå och ropa: "Leve Förste Konsuln", så... Å, det är så berusande, jag kan inte säga dig, vad jag känner!

— Jag kan se dig. Du rodnar, du slår ned ögonen, du är rädd, att någon i din blick skall läsa din hemliga lycka...

— Jag! Å, du känner mig icke. Nej, jag reser mig tvärtom upp, där jag sitter, jag småler och nickar till alla, och jag viskar för mig själv: "Leve Förste Konsuln!" Och som jag säger det, knäpper jag i all hemlighet mina händer hårt ihop, och jag ber så innerligt, att Gud skall taga alla dessa önsknings på allvar, att du skall leva...

Småleende, rörd, lyfte Bonaparte hennes huvud med sin ena hand och lade den andra över hennes strålande, plötsligt tårfyllda ögon.

— Farväl, Edmée. Gå nu. Om sexton timmar skall jag se dig igen. Sov ända till middag, kläd dig fin, roa dig, var glad, tala med många människor, tänk på mig.

Hon tog sakta bort hans hand, och leende såg hon honom in i hans leende ögon.

— God natt... God morgon... Å, jag vet icke mer, vad som är dag eller natt! Jag indelar icke mer min tid efter solen, jag indelar den efter, när jag ser dig...

— Om sexton timmar, blir det då dag igen?...

Hon gick mot dörren. Men med handen på låsvredet vände hon sig om, böjde sig lätt tillbaka, i det hon med ena handen lyfte slöjan från pannan, och såg dröjande på honom med sina ömma ögon.

— Napoléon! viskade hon tyst, nästan ohörbart. Det var så sällan hon vågade uttala hans dopnamn, som ingen — icke ens hans mor — numera kallade honom för, men vars egendomliga klang, hon i djupet av sitt hjärta tillbad.

I nästa ögonblick var hon utanför dörren. Småleende satte Bonaparte sig till skrivbordet och öppnade strax sin stora portfölj.

XIV.

... "Ah, Sire (a dit alors quelqu'un) la vertu et la puissance du géant tenaient à un seul cheveu arraché, et si le cheveu vital de la France devait être Napoléon!"

Memorial de Ste Helène.

På aftonen den 3 Nivôse år IX (den 24 december 1800) hade Konsulatets societet, som blott nödtvunget och motvilligt rättade sig efter Republikens institutioner och, så fort tillfälle blott gavs, ostentativt reagerade mot dess traditioner, mangrant infunnit sig på operan för att denna första julafton i det nya århundradet höra Haydns "Skapelsen", som för första gången gavs i Paris. Längs logekanterna sutto redan damerna, väntande tillbakalutade i fåtöljerna, med juveldiademer på grekiska frisyrier och cachemirsschalar artistiskt draperade över halvnakna byster. Alla voro de där — Madame de Staël, Madame de Contades, Madame Récamier, Madame Tallien, Madame Hamelin — de, som givit glans åt det gamla hovet, åt "Coblentz" och åt Direktoriets, och som ännu försökte rivalisera med Förste Konsulns systrar och Konsulatets uppstigande unga stjärnor. Madame Baccocchi var där med gyllene lagerkrans om pannan och guldbroderad purpurschal, som påminde om en romersk imperatorsmantel. Hon höll missnöjd ögonen riktade på "Paulette", som nu, åtföljd av flera herrar — däribland hennes *cavaliere servante* för ögonblicket, Auguste de Montaigu — trädde in i sin loge. Madame Leclerc var i rosenfärgad underklänning med överdräkt av sällsynt *point d'Argentan*. Hon hade i håret en krans av stora, skära rosor och inga andra smycken än pärlor på armarna och om halsen. I denna enkla, flicklika dräkt var hon förtjusande — salens alla lornjetter voro vända mot henne, där hon nu, småleende till höger och vänster, långsamt, graciöst, sjönk ned på sin plats.

Madame de Châteauneuf kom sent, åtföljd av sin nièce och den gamle markisen av Caulaincourt. De hälsade strax över till Madame Permon och Laurette Junot, som hade logen över konsulernas. Mademoiselle de La Feuillade, som efter deras möte om natten, säkert väntade att åtminstone ett par ögonblick träffa Förste Konsuln, var strålande i en ny dräkt av mattblått silke, rikt broderad med guldblåd och blommor i ljus rosa. Över pannan satt ett uddigt diadem, prytt med safirer och vinlöv i guld, vilket, så nära som det blott gick an, till formen liknade en hertigkrona; kring den yppiga, bara halsen och högt upp på de vita, fasta armarna slöto sig fint, efter antiken arbetade guldsmycken. Mer än någonsin liknade hon en renaissancedrottning, då hon, i samma ögonblick orkestern intonerade ouvertüren, högst trädde fram till logekanten.

Man hade knappt spelat de trettio första takterna, förrän publiken skrämdes upp vid ljudet av en stark knall — nästan som av ett kanonskott. Folk vände sig om och reste sig upp från sina platser; från parkett bredde sig över hela salen upp emot logerna en stigande bölja av viskningar och utrop — ingen hörde mera på Garat och Madame Barbier-Walbonne, som från scenen fortforo att sjunga det högtidliga oratoriet.

— Men vad står på? viskade den alltid nervösa Madame de Châteauneuf. Armand — hon vände sig till den unge Caulaincourt, som nyss kommit in — hör då efter, vad det kan vara.

Den unge mannen reste sig upp, och i det han böjde sig ned över Edmée, som satt framför honom, sade han lågt:

— Detta påminner om den 18 Vendémiaire.

Edmée kände, hur hennes hjärta plötsligt liksom stod stilla, och hon blev kall och styv över hela kroppen. Hon slöt ögonen och grep krampaktigt fatt om logekanten.

I detta ögonblick kom general Junot brådskande in i logen mitt emot, och med höjd stämma ropade kommandanten av Paris ut över salen:

— Förste Konsuln har varit utsatt för ett nytt terroristiskt attentat på vägen hit i *Rue St. Nicaise*.

Blott som genom ett underverk har han blivit räddad!

Medan han ännu talade, öppnades dörren till konsularlogen, omedelbart under Junots. Förste Konsuln trädde in, åtföljd av Lannes, Lauriston, Berthier och Duroc.

I och med detsamma man fick öga på honom, reste sig huset som en man; och medan kvinnorna gräto och skrattade, viftade med näsdukar och schalar och räckte armarna ut mot honom, bröt det ut ett så våldsamt, larmande jubel, att väggarna i den stora Operan skakades och musiken helt överröstades.

Bonaparte lyfte handen och hälsade flyktigt ut mot mängden. Han var blek, men fullkomligt fattad, liksom alla hans följeslagare. Det var i hans ansikte ett sådant uttryck av återhållen vrede, av otålighet och leda, att det ej ens vek för denna entusiastiska hyllning.

Edmée hade vacklande rest sig upp och stod nu upprätt, stödd mot sin stol. Hon var dödsblek och hennes ögon, vitt uppspärrade, nästan stela, hängde vid hans ansikte i tiggande ångest. Han hade i detta ögonblick icke tanke för henne, mindes ej ens, att hon fanns där — hela hans själ var full av hatfullt raseri mot mördarna. Hans läppar darrade i vrede, man såg, att han hade svårt för att icke strax bryta ut i ord.

II.36

Nu trädde Madame Bonaparte och Mademoiselle de Beauharnais in i logen, tillika med Madame Murat. Ryktet flög redan genom salen om huru de blott genom ett tillfälligt dröjsmål — Madame Bonaparte hade i sista ögonblicket bestämt sig för att byta om schal — blivit räddade från explosionen. Hortense hade blivit lätt sårad i halsen, spetslöjan, som hon i hast svept om sig, var färgad av blod. Folk såg det, och ropen och handklappningarna började på nytt. Madame Bonaparte var i en sådan sinnesrörelse, att hon strax nästan sjönk ned i fåtöljen; hon storgrät, i det hon matt viftade med händerna utåt salen.

Förste Konsuln stannade blott ett par ögonblick. I det han gick, vände han sig ännu en gång om i logens bakgrund och mötte en sekund Edméés tiggande, ångestfulla blick. Med en hastig rörelse, snabb som en tanke, och blott bemärkt av henne, förde han handen upp och tryckte lätt fingret mot sina läppar. Hans blick vidgade sig och ljusnade en kort sekund. Hon böjde sig fram — tacksamt, betagen, och räckte ovillkorligt halvt ut armarna. Ingen såg på henne; hela salen var som i yrsel; högröstade acklamationer följde Förste Konsuln, vilken nu, åtföljd av sina adjutanter, gick ut ur logen.

II.37

De bägge herrarna Caulaincourt, far och son, hade genast, så snart de hörde general Junots ord, gått ut för att skaffa närmare underrättelser. Nu kom markisen in igen.

— Mina damer, sade han brådskande, ursäkta, att jag låter Armand allena följa er tillbaka till Rue du Bac. Man har bett mig om att fara till Tuilerierna i afton. Den arma Joséphine, nu kan hon behöva att vara omgiven av sina vänner!

Edmée lade handen på hans arm:

— Å, gudfar — å... kan ni inte låta mig följa med?...

— Men, mitt kära barn... Ja, vad säger ni, Madame? — Han vände sig till Madame de Châteauneuf!

— Jag vet inte, om det vore passande... Hon tänkte efter: — men kanske det är klokt. Jag måste medge, att jag nu är till den grad enerverad, annars skulle jag själv... Ja, ja, tag henne då med. (Armand de Caulaincourt kom in och berättade, att Madame Junot också ämnade sig till Tuilerierna.) Men ni ansvarar mig för, att hon blir välkommen! Och bli icke för länge borta, min käre markis — jag kommer till att leva i feber, innan jag får veta, hur det alltsammans hänger ihop. Glöm äntligen icke att lyckönska Förste Konsuln och Madame Bonaparte ifrån mig. Säg dem...

II.38

Hon fortfor att ge instruktioner till markisen och sin nièce. Edmée hörde henne icke. I det Armand de Caulaincourt hjälpte henne på med hennes palatine och schal, kom han till att röra vid hennes händer, som skälvde och voro iskalla.

— Men, Mademoiselle de La Feuillade befinner sig icke väl...

— Jo, ack jo! — Edmée tvang sig till att småle. — Det är blott förskräckelsen. Det går över, när jag bara kommer ut.

Utanför Tuilerierna höll redan en hel rad vagnar, och när de genom trappan i Florapaviljongen blivit införda i Madame Bonapartes våning, funno de den alldeles full av folk. Där voro konsulerna, ministrarna och deras damer, Junots, Mortiers, och flera av husets personliga vänner. Man hade låtit servera te — som på en vanlig afton efter operan — och sällskapet, som hade samlat sig i grupper omkring Madame Bonaparte och Förste Konsuln, diskuterade häftigt den förfärliga händelsen.

Madame Bonaparte var alldeles över sig given, nästan förkrossad. Omgiven av flakoner och luktsalter, satt hon inkrupen i ett soffhörn, sammanfallen, nedböjd, med ett utseende så förstört, att hon förekom tio år äldre än vanligt. Hennes vänner hade slagit krets omkring henne, och där var ingen ände på beskärmsel och beklaganden. Hon såg knappt på Mademoiselle de La Feuillade, när denna hälsade på henne och framförde fasterns hälsning. Hon satt med halvslutna ögon och vaggade rysande fram och tillbaka. Ibland överfölls hon av nervös gråt.

II.39

Strax Edmée trädde in i rummet, hade hennes blick sökt Förste Konsuln. Där stod han borta vid kaminen, med händerna på ryggen som vanligt, och talade ivrigt med en herre, som hon icke kände. Så fort hon kunde, sökte hon närma sig honom. Hon väntade blygt på tillfälle att få hälsa på honom. Nu stod hon nästan alldeles bakom honom, så att hon kunde uppfånga vart ord som

talades.

— Ja, jag, sade den herrn, som hon icke kände — en mager, nästan skelettaktig man med sluga, skarpa ögon — jag går icke ifrån min mening, att det är folk besoldat av Pitt och pretendenten...

— Seså, Fouché! Håll då upp med det pratet om era rojalister, utropade Bonaparte häftigt. Vilja de nödvändigt göra attentater, skulle de väl först söka röja er ur vägen, som har så många synder mot dem på ert samvete! Nej, jag vet, var uslingarna äro att finna — det är bland era egna gamla stallbröder, i jakobinernas generalstab. Dessa nidingar — lönnmördarna från den 2 september, de, som satt i scen den 31 maj och Prairial — jag har alltid hatat dem, nu skall jag veta att straffa dem... Fouché — han vände sig till de omkringstående — skall icke försöka att vilseleda mig; här är varken tal om chouaner, emigranter, präster eller adelsmän — jag känner skurkarna, jag har alltid haft ett vaksamt öga på dem. Tänk blott på den 18 Vendémiaire! Tänk på Chevaliers kruttunna och historierna i Brumaire! Behövas flera bevis?... Å, ingen skall tro, att jag är rädd för att taga ansvaret på mig, nu då det gäller att döma dem! Vilja representanterna för den nation, som jag dagligen vågar liv och hälsa för, inte stå mig bi, så skall jag nog veta att hjälpa mig själv. Så länge jag lever, fruktar jag icke för, att någon skall våga att ställa mig till ansvar för mina handlingar. Faller jag — så äro de förlorade allesammans! För sin egen skull borde de söka stöd i en lag...

II.40

Han vände sig om och såg plötsligt Edmée bakom sig. Deras ögon möttes. Hon var mycket blek i sin blåa dräkt, men hennes ögon voro klara och hon darrade icke.

— Ni här, Mademoiselle de La Feuillade! — Han tog hennes hand, och i det han ånyo vände sig till polisministern och de andra:

— Se här, mina herrar, ett bevis för, att jag har rätt! Mademoiselle de La Feuillade är, som ni alla veta, i högsta grad aristokrat, i högsta grad chouan — han smålog ned emot henne — och hon har kommit hit i afton för att betyga mig sin trohet mot Republiken. Inte sant?

II.41

Edmée rodnade djupt under alla dessa mäns blickar. Men hon höjde tappert sitt huvud och mötte Förste Konsulns blick.

— Jo, medborgare-Konsul. — Detta republikanska tilltal föll plötsligt naturligt på hennes läppar. — Min faster, Madame de Châteauneuf, har sänt mig, tillika med Monsieur de Caulaincourt, för att uttrycka hennes beklagande och lyckönskan. Ni vet...

Hon kunde icke fortsätta. Hennes ögon fylldes plötsligt av tårar, och handen, som ännu vilade i Bonapartes, tryckte krampaktigt hans. Vad hade hon icke velat giva för att i detta ögonblick få kasta sig i hans armar, för att få säga honom, vilka kval hon genomgått för hans skull!

Förste Konsuln gissade hennes rörelse. Han böjde sig hastigt ned och kysste lugnande hennes hand.

— Tack! sade han med sin djupa, allvarliga stämma. Jag skall aldrig glömma, vad ni har gjort för mig i afton. Ni, en ung flicka, ensam från hela Faubourg St. Germain...

— General, ni glömmer min gudfar, markisen av Caulaincourt, och jag tror nog, att här också äro flera, som vänta att få hälsa på er. Ni var nyss så rättvis mot oss, och nu blir ni plötsligt orättvis...

II.42

Förste Konsuln drog hennes arm in under sin och förde henne bort till den plats, där han såg Madame Junot stå. De talade icke, men deras blickar vilade i varandra. Han tryckte hennes arm hårt intill sig: — Du är modig, Edmée, modig...

Han såg icke åt det hörn, där Joséphine satt sammansjunken mellan sina kuddar och flakoner. Med en bugning skildes han från Mademoiselle de La Feuillade och fortsatte därpå sitt samtal med ministrarna.

II.43

XV.

... Mais la règle et le compas, étaient-ils bien faits pour lui?

Le Comte de Las Cases
(de Napoléon).

"Je suis le maître."

Mot réitéré de Napoléon.

Så stark Edmée än var, hade hon dock icke kunnat tåla att tillbringa så gott som en hel natt barfota eller med genomvåta skor utan att ådraga sig en duktig förkylning, som i förening med sinnesrörelserna och strapatserna dagen därpå slutade med att göra henne allvarligt sjuk. När hon sent om natten den 3 Nivöse omsider kom hem från Tuilerierna med markisen av Caulaincourt, var hon hes och illamående, och upp på förmiddagen vaknade hon med stark feber.

Förhållandet mellan Edmée och Madame de Châteauneuf hade efter Louis' avresa blivit mer och mer kyligt. Madame de Châteauneuf, som numera för det mesta var fängslad vid sina rum genom det svåra och illa läkta benbrottet och icke gick ut utan vid särskilt högtidliga tillfällen, fann, att Edmée alltför egoistiskt begagnade sig av den frihet, hon själv från början lämnat henne. Sällan eller aldrig tillbragte hon numera sin tid hos den sjuka; var dag var hon upptagen av societetsnöjen: teaterbesök, konserter, middagar, baler och tesoaréer, och blott för formens skull

II.44

meddelade hon fastern sina planer. Som oftast var det med den unga Madame Junot hon var tillsammans, mer och mer sällan med Caseaux' och Madame de Contades. Ibland stannade hon — naturligtvis alltid med fasterns formella medgivande — både dagar och nätter i kommandanthotellet. Men Madame de Châteauneuf ogillade isynnerhet, utan att högt våga yttra det, då det ju alltid varit hennes egen politik, Edmées öppna och förtroliga närmande till det nya "hovet" i Tuilerierna, och hennes därav följande mer och mer kyliga hållning mot de gamla vännerna i Faubourg St. Germain. Louis' moder och Talleyrands väninna hade visserligen velat lära sin nièce att respektera den bestående makten, men det hade långt ifrån varit hennes mening, att hon så uppriktigt, med hull och hår, skulle övergå till det läger, hon dock i sin själ ansåg för fientligt. Emellertid höll hon efter sin vana god min och behandlade ständigt inför främmande Edmée, som om hon av hjärtat sanktionerade allt hennes görande och låtande. I vardagslag, mellan fyra ögon, var hon kall emot henne och behandlade henne med större likgiltighet än hon egentligen kände.

II.45

Mest bekymrade det dock Madame de Châteauneuf, att Louis så gott som aldrig i sina brev nämnde kusinen och aldrig skrev till henne. Detta olyckliga giftermål, vilket hon själv från början, då det var osäkert, om Mademoiselle de La Feuillade kunde återfå sina gods, gjort allt för att uppskjuta, och som hon sedan förgäves velat påskynda, ansåg hon nu i sitt innersta så gott som uppgivet. Louis hade ej efter sin avresa yttrat sig därom, men på tonen och stämningen i hans brev kunde hon väl märka, att han ej mera tänkte på sin kusin som sin blivande maka. Edmée å sin sida utspanade alltid, när modern fått brev från sin son, och med ett slags skyggt, ödmjukt intresse försökte hon att på omvägar få veta så mycket som möjligt om honom, utan att precis direkt våga föra samtalet på honom.

Medan Edmée var sjuk, lät Madame de Châteauneuf var dag sina lakejer bära sig uppför trappan och tillbragte en halv timmes tid vid sin nièces säng. Under ett av dessa besök, vilka i hög grad plågade Edmée, som icke tålde någon annan än Valentine bredvid sig, berättade hon uppfordrad, att Louis i sitt sista brev skrivit, att han ville komma hem på ett par dagar över nyåret. En nyhet, som strax ökade Edmées feber.

Själva nyårsdagen var Mademoiselle de La Feuillade mycket sjuk. Hon hörde, hur det ena ekipaget efter det andra rullade in på gården och stannade utanför stora trappan, det oupphörliga bullret av nyårsgratulanernas steg och röster i vestibulen. En och annan av familjens intimare bekanta gjorde henne en kort visit på hennes rum och medbragte en liten gåva. För var vagn, som körde in på gården, blev hon orolig, och bad Valentine genast se efter, om det kunde vara Monsieur de Châteauneuf, som kom. Hon väntade på honom som i feber.

II.46

Sent på aftonen äntligen kom Louis. Med onaturligt uppskruvad hörsel hörde hon hans röst redan på trappan, och i ångest bad hon Valentine att spärra dörren. Nu — sjuk och svag, som hon var — hade hon en nästan panisk skräck för att möta förebråelsen och domen i hans blick.

Men dagen därpå kunde det icke undgås. Monsieur de Châteauneuf lät fråga, om Mademoiselle de La Feuillade kände sig frisk nog att taga emot honom.

Edmée svarade i förtvivlan strax ja. Hon hade alltsedan hon vaknade om morgonen övertänkt sin ställning: vad skulle det väl tjäna till att söka uppskjuta det oundvikliga?

Madame de Châteauneuf hade velat följa sin son upp till niécen, men han hade avböjt det. När han trädde in i rummet och såg Edmées lilla ansikte och stora, heta, ängsliga och trotsiga ögon under den kolossala, tättslutande spetsmössan, kände han plötsligt, som ett sting i hjärtat, den starkaste vrede och det ömmaste medlidande han någonsin i sitt liv känt. Hans rörelse övermannade honom, så att han kom till att darra, och han stödde sig ett ögonblick mot dörrposten, innan han gick fram till henne.

II.47

Hon låg tillbakalutad mot sängens kuddar, och i frostdagens klara solsken såg han, hur blekt och magert hennes ansikte hade blivit. Över rummet möttes deras ögon med ett uttryck så egendomligt, att till och med Valentine blev gripen därav och, grannlaga, sakta drog sig undan i sin fönstersmyg.

Han fattade sig och gick fram till henne.

— Det gör mig ont, min kusin, att se er igen i detta tillstånd, sade han stelt, utan att taga plats i den stol, Valentine skjutit fram till honom.

Edmée låg med nedslagna ögon och plockade på lakanet. Plötsligt såg hon upp, och det var ett leende på hennes läppar, som förvirrade Louis.

— Du beklagar mig. Det har du intet skäl till. Sedan jag såg dig sist, har livet givit mig det bästa, någon kvinna någonsin har ägt eller kommer att äga. Därför att du nu händelsevis ser mig sjuk och en smula matt av febern, tror du... Å, Louis, se i mina ögon, innan du går, och se, om du finner spår av det, du väntat att finna — blygsel eller sorg.

II.48

Han höjde långsamt, liksom motvilligt sin blick, och mötte hennes. Den var strålande och klar, och hennes leende var stolt, nästan högdraget.

— Du har ett styvt sinne, min kusin, sade han blott.

— Du vill icke tro mig? Gör, som du vill, men det säger jag dig — hon reste sig halvt upp i sängen och lyfte handen, liksom till ed — i n t e t av det, som hänt mig under dessa två månader, ville jag undvara. Intet, hör du, icke ens denna feber.

— Edmée! — han rätade sig strängt. — Du talar ett språk, som minst av allt anstår en ädelboren kvinna.

— Så skulle visst envar säga i ditt ställe — kanske alla män, utan undantag. Hon talade nu lugnt, med mild, stilla röst, liksom anginge hans ord henne icke. — Men jag är en ädelboren kvinna, och aldrig, tycker jag, har jag bättre förstått, vad som anstår mig, än nu. Jag vet, att mitt liv har blivit ett undantag från regeln — men är då regeln det högsta du kan tänka dig?

Louis reste sig. — Jag vill ej diskutera med en febersjuk flicka. Jag bad om lov att hälsa på min kusin, emedan det skulle givit anledning till sladder och kommentarier, om man fått veta, att jag underlåtit det. Nu har jag gjort min plikt.

II.49

— Louis! — Hon reste sig halvt upp i sängen för att hålla honom tillbaka. — Säg mig... Du finner det orätt av mig, att jag stannar i din moders hus?

Han betänkte sig litet. — Ja. Och ändå önskar jag det, tillade han med eftertryck.

Hon smålog blott och ömt upp emot honom. — Å, Louis... Hon räckte honom bäge händerna, som han dröjande tog i sina. Du är sträng emot mig, och du har väl rätt till det, men ibland är det, som om du — och du allena — i djupet av din själ förstod mig...

Han släppte hennes händer och vände sig halvt om. — Kanske förstår jag mer än du tror, sade han häftigt. Mitt hjärta blöder för dig, Edmée. Jag har försökt att döma dig, men när jag vill vara ärlig mot det bästa hos mig — kan jag icke. Icke dig — upprepade han häftigt, liksom ångrade han redan sina egna ord — men honom! Förstår du då inte din egen förblindelse? Du älskar — men han!... Vad är du för honom? — Han såg, att han plågade och förskräckte henne, och han hade, innan han trädde in i detta rum, fast föresatt sig att ej mera tala om det, som aldrig kunde göras gott igen, men nu, när han såg henne, överväldigades han plötsligt av sin svartsjuka, sin medömkan med henne, sitt hat mot den andre — han kunde ej mera återhålla sina ord.

II.50

— Tror du väl ens, att han anser sig ha några plikter emot dig, när han en gång upphör att älska dig? Skall han, tror du, skona din ömhet, din känslighet, ditt rykte? — Å, jag, som känner honom, för det att mitt hat gissar honom bättre än de andras beundran — jag vet, att mänsklig hänsyn och mänsklig plikt spelar för honom ingen roll. Frankrike är lika litet för honom som du. Han arbetar, för det han älskar arbetet, han kämpar, för det han älskar kampen, och hans omätliga själ hungrar efter äran. Vad är väl du för honom?... Din ras, din stam, din egendomlighet är honom främmande. Han känner icke, han anar icke den Edmée de La Feuillade, som är mig så kär, därför att hon — sådan som hon nu en gång är — vuxit sig in i mitt väsens grund. Vad han älskar — det är blott det härliga stycke kött och blod du är. Han älskar dig som en Medici, en Borgia älskade kvinnorna — korsikanare eller italienare som han är, främmande för dig och oss alla!

Edmée reste sig upp, rak i ryggen, och lade sin knutna hand på sängens kant. — Gå! sade hon bjudande och betraktade hotande sin kusin. Du tränger dig in hos mig, när jag ligger sjuk under din moders tak, och jag tror, att du vill mig väl, och tager emot dig som en syster sin broder. Gå! Förrän jag vill höra på dina onda ord mot min älskade, lämnar jag min bädd och går ut av detta hus. Gå...

II.51

Hon föll tillbaka i sängen och skiftade färg så våldsamt, att Valentine förskräckt kom springande till.

— Min Gud, Monsieur Louis, ni tar ju livet av henne. Hämta doktorn... hon måste åderlätas igen, strax... Och pigan knuffade honom nästan med våld ut genom dörren.

Doktorn förklarade, att Edmée hade nervfeber. I ett par dagar fruktade de för hennes liv; så blev det bättre. Under denna tid lät Madame Bonaparte ofta officiellt förhöra sig, hur Mademoiselle de La Feuillade befann sig. Från Förste Konsuln kommo nästan var natt bud och brev genom den hemliga trappan.

Före sin avresa hade Monsieur de Châteauneuf företrädde hos Förste Konsuln. Bonaparte mottog honom artig och åhörde med levande intresse hans framställning av underhandlingarnas gång och Ottos uppfattning av det engelska kabinetts ställning till de neutrala makterna. Han var så helt och hållet upptagen av det och gjorde så många intresserade frågor, att Louis ett ögonblick trodde, att han glömt, vem det var han talade med.

Då audiensen var förbi och Monsieur de Châteauneuf skulle gå, tvekade han, och ett ögonblick stodo de båda männen, öga mot öga mitt för varandra. Bonaparte gick ett par steg fram emot den andre.

II.52

— Tala, Monsieur de Châteauneuf, sade han skarpt. Ni vill säga något.

— Ja, medborgare-Konsul. Nu är mitt officiella ärende uträttat. Vi äro bägge franska adelsmän, bägge Republikens tjänare — i den ena egenskapen står jag ett steg över er — i den andra ni en hel del över mig. Låt oss tala med varandra som två män.

— Tala, sade blott Bonaparte ännu en gång med samma hårda uttryck. Hans blick borrhade sig lik en stålklunga in i Louis', som fast mötte den.

— General Bonaparte, vad har ni gjort mot min kusin, Mademoiselle de La Feuillade?

— Herr greve de Châteauneuf, har ni någon rätt att fråga?

— Ja.

— Och om jag icke erkänner denna rätt. Om jag ej önskar, att detta namn blir nämnt mellan oss?...

Louis trädde honom så nära, att hans skälvande hand på värjfastet rörde vid Bonapartes kläder.

— Så kallar jag er en — en...

— Håll, Monsieur de Châteauneuf! Kom ihåg, vem som är den starkaste här.

— Jag har blott alltför länge kommit ihåg det. Och ni har ej heller varit rädd för att påminna mig därom.

II.53

— Jag gör det ännu en gång, och för er egen framtids skull, sade Bonaparte flegmatiskt, med eftertryck. Ni har vid början av detta samtal försökt att ställa oss lika. Tror ni det? Nej, ni vet så väl som jag, att jag är h e r r e här. Jag kan icke ställas till ansvar av någon i detta land.

— Vi stå här m a n mot m a n... — Blek av vrede drog Louis sin värja till hälften ur slidan.

— Prat! sade Bonaparte högdraget, och hans fasta, kalla blick sänkte sig ringaktande ned mot Louis' hand. Ert liv så väl som mitt är statens; min kärlek är en privatsak, som icke angår någon utom mig själv och henne, som jag älskar. Vi ha en gång stått man mot man, som ni säger, i kampen om denna kvinna, och — med den starkares rätt har jag vunnit henne.

— Ni vill alltså neka mig all satisfaktion...

— Jag medger icke en gång, att ni har någon som helst rätt att begära den. För det första: Mademoiselle de La Feuillade är fri, hon är sin egen herre; för det andra: jag är — d e n j a g ä r . Farväl, Monsieur de Châteauneuf.

Louis såg honom fast in i ögonen — hans hand vilade ännu på värjan.

— Jag ser, att jag har intet mer här att göra. Republikens chef pockar inte för intet på sin okränkbarhet. Hans stämna var full av stolt bitterhet. — Vi ses alltså först vid Philippi — som väl en gång skall komma!

II.54

— Vid Philippi, Monsieur de Châteauneuf — han smålog — skall jag ej glömma er. Ni är en modig och ärlig fiende — jag vet åtminstone, var jag har er! Men kom ihåg: Frankrike behöver oss bägge.

— Det har ni ingen orsak att påminna mig om, general. Mina ord gälla e r — icke er regering. Ä n n u är det väl skillnad på er och staten!

Bonaparte log. — Ä n n u ! Ja, t r o r ni det?

Med en huvudböjning och en handrörelse avskedade Förste Konsuln sekreteraren hos Republikens underhandlare i London.

II.55

XVI.

On croit généralement dans le monde que les premières années de l'Empereur ont été taciturnes, sombres, moroses; au contraire — il était fort gai.

Mémorial de Ste Hélène.

"J'ai foi dans mon étoile!..."

Mot de Napoléon.

Första gången Edmée efter sin sjukdom åter visade sig i sällskapslivet, var på den stora fest, Berthier gav i anledning av freden i Lunéville. Efter en vink av Förste Konsuln var den arrangerad som kostymbal.

Mademoiselle de La Feuillade hade valt en dräkt, som visst ingen annan under denna tid skulle funnit på eller ens ansett rådligt att bära. Hon var klädd som Anne d'Autriche. Mellan alla dessa grekiska gudinnor och romerska dygder var hon en strålande, stolt anakronism i silverbrokad och brabantiska spetsar. Över hennes gestalt och hållning låg, då hon trädde in i salen, hela det gamla hovets styva förnämhet och Frondens lättsinniga käckhet.

Det var strax vid balens början. Edmée dansade med Duroc, förklädd till arabisk scheik, då plötsligt en mörk domino, liten och smärt, trängde sig emellan henne och hennes kavaljer, som ögonblickligen — till hennes stora förvåning — utan invändning steg till sidan och utan ett ord drog sig tillbaka. Dominon grep henne hastigt om livet och viskade med en röst, som hon aldrig k u n d e misstaga sig på:

II.56

— Scheiken har högre order från profetens egen mun. Låt oss dansa och vara glada, drottning Anna!

De dansade. Det var "*le Monaco*" — den dans Förste Konsuln dansade bäst, och som han önskat skulle finnas på programmet.

Det var trängsel omkring drottning Anna. Hon var en av de masker som väckte mest uppmärksamhet. Den svarte dominon vek emellertid icke från hennes sida — han höll hennes arm fast intill sig och konverserade högt med henne.

— Hur finner Ers Majestät sig egentligen i detta blandade sällskap? De äro icke alla hovfähiga — det vet Ers Majestät nog. Ja, jag känner till och med några, som ha visat sig rätt ohövligen mot kungliga personer. Kom, låt oss gå! En drottning är skyldig sig själv att hålla sig på avstånd från sådant folk. Inte sant? — Han gjorde en rörelse med handen, som kom några av de närmaste att vika till sidan.

II.57

Drottningen roade sig furstligt åt denna lek; hon kunde blott icke låta bli att undra, om där då ej var någon, som kände igen hans egendomliga, sonora stämma och litet avvikande accent. Hon slöt sig närmare intill honom, och i det de försökte bana sig väg, svarade hon högt:

— Louis XIII:s drottning och Louis XIV:s moder har aldrig varit rädd för rebeller. Jag är Frondens drottning såväl som hovets, och de sturska engelsmännen har jag gjort mjuka som honungsdeg. Fråga blott Buckingham, min gode domino, om icke England har böjt sig för Frankrike.

En ny dans begynte, och de kommo rätt obemärkta in i ett mindre kabinet. De satte sig i en nymodig, lågryggad kåsös, uppbyren av två förgyllda sfinxer, som bildade höga sidostöd.

— Låt oss vara glada, min drottning, viskade han uppsluppet under den svarta hättan. I dag är jag i ett lysande lynne, och du talar som en gudinna eller som ett orakel. England har böjt sig för Frankrike, säger du — och ändå vet du ej, vad jag fått veta: Pitt har äntligen avgått! Också h a n börjar begripa, att det är hopplöst att kämpa mot m i g . Nu har jag egentligen bara idioter att göra med — han smålog övermodigt, med glädje i ögonen — dem skall jag nog hålla stängen! Georg III har icke en förnuftig tanke i sitt huvud, Carl IV inte heller; fredsfursten är en dum räv, prinsen av Brasilien en hare. Czaren, Gustav Adolf, kronprinsen av Danmark — de äro alla så förstockade och förblindade, som blott absoluta furstar ha privilegium på att vara. Drottningen av Neapel är så rasande, att hon alltid ser rött för ögonen, och stormar på som en galen märr. Kejsaren och kungen av Preussen äro väl en smula klokare än de andra, men — blott e n s m u l a ! Jag skall nog skrämna dem också från vettet en dag.

II.58

Han sträckte ut sin vita hand, liten och mjuk som en kvinnas och klämde hårt Edméés.

— Vi ha ännu icke druckit på freden i Lunéville, min drottning. Kom!

Edmée hade icke lust att åter ge sig ut bland alla gästerna, som vart ögonblick kunde känna igen honom. Hon blev sittande och lutade sig tillbaka med hakan i vädret.

— Drottningen av Frankrike och Navarra dricker icke på sina staters välgång med vilken okänd domino som helst, sade hon; hon väntar till Förste Konsuln kommer. Ingen utom han är värdig att stöta sitt glas mot hennes.

— Ers Majestät gör Förste Konsuln alltför stor ära. Betänk dock, vilken parveny han är!

Drottning Anna drog sig ännu en gång tillbaka i sitt hörn och såg upp mot ljuskronan, medan hon långsamt svarade:

II.59

— Drottningen av Frankrike och Navarra har sett Bonapartes stjärna stiga. Efter Marengo och Lunéville förstår hon, att han är den, som skall lyfta den store kungens arv.

— Å, Edmée! — Han brast ut i ett lågt skratt, böjde sig ned och kysste hennes händer, som vilade i skötet. — Det klär dig att vara historisk "ande" — du blir helt högtidlig därvid, och för dina orakelspråk håller man på att glömma all drottningens praktfulla, unga skönhet och silverbrokad och juveler! Det gläder mig, att ditt Majestät ser stjärnan stiga — jag tycker nästan, att jag ser det själv!

De sutto bägge tysta några minuter. De hörde valsen inifrån salen och skratt och prat och viskningar från människogrupperna omkring dem.

Han strök tankfullt, smekande hennes hand och sade lågt, plötsligt allvarligt:

— Ser du, Edmée — om jag inte hade haft min stjärna på himlen och därtill förstått att räkna bättre än de andra, så att jag lyckats kämpa mig fram till den första platsen, så skulle jag nu av alla dessa människor, vilka därinne vänta på Förste Konsulns ankomst som på festens glanspunkt, varit hatad som en skabbig hund. Stor framgång är det enda, som förmår människorna att förlåta överlägsenheten. Och till och med n u ! Tro aldrig, att jag sitter fast i sadeln, så skicklig ryttare jag än tror mig om att vara. Förlorar jag blott en gång ett avgörande slag — som det vid Marengo till exempel — du skall få se, hur de skola falla över mig som en svärm skorpioner över ett lejon. Men varför skulle jag förlora? — När man spelar *vingt-et-un* med Europa på den andra sidan bordet och sitt öde som insats, så måste man ha förnuft att bli stående vid tjugu.

II.60

Araben Duroc kom fram i dörren. Han kastade en hastig sidoblick på de båda i soffan och kom bort till dem.

— Ers Majestät tillåter väl? — Han bugade sig djupt och viskade så ned mot dominon: — Det är visst tid att förbereda den officiella entréen. Berthier är som på nålar.

Dominon hälsade drottningen och gick. Araben slog sig ned på hans plats.

— Jag kan se på Ers Majestäts ögon, att ni är förvånad över er tjänares dristighet. — Han sänkte rösten och lade handen på hjärtat:

— Förstå mig väl, och förlåt mig — h a n har haft förtroende för mig!

Drottning Anna rodnade häftigt under masken. Hon gjorde en avvärijande rörelse med handen. — Jag börjar förstå, mumlade hon förvirrad.

— Jag e n s a m vet det, fortfor han; och blott genom en tillfällighet, icke genom någon indiskretion varken från hans eller min sida — det svär jag er vid min ära. Jag hoppas ni förstår, Mademoiselle, vilka känslor ni kan påräkna att finna hos hans b ä s t e vän.

II.61

Edmée de La Feuillade reste sig upp, och, i det hon gav handen till sin kavaljer, sade hon klart och tydligt:

— Monsieur — jag varken kan eller vill förklara något. Men jag tackar er, och jag litar på er.

En halv timme därefter kom Förste Konsuln i galavagn och med ridande eskort. I sin vanliga uniform — gardets hästjägares översteuniform — utan mask eller förklädnad, trädde han in i salen vid värdens hand. Han såg glad ut, hans panna var ljus, hans ögon logo, och han hälsade artigt, med älskvärd öppenhet, på de masker, han kände eller trodde sig känna. Drottning Anna dansade med en romersk prætorian, då han på sin väg kom förbi henne.

— En förtjusande dräkt, sade han högt, vänd till Berthier. Det är då ett stycke äkta Lyonersiden, och det gläder mig att se något franskt i detta kosmopolitiska sällskap. — Med en bugning för drottningen, sade han småleende: — Madame, vi två äro visst ensamma om att representera Frankrike här i salen.

Hennes Majestät svarade blott med en reverens, och Förste Konsuln gick vidare.

De flesta hade redan igenkänt Mademoiselle de La Feuillade under masken. Efter Förste Konsulns markerade komplimang blev hon ännu mer uppmärksammas än förr. Prætorianen hade all möda att bana henne väg till deras plats, då den efterhängsne scheiken plötsligt dök upp igen.

II.62

— Soupern börjar. Hans Majestät kalifen (Berthier bar denna dräkt) befäller mig att föra Ers Majestät till hedersgästernas bord. Plats! — Plats för Frankrikes drottning!

Bonaparte gick först — allena, och utan bordsdam — in i den som ett orientaliskt tält arrangerade matsalen. Berthier satt vid hans högra sida, men på den vänstra stod platsen tom. Han såg skarpt bort åt ingången till balsalen; ingen var auktoriserad att sätta sig på den tomma stolen och ingen vågade göra det av sig själv.

Nu kom Duroc med mademoiselle de La Feuillade. Förste Konsuln gjorde tecken till honom, men Edmée hade redan med säker takt valt sin plats på andra sidan bordet, snett emot honom.

Ett ögonblick såg han skarpt på henne. Så höjde han ögonbrynen och smålog.

Duroc böjde sig mot Edmée och viskade:

— Tillåt, Mademoiselle, att jag komplimenterar er. Det var klokt — han hade i nästa ögonblick ångrat det. General Bonaparte tycker icke om att se en dam kompromettera sig.

II.63

Förste Konsuln reste sig, och över bordet, som under hundratals ljus strålade av vermeil och silver och rubinrött glas från Venedig — allt krigets rika byte — sökte hans ögon Mademoiselle de La Feuillade. Han höjde champagneglaset:

— Medborgare och vänner! En skål för fördraget i Lunéville, sade han högt med sin starka stämma. Leve äran, friheten och freden! Leve Frankrike!

II.64

XVII.

”Tous mes vertueux républicains, je n’ai qu’à dorer leurs habits, et ce sont des gens à moi.”

Mot de Bonaparte.

”La belle saison de 1801 était bien l’apogée de la Malmaison. C’était plus qu’un château, ce n’était pas un palais.”

St. Amand.

I mitten av Prairial (år IX) kommo konungen och drottningen av Etrurien till Paris för att tacka för sin krona och mottaga den av Förste Konsulns hand. De reste under namn av ”grevnen och grevinnan av Livorno”, men blevo mottagna som suveräner.

— Kan du se, sade Bonaparte till Edmée de La Feuillade, aftonen efter han i Malmaison låtit spanske ministern presentera majestäterna för sig — kan du se, att parisarna icke äro rädda för att låta en Bourbon gå över Place de la Révolution. Se på konungamördarna och spartanerna, hur de småle och buga för dessa lillepyttmajestäter, som vi själva ha skapat. Å — å! Alla mina dygdiga republikaner — jag behöver blott ge dem ett förgyllt livré på ryggen, och jag har strax deras samvete i min hand!

II.65

Genom sin ställning både i Faubourg St. Germain och i Tuilerierna var Mademoiselle de La Feuillade en självskrivnen gäst vid alla de fester, som nu avlöste varandra till ära för infanterna. På Talleyrands stora italienska fest i Neuilly hade hon den äran att dansa en kontradans med Marie-Antoinettes systerson, vilken hon fann ”tyvärr vara en karikatyr av en konung”, som hon sedan sade — och på markisinnans av Montesson bal hade den unga drottningen nådigt tagit henne avsidet och bett henne om hjälp att arrangera sitt hår, som kommit en smula i oordning efter dansen. Då Förste Konsuln hörde det — han ville ha reda på allt — rynkade han pannan: — Jag tror, hon tar sig air, den lilla suveränen. — Han lade sin hand på Edméés hjässa. — Se där har du en krona, som väl förlänar större makt än Etruriens!

Berthier gav i krigsministerhotellet en stor fest årsdagen av slaget vid Marengo. Trädgården var arrangerad som ett läger, danssalarna voro prydda med vapen, fanor och troféer, man superade i tält, och bakom var och en av damernas stolar stodo de unga officerarna, raka som skiltvakter, i Republikens praktfulla, fantastiska uniformer.

Om aftonen var där fyrverkeri. I den lugna natten, mot den klara, mörkt blånande junihimlen, lyste i flammor namnet M a r e n g o . Edméés ögon sökte Förste Konsulns; hon mindes, när hon

II.66

för ett år sedan — en sommarnatt som nu — första gången hade hört detta namn och funnit brevet på bordet inne i sin kammare. Bonaparte såg henne ej. Med armarna korslagda över bröstet, med blottat huvud, såg han ut framför sig; han vände ej sina ögon emot hennes; hon såg blott i det flammande, osäkra skenet hans bleka ansikte under den mörka hårluggen och hans fasta, tätt slutna mun.

Efter infanternas avresa i mitten av Messidor (man ville icke ha dem kvar till 14-juli-festen) lämnade också den fina världen Paris. Madame de Châteauneuf och Edmée voro bägge inbjudna att tillbringa några veckor på landet hos familjen de Caseaux, men i sista ögonblicket fick Mademoiselle de La Feuillade en formell invitation, gällande för samma tid, till Malmaison. En inbjudning till Förste Konsulns hus var redan detsamma som en suverän befallning — det kunde icke vara tal om att avslå den. Madame de Châteauneuf reste alltså allena till sina vänner, och Edmée ankom, i sällskap med sin väninna, Madame Junot, till Malmaison i början av Thermidor.

Malmaison, som alltid hade tillhört en rik familj, var, redan då Madame Bonaparte för tre år sedan köpte det, en komfortabel och nästan präktig boning; sedan dess hade både hon och Förste Konsuln gjort mycket för att utvidga och försköna slottet. Den förre ägaren hade, då anglomanien under Direktoriet var i sitt högsta flor, inrättat huset med solid engelsk bekvämlighet och isynnerhet satt det i stånd att härbärgera många gäster — liksom ett riktigt engelskt *countryhouse*. Gästrummen voro alla belägna en trappa upp, längs med en lång stenlagd korridor, som med sina stora fönster vette åt gården. Var lägenhet bestod av ett sovrum, ett kabinett och en liten kammare till jungfrun eller tjänaren. De voro alla mycket enkelt möblerade och golven stenlagda i rutor, liksom korridorrens. Vid ändan av denna — till höger om vestibulen — förde ett par trappsteg upp till den lilla salong, där man frukosterade om morgonen, och som utgjorde en del av Madame Bonapartes enskilda våning. Hennes kabinett innanför sängkammaren stod genom en trappa i direkt förbindelse med stora salongen och galleriet i rez-de-chaussée. På motsatta sidan av vestibulen — alltså rakt under gästrummen — lågo på nedra botten Förste Konsulns rum. Arbetskabinettet gränsade omedelbart till hans egen lilla privata trädgård och stod i förbindelse därmed genom en liten över vallgraven ledande bro, om sommaren övertäckt med väv, så att den bildade liksom ett tält. I allmänhet lät han flytta sitt skrivbord ut på bron och arbetade timvis i fria luften.

II.67

II.68

Frukosten var alltid bestämd till klockan halv elva; i den deltog blott damer, liksom i Tuilerierna. För resten var det nästan mest damer, som voro liggande gäster på Malmaison. Herrarna kommo i allmänhet blott dit ut till middagen — ridande eller åkande från Paris — och återvände vanligen vid midnatt, var till sin post eller sitt arbete. Förste Konsuln själv visade sig sällan före sex, då man åt middag. Middagen, och aftontimmarna efter den, var den tid, då man egentligen levde på Malmaison. I allmänhet langleddes de unga damerna en smula på förmiddagen; Madame Bonaparte hade ofta migraine, Hortense målade eller spelade, de övriga skötte sin korrespondens, sitt tapiseri, lärde sina roller till societetsspektaklen, konfererade med sina kammarjungfrur och modister eller drevo omkring i parken med en roman av Madame Cottin eller Madame de Genlis för att få tiden till klockan sex att gå. Men då — då fick man också ersättning! Genom den långa platanalléen, som från landsvägen förde upp till slottsgården, kommo de i sina små snabba kabrioletter, eller ridande två och två i sällskap — alla de unga äkta män, beundrarna och vännerna. Och mittför den stora trappan, där de unga damerna (de voro alla unga på Malmaison, utom värdinnan) — vitklädda, småleende, kysande i solskenet, med handen för ögonen — hade samlat sig, sprungo de unga männen av hästarna, och, glömska av dagens arbete, bekymmer och omsorger, sökte deras glada blickar den av de vitklädda nymfgestalterna, som stod vars och ens hjärta närmast. Ty på denna tid — 1800 — 1801 — grasserade en ren giftermåls- och förälskelseepidemi inom familjen Bonapartes närmaste krets; huset var fullt av nyförmälda och hemligt förlovade par, och de gamla kastanjealléerna i parken beskyddade under dessa sommarkvällar från sex till tolv många ömma förtroenden, många kyssar, många små äktenskapliga trätor. Det låg ömhet i luften — smekmånadens leende, säkra, konventionellt skyddade och insolent ostentativa ömhet.

II.69

Av dem, som i sommar voro på Malmaison eller brukade komma dit till middagen, var det först och främst den tappre, ståtliga general Lannes, "arméens Roland", och hans unga hustru, vilken i sin rena, tadellösa skönhet mest av allt liknade en Correggios madonna, som stigit ur ramen, tagit kött och blod och iklätt sig Konsulatets koketta dräkt. Där var Förste Konsulns yngsta syster, den knappt nittonåriga Caroline Murat, "frisk som en majros", efter sin nyss överståndna första barnsång, röd och vit, fast i linjerna, som mejslad i marmor. Där var den vackra, nygifta Madame Savary, den hjärtegodas och hjältemodigas Emilie de La Valette, född Beauharnais, och husets dotter, hennes kusin Hortense — blond, fin och rosig som en sèvresfigur, med ett par eldfulla blå ögon, som strålade dubbelt ömma, när hon tänkte på sin vän Duroc, eller då Förste Konsulns sekreterare i hemlighet smög till henne ett litet brev från Petersburg. Där voro dessa båda fina brunetter, som vid denna tid liknade varandra nästan som två systrar: den graciösa, pikanta Laurette Junot, passionerat intagen i sin man, det blonda brushuvudet "*la Tempête*" (som kamraterna kallade honom), och den älskliga, svärmiskt sentimentala Desirée Bernadotte — alltid barnsligt svartsjuk, alltid längtansfull, alltid romanaktigt förtvivlad och med tårar i ögonen, när hon icke hade vid sin sida sin "béarnesare" eller icke fick brev från honom. Där voro Hortenses unga väninnor och pensionskamrater från Madame Campans institut: den livliga, egendomliga amerikanskan, Elisa Monroe, den söta Adèle Auguier och hennes glada syster Eglée, som redan svärmade för hjälten Ney; där var den ståtliga general Lauriston, "Malmaisons Almaviva", den begåvade målaren Isabey, den joviale Rapp, den fiffige Figaro-Bourrienne, den ridderlige och dristige Eugène de Beauharnais, som tillbragte sin tid med att hopplöst sucka för Mademoiselle de La Feuillade, och Mademoiselle de La Feuillade, som...

II.70

II.71

I denna luft, mättad av sommarvärme, av ungdomlig älskog, av segerjubel och triumfer, vid detta Förste Konsulns unga hov, där ingen framtidsdröm var för högtflygande att icke kunna vänta uppfyllelse, intet framtidshopp för djärvt att icke ha sitt berättigande; där man var dag under en evigt blånande himmel i övermodig självtillit tömde sitt glas på nya segrar; där dessa knappt trettioåriga unga hjältar, vilkas namn hela Europa nu kände, i trotsig otålighet redan sträckte händerna ut efter de slutna och taggiga kronor, varmed de snart skulle ha rätt att pryda alla dessa vackra kvinnohuvuden; — i denna luft, i denna omgivning utvecklade sig Edmée de La Feuillade verkligen till den stolta, lidelsefullt medvetna och imperativt tjusande "Konsulatets Afrodite", som man, till trots för Pauline Leclerc, hade vågat kalla henne.

Hon visste, att hon var älskad, och värd att älskas. När hon om morgonen, ännu med batisttröjan uppknäppt över spetschemisen, varm och med håret böljande över skuldrorna under den stora nattmössan, satte fötterna på stengolvet och kom till att kasta en blick i den anspråkslösa spegeln på väggen, mötte hon sitt eget segerstolta leende. De unga människans ögon sade henne det, när hon om middagen, med den gyllene hårknuten högt över den vita nacken, med kjolens lätta silkessläp graciöst uppburet mellan två fingrar — i andra handen en svart, spansk solfjäder för att skugga kind och hals — långsamt, drottninglik steg nedför den breda, solbelysta trappan. Och äntligen sade hans ögon henne det, när han om aftonen efter en hel dags envist, oavbrutet arbete mötte henne till den glada middagen i fri luft, där hon, smydd som till fest med de ljusa La France-rosor, han älskade, den vackraste av alla dessa vackra kvinnor, stoltast i later, liksom hon var förnämast i börd, segersäll, i hemligt jubel och hemlig längtan, höjde sitt skummande glas mot hans. Hon visste, att natten och lyckan var hennes.

II.72

Edmée de La Feuillade var som förvandlad. Hon var icke mer den ömtåliga, kyligt skygga och alltid liksom en smula fientliga adelsfröken, som för aderton månader sedan kommit från Vendée till Paris; hon var nu Förste Konsulns fylgia, Frankrikes levandegjorda segermedvetande, den stolte betvingarens stolta brud. Ofta hängde människors blickar som förtrollade vid hennes, och kvinnorna sänkte i omedveten förvirring, nästan blygsel, sina ögon, när hon gick dem förbi. Och likväl fanns det ingen, som visste något. Junot anade en del, men slog det bort som alltför djärvt och fantastiskt. Om Joséphine hade någon gissning, och det hade hon säkert, vågade hon i alla fall ej låta märka det. Hon kände sin mans hänsynslöshet, när det gällde en passion, och hon hade dessutom själv alltför mycket på sitt samvete för att med fog kunna visa sig indignerad.

II.73

Hortense fruktade en ny fara för sin mor, som hon älskade — hon visste ju, att skilsmässan ända sedan Brumaire hade hängt över hennes huvud — men hon såg blott, vad alla kunde se: att Förste Konsuln var en stor beundrare av Mademoiselle de La Feuillades skönhet och icke gjorde någon hemlighet därav. Mademoiselle de Beauharnais var för resten under denna tid så upptagen av sina egna hjärteaffärer, av sin ömhet och sin oro för den frånvarande Duroc, att hon ej hade tid att ägna andras så många tankar. Eugène var själv mycket förälskad i Mademoiselle de La Feuillade, som behandlade honom med ett retsamt överläggset, än skämtande, än sentimentalt koketteri, vilket i all sin oskuld — eller kanske just därför — var väl ägnat att betaga honom hans misstankar, ifall han djärvdes att ha några. Förste Konsuln hade på sitt vanliga praktiska sätt, här — liksom i Paris — så habil inrättat allt för deras möten, att de kunde försiggå fullkomligt ostörda. Hans arbetsrum låg omedelbart under den gästlägenhet på vänstra gaveln, vilken Edmée bebodde, och genom en liten trappa, som han i hemlighet låtit inrätta under vintermånaderna, stodo de i direkt förbindelse med varandra. Madame Bonaparte bodde, som sagt, i andra ändan av huset. Hennes man behövde ej ens tänka på Monsieur Charles och sommaren år VII för att här på Malmaison slippa ha några skrupler — det föll honom helt enkelt aldrig in att ha skrupler, när det var något, han med energi ville. Och vad Edmée angick, så var hon nu en gång sådan, att hon med hänsynslöst, muntert mod och fatalistiskt lugn tog sin ställning, som hon själv valt den, med alla dess konsekvenser. I jämförelse med hennes stora kärlek, hennes livs enda tanke och allt uppslukande intresse, var allt annat obetydligheter, småsaker, som hon på sitt kända, stolta sätt lätt kom över.

II.74

II.75

XVIII.

L'Empereur a parlé de ses premières années;... il se reportait à cet heureux âge, où tout est gaité, désir, jouissance; à ces heureuses époques de l'espérance, de l'ambition naissante, où le monde tout entier s'ouvre devant vous, où tous les romans sont permis.

Memorial de S:te Hélène.

"Mes projets comme mes songes, tout, oui, l'Angleterre a tout détruit!"

Bonaparte
(sur la perte de l'Égypte).

Det var vid middagen en dag i början av augusti. Som vanligt vid vackert väder, var bordet dukat på den stora gräsplanen mitt för slottet vid början av kastanjealléen. Solen höll på att gå ned bakom St. Cucufaskogen — kastanjernas skuggor blevo längre och längre. Men gästerna voro i afton många och glada och hade icke lust att så tidigt resa sig från bordet. Joseph och Madame Julie Bonaparte hade kommit från Mortefontaine, tillsammans med Madame Bernadotte. Andre

II.76

Konsuln Cambacérés var också bjuden, och, försatt i utmärkt humör av den eldiga champagnen och den torra madeiran, hade han en gång kommit i taget med att berätta historier från sin ungdom i provinsen, från Konventet och Direktoriets tid, och ville nu icke hålla upp igen. Förste Konsuln satt med båda armarna på duken och smålog road, på sitt tysta sätt; de övriga skrattade av full hals. Till slut reste värden sig upp och sträckte på sig.

— Det blir för sent att leka något i afton, sade han med en blick på himlen. Låt oss få en smula musik — eller hur, Hortense?

Mademoiselle de Beauharnais gjorde tecken till en lakej att hämta hennes harpa från galleriet. Med kaffekopparna i hand lägrade sig sällskapet omkring henne på trädgårdsstolar och i gräset, som för resten började bli fuktigt. Det skymde nu också mer och mer.

Edmée hade en djup beundran för Hortenses talang — hon, som själv var helt och hållet utan den sortens fullkomligheter. Hon satte sig på något avstånd under ett träd och hörde andäktigt på. Vid middagen hade hon skrattat som den gladaste av de glada — detta sorglösa, en smula frivola, men alltid friska och intelligent skratt, som Förste Konsuln på sitt hasarderade och oregelmässiga språk brukade säga "klang av Frankrike". Nu medan romansens toner, ackompanjerade av de späda harpoackorden, blott vibrerade genom den skumma, milda kvällen, vaggades också hon småningom in i den sentimentala stämning, som efter hand bemäktigade sig hela sällskapet. När Hortense äntligen tystnade och sköt harpan ifrån sig, talade gästerna, som nyss förut nästan legat dubbla av skratt över den gamle ungarkejsarens Languedoc-historier, med dämpad stämma två och två om Ossians poesi och Cimarosas musik. Madame Bernadotte, som var den mest romantiska av dem alla, tiggde halvviskande om "en smula mystik" — d. v. s. en spökhistoria.

II.77

Förste Konsuln promenerade fram och tillbaka mittför fasaden med hakan mot bröstet och händerna på ryggen. Ibland stannade han och hörde tyst ett par ögonblick på de andras samtal. Det var mest överste Rapp, som förde ordet. Han hade en kolossal fantasi och generade sig icke för att skarva, när det bar till.

— ...Det var alltså om natten före Pyramiderna. Generalen hade haft oss att arbeta som slavar om dagen och jag var alldeles utsliten, jag låg i mitt tält och kunde icke sova av bara trötthet...

— Det händer aldrig en god soldat, avbröt Lannes överlägset, på sitt burdusa sätt. Du hade väl litet hjärtklappning före affären kan jag tro.

Rapp stack handen innanför västen och försökte se imponerande ut över sin styva halsduk. Han var stött, och damerna måste tigga honom länge, innan han ville fortsätta. Till slut gav han — godlynt, som han var — med sig.

II.78

— Jag låg alltså i mitt tält. Det var mycket mörkt, mitt i natten, och jag hörde intet annat ljud än av hästarna, som skubbade sig uppåt varandra och gnäggade. Så plötsligt slog klockan tolv — tolv...

— Å, Gud! — Madame Bernadotte var redan nära att svimma. Hon grep Eugène om armen och tryckte sig tätt intill honom — han tog henne fast om livet.

Rapp gjorde en effektpaus; så fortsatte han med dyster, hotande stämma:

— Och knappt har klockan upphört att slå, förrän jag ser en liten vit trekant, så stor... så stor... som Förste Konsulns hatt. — Bonaparte passerade i detsamma förbi. Och inne i den trekanten, kan ni tänka er — ett öga, ett eldrött öga...

Rapp såg sig högtidligt, triumferande omkring. Damerna skreko till och ryste.

— Och det där flyttade sig på väggen jämt — jämt — upp och ned — riktigt dansade framför mig...

Här kunde Junot icke bärga sig längre. Han brast ut i gapskratt. Eugène och de andra stämde i.

— Herre gud — han hade naturligtvis druckit för mycket av det heta, orientaliska vinet! Vem har ej sett röda prickar, som flytta sig på en tältvägg?

II.79

— Ja, jag har sett själva väggarna flytta sig! — En ny skrattsalva.

Nu blev det Rapp för mycket — han nekade värdigt att fortsätta historien. Damerna togo hans parti och voro indignerade på det övernaturligas vägnar. Junot, som beständigt var en av de mest klenrogna, föreslog — med en häntydning på en för icke så länge sedan utkommen parodi på de moderna spökromanerna — att de ju allesammans kunde gå upp i "västra tornet" och försöka få fatt i några spöken. Slottet hette väl icke "Malmaison" — *mala mansio* — för intet. För att vara någorlunda respektabelt måste det verkligen ha sig ett husspöke. Madame Bonaparte, som förstod att inrätta allt så förträffligt och tidsenligt, hade förmodligen icke heller underlåtit att anskaffa detta outhärliga inventarium till ett slott o. s. v. o. s. v.

Medan de sålunda höllo på att prata och skämta över Rapps tarvliga och misslyckade spökhistoria, som icke ens fick något slut, var Edmée den enda, som — därför att hon oupphörligt följde honom med ögonen — hade märkt, att Förste Konsuln sakta, från platsen där de sutto, gick in i sin egen privata trädgård och därifrån förmodligen in i sitt arbetsrum, ty han kom icke mer igen. Nu var det helt mörkt, och Madame Bonaparte föreslog på sitt alltid förekommande och älskvärda sätt, att man skulle gå in i salongen, höra litet gladare musik och dansa bort spökhistorierna.

II.80

Sällskapet spridde sig i biljardsalen, i salongen och galleriet. Tjänarna hade redan tänt alla ljus. Madame de La Valette satte sig till spinnetten och spelade en kontradans.

Paren togo plats på det långa, glatta golvet, lysande blankt i skenet från kronor och lampetter — herrar och damer på var sin sida. Caroline Murat stod överst uppe, därefter Hortense och de andra damerna — hand i hand; alla barhalsade, bararmade, med rosengirlander eller guldbandeletter på håret, med de högvristade fötterna sträckta i silkesskorna och armarna lyfta, med sirligt böjda handleder. Mitt emot dem bildade kavaljererna en liknande kedja. De glänsande stövlarna, som, med dinglande, gyllene tofsar, gingo upp i spets över knäet, eller med breda, gula kragar, vilka vekos ned nästan ända till ankeln, stodo taktfast framsträckta mitt emot silkesskorna; de blänkande epåletterna strålade i en lång, jämn rad över uniformernas livliga, röda, blå och vita färger. Dansen gled fram, tur efter tur; paren förenades och skildes åt; där var sorl av prat och skratt, korseld av blickar från leende blå och bruna ögon, när Förste Konsuln — stilla, som han gått — kom in igen.

Mademoiselle de La Feuillade dansade med Eugène de Beauharnais. De hade nyss intagit sina platser till en ny dans, och hon stod med ryggen mot dörren, så att hon varken såg eller hörde Bonaparte komma. Hon blev uppmärksam därpå, genom att Junot, som stod på andra sidan om henne, plötsligt böjde sig fram mot hennes kavaljer:

II.81

— Men Gud, Eugène — se, vad kan då ha hänt generalen?...

Hon vände sig hastigt om och mötte hans ögon. Blott de, som kände honom riktigt väl, kunde sentera, vilken förändring som måtte ha försiggått i hans sinnestillstånd under den timme, han varit borta från sällskapet. Hela hans ansikte var som förmörkat, ögonbrynen rynkade och hopdragna, som under en häftig, fysisk plåga, och blicken under dem var brännande och hård. Munnens fina, rörliga linjer voro som förstenede i kuvad, trotsig smärta.

Han gick bakom de dansandes leder — de flesta märkte honom knappt — fram till sin vanliga plats vid kaminen. Han satte sig och började tala ett par ord med Madame Bonaparte och sin svägerska Julie. Så sköt han otåligt tillbaka sin stol och befallde i kort ton en lakej, som just passerade förbi, att servera honom en ny kopp kaffe.

— Å, viskade Joséphine ängsligt till Madame Joseph. Nu har något hänt igen. Jag k ä n n e r Bonaparte!

II.82

Småningom bredde där sig liksom en förstämning över salen. Förste Konsuln stod borta vid det ena öppna fönstret och såg ut — han hade ännu icke talat till någon. Plötsligt vände han sig om och sade med forcerad munterhet:

— Jag tycker dansen stannar av. Kom låt oss få "*les deux coqs*". Madame Loulou — han grep Madame Junot om livet — ni minns, den ha vi dansat så ofta!

Edmée följde honom med ögonen hela tiden. Varför kom han icke till henne?

Hon drog sig obemärkt tillbaka in i Madame Bonapartes boudoir, som gränsade intill stora salongen; den var blott sparsamt upplyst av ett par lampetter på kaminen. Plötsligt kände hon en hand på sin skuldra:

— Edmée!

Hon vände sig hastigt om och grep hans hand. Hennes ögon voro fuktiga.

— Varför dansar du inte?

— För det... Å, min vän, vad har hänt?... Han skakade på huvudet. — Plåga mig icke med frågor — inte här, inte nu. Och litet efter:

— Kan du verkligen se det på mig?

— Om jag kan se det på dig? När till och med general Junot och Eugène strax kunde märka det!

— Det var satan! brast han ut. Skulle jag icke kunna behärska mig bättre!

II.83

Madame Bonaparte kom sakta in i rummet. Förste Konsuln såg kallt, litet ironiskt på henne, så sade han högt:

— Nå, Mademoiselle de La Feuillade, vill ni så spela ett parti schack med mig, som jag bad er om!

Han ställde elfenbenspjäserna till rätta på rutorna, och i det han lutade sig fram över bordet, sade han lågt:

— Jag vet, att du kan tiga — icke ropa till och skrika, som damer bruka?

Hon böjde omärkligt på huvudet. Hon satt med armbågen mot bordet och pannan lutad i handen och flyttade en bonde.

— Kairo har kapitulerat. Egypten...

Han sade icke mera. Hon såg upp och blev förfärad över den plötsliga förvandlingen av hans ansikte. Det var grönblekt, och munnen förvred sig som av spasmer. Utan ett ord reste han sig upp och stötte upp fönstret, där de sutto — nattluften strömmade in med fuktig kyla.

Han hade lutat huvudet i handen — nu såg han upp. Där var nu intet annat att märka på honom än en stark blekhet.

— Å, du förstår icke vad detta vill säga, mumlade han otåligt, liksom han ångrade att ha talat.

Jo, hon förstod honom, hon begrep och delade hela hans smärta. Icke för det att bibehållandet eller förlusten av Egypten i och för sig spelade någon synnerlig roll för henne, men hennes kärlek hade förlänat henne en sådan egendomlig makt att intränga i hans tanke- och åskådningssätt, att hon ögonblickligen instinktivt fattade, vilket slag detta var för honom. Det var vägen till Orienten,

II.84

som nu var stängd, till det häftigt åtrådda, länge drömda landet, till Indien, Englands rika hjärta. Det var en hel livsplan, som, uttänkt i alla sina detaljer, redan under de första tunga, obskura åren i Paris, långt innan Vendémiaire, sedan — så snart tillfälle gavs — snillrikt och energiskt blivit fullföljd och äntligen krönt av fabelaktig framgång. I Förste Konsulns frodiga och heta fantasi hade drömmen om Egyptens fullständiga erövring och alla dess konsekvenser: Syriens och Persiens underkuvande, Englands utdrivande ur Asien, redan så gott som kondenserat sig till verklighet. Icke ett ögonblick hade han, trots underhandlingarna om konkordatet, trots arbetet med *Code civil*, med ordnandet av finans- och förvaltningsväsendet, det italienska och tyska fälttåget, icke ett ögonblick hade han släppt sina planer med Egypten och försöken att undsätta det. Nu voro alla hans energiska ansträngningar hopplöst tillintetgjorda.

Förste Konsuln reste sig för att taga avsked av sina gäster. Edmée såg, att flera av herrarna, Junot, Eugène, Rapp, ängsligt frågande sågo upp till honom, men ingen sade något, ingen vågade säga något. Han talade med dem om likgiltiga ting, han till och med skämtade med ett par av damerna, men skuggan i hans blick var lika mörk.

II.85

Han lät Edmée gå med de andra, utan att ge henne något tecken, att de senare skulle mötas. Förtvivlad och förstämnd kom hon upp på sitt rum.

Hon öppnade dörren till den lilla, mörka trappan i muren och kunde då höra, hur han gick därnere i biblioteket, fram och tillbaka — ut på bron och i trädgården — in igen. Nej, hon kunde icke uthärda längre. Han fick bli så ond han ville, men hon måste se honom.

Ännu hade hon icke ens börjat att kläda av sig. I hast gav hon Valentine befallning att rigla dörrarna utåt korridoren och trevade sig med klappande hjärta nedför den branta, obekväma trappan. Annars vågade hon aldrig störa honom vid hans arbete — det var h a n , som alltid kom till h e n n e — men nu i afton ville hon taga mod till sig.

Utänför dörren stannade hon och lyssnade — hon hörde honom icke. Så öppnade hon sakta och trädde in.

Han stod böjd över sitt arbetsbord mitt i rummet, med bågge armbågarna på bordet och huvudet stött mot händerna, i det han ivrigt granskade en stor karta. Dörren till trädgården var öppen, och trots den milda augustiaftonen brann en stor brasa i kaminen. Edmée såg sig om; plötsligt föll det henne in, hur dumdristigt hon burit sig åt. Hon visste, att Bourrienne oftast arbetade tillsammans med honom om nätterna, det var rent av en händelse, att han ej var här i afton. Sakta, med klappande hjärta — hon, som annars var så hänsynslöst modig, blev feg under en förebrående blick från hans ögon — gick hon fram till bordet. Han såg upp.

II.86

— Du här?... Hans röst var frånvarande. Plötsligt såg han sig om och gick bort och riglade alla dörrarna. — Men, Edmée, vad faller dig in? sade han missnöjd.

Hon tog blygt hans hand, och i det hon förde den till sina läppar, mumlade hon bönfällande, som ett skrämt barn:

— Å, jag ber dig, låt mig få vara hos dig i natt. Jag får ingen ro annars. Jag skall sitta så tyst som en råtta därborta i vrån, inte säga ett ord, om du vill, men låt mig blott få vara i din närhet.

Han lade bågge armarna på hennes skuldror, såg prövande på henne med sin skarpa, fasta blick, och, i det han höll henne ut ifrån sig, sade han:

— Du är då en äkta kvinna!

— Som älskar, viskade hon. Och i det hon böjde huvudet strök hon smekande kinden mot hans hand, som ännu vilade på hennes bara skuldra. Hon stödde bågge händerna mot hans bröst och såg upp på honom:

II.87

— Vill du så låta mig vara här i natt?...

Han smålog. För första gången på flera timmar såg hon åter detta ljusa, ömma leende, som alltid annars plägade hälsa henne, och med ett halvkvävt utrop av glädje kastade hon sig handlöst intill honom.

— Å, kvinnorna äro dock lyckliga? — Han strök hennes hår och talade sakta, liksom för sig själv. — De veta inte, vad dådlust och äregirighet och arbetskval vill säga. Blott du har m i g , så är du nöjd.

— N ö j d ?... Hon böjde nacken tillbaka, och med slutna ögon och ett leende så hemlighetsfullt strålande, så sublimt i sin fanatiska hängivenhet, att han, som såg det, ovillkorligt suckade, viskade hon: — När jag har dig, är jag l y c k l i g .

Han slöt henne häftigt i sina armar. — Jag tror, att det, som gör dig så bedårande, Edmée, det är din märkliga förmåga att leva blott i nuet. För dig existerar icke förtid, icke framtid — ditt liv koncentrerar sig alltid i den minut, som är.

— Ja. — Hon såg glad upp. — Är det då icke gott?

— Jo, det är gott, ty därför är det hos dig v i l a , som hos ingen annan.

II.88

Hon hörde knappt, vad han sade. Tryckt intill honom, mumlade hon lidelsefullt:

— Om jorden brast under mina fötter, om himlen föll över mig — blott jag hade dig, skulle jag icke känna det!

— Och om du icke hade mig längre?...

Hon smålog upp emot honom, ett egendomligt, klart och beslutsamt leende, som han sedan ofta mindes:

— Döden ligger i vår högra hand, vet du väl.

— Och du, som är livet självt, du skulle icke vara rädd för döden?...

Hon såg ut för sig — förbi hans ansikte — ögonen voro en smula sammandragna. — Jo, sade hon sakta, jag fruktar döden. Jag tycker ofta — nej, icke ofta, ty jag tänker icke ofta på det, men ibland t ä n k e r jag — att det dock måste vara vår största sorg, att vi alla skola dö, du och jag.

Han såg uppmärksamt, forskande på henne, så tog han sakta hennes mjuka, varma hand och förde den till sina läppar.

— Kom, Edmée. Du har rätt. Så länge livet, livets arbete och möjligheter ännu äro våra, så är det egentligen ingen nöd.

De gingo ett par slag fram och tillbaka genom det stora rummet — tysta — han höll armen om hennes skuldra. Och på uttrycket i hans ansikte kunde hon se, hur han småningom föll tillbaka i sina förra tankar.

II.89

Plötsligt begynte han att tala — i början stilla, långsamt, liksom om tankarna hade svårt att uttryckas i ord; därpå hastigare, högre, tills hans tal var som en brusande, lidelsefull ström av ord, och hans ungdoms mäktiga luftslott — Alexanderståget till Indien — reste sig ännu en gång för deras inre syn: praktfullt, skimrande färgrikt, logiskt fast i sin byggnad, vidsträckt som himlavalvet, oändligt i sina konsekvenser. Han talade länge; plötsligt tystnade han lika tvärt, som han börjat.

— Varför skall nu denna motgång träffa mig — n u , när världen börjar bli stor för mina ögon, när livet genom dig har fått andra och rikare färger? Det är ett dåligt varsel för min mannaålder, detta bekymmer för Egypten.

Och liksom gripen av en tanke slog han hastigt, ovillkorligt, korsets tecken för sig.

Han gick nervöst ett par gånger fram och tillbaka med sänkt huvud och hakan mot bröstet. Så rätade han på sig, stampade häftigt med foten i golvet ett par gånger och stannade tvärt framför dörren, som förde in till konseljalen. I dörrfälten voro målade två hjälmar och inunder underskriften: *Grec — Chevaleresque*.

Han stod ett ögonblick stilla; vände sig så raskt om på klacken och gick fram till Edmée, som sjunkit ned på soffan vid väggen och satt och följde honom med ögonen.

II.90

— "Grekisk — ridderlig!" Inte sant, Edmée — han hade sin vanliga, litet ironiska vardagsstämma — jag är allt annat? Låt oss nu taga skadan igen! Du är ju vacker som en dag, min drottning. Han böjde sig ner och kysste henne på halsen, under örat.

Edmée satt med sänkta ögon och rörde sig icke. Hon, som annars njöt av hans smekningar, levde av dem, som en blomma av solsken, hon kände plötsligt ett sting av smärta vid denna lätta, heta kyss.

— Du är härlig, härlig är du! Var har jag då haft mina ögon i afton? — Han höll henne ut ifrån sig och strök nedåt hennes bara hals och lätt skälvande armar. — Furstlig och berusande på en gång! — Han böjde ett knä och lade huvudet intill hennes barm — det korta livet var nästan blott tumshögt och sammanhölls av ett smalt, gyllene bälte i form av en snok, vars smaragdgnistrande huvud reste sig mellan de runda, vita bröststen och bet sig fast i den smala smaragdkollier, som vilade på halsen. — En drottning, en Afrodite, och hon är m i n ! Han slöt ögonen och smålog med huvudet mot hennes hjärta.

Han såg upp och sade ännu leende:

— Har jag berättat för dig, vad jag hörde häromdagen? Det var vid den stora revyn på Marsfältet den 25 Messidor. Du for förbi i en vagn med några damer. Då pekade soldaterna på dig, och jag hörde dem säga: "Det är Förste Konsulns drottning!" De togo dig för Joséphine. Å, de visste ej, hur riktigt de träffade.

II.91

Hon svarade icke, tryckte blott hans huvud intill sig. Hon märkte att han talade allt detta lappri, endast för det han ville tala och glömma.

— Vet du, när jag älskar dig mest, Edmée? Det är, när jag vaknar om morgonen och ditt huvud ligger vid mitt bröst, och jag kysser dina pärlemorblåa ögonlock, ditt hår, som i morgonsolen är stelnad eld och dina halvöppna, söta läppar. Jag känner det, som om du vore den enda kvinna i världen — den, som från skapelsens morgon varit bestämd för mig — m i n , m i n ... När jag annars har varit kär, så brukade jag darra och rasa vid tanken, att någon annan hade ägt eller kunde äga min älskarinna. Men med d i g ! Den tanken har aldrig på allvar kunnat falla mig in! Du är m i n — lika säkert, som mitt huvud sitter på mina skuldror och min hand på min arm, ingen och intet kan skilja oss åt. Du tror ibland, att jag är svartsjuk, Nej! Jag kan blott icke fördra, att någon rör vid dig, att andra sola sig i din blick, i ditt lysande leende. Men tanken, att du skulle låta någon annan älska dig, famna dig... Å, fy, nej! Kunde den tanken få rum i min hjärna, så dödade jag den, och därmed mig själv.

II.92

Han hade småningom, i hänryckt åskådning av den älskades skönhet, talat sig varm, i häftig extas. För några ögonblick hade han glömt sin äregirighet, sin sorg, Egypten. Edmée såg in i hans ögon, och hon läste där, att nu — i detta heliga n u — var hon älskad fullt och helt. Hon förstod honom så väl, var skiftning i hans själ, vart språng i hans tanke. Aldrig hade hon varit honom så nära som i denna natt.

Ljusen i armstakarna på bordet flammade till och brunno äntligen, långsamt och osande, ned i sina pipor. De sutto tysta och väntade, tills det blev helt mörkt.

Så gick han bort till fönstret och drog undan gardinen en smula. En klar, bred månstråle föll snett över golvet och gjorde rummet halvljust. De vita papperen på hans skrivbord syntes ännu vitare med ljusblå skiftningar.

Han blev ett ögonblick stående vid fönstret och såg ut. Och i det hans tanke, som en kort minut hade lyckats att glömma, ånyo, vid vart nytt intryck, vände sig till detta fjärrbelägna, stolta rike, han hade ägt och förlorat, sade han lågt:

— I detta ögonblick skiner månen på öknen, på Kairos minareter, lika likgiltigt, lika klart, som den gången vi planterade den trefärgade fanan i sanden. Sand, månsken och drömmar — så har det varit i tusen år, så skall det bli i tusen år till! Är det icke till att förtvivla över, hur vanmäktig man är, när man blott är människa!

II.93

Om morgonen kommo överste Rapp och general Junot ridande till Malmaison; icke någon av dem hade haft ro i sin själ, förrän de fått veta orsaken till "generalens" förstämning i går. I platanalléen upp till slottsgården mötte de Förste Konsuln till häst, blott åtföljd av sin stallmästare Jardin.

— Jag har nyss kommit ut, sade Bonaparte, och har mest lust att rida en tur. Ha ni lust att följa med, mina herrar?

Han vände sin häst, och, utan att avvänta deras svar, gav han Jardin order att stanna hemma. Så togo de motsatta vägen — genom parken — och slog in på den backiga, steniga Bougivalvägen.

Så länge de voro i sikte av slottet, redo de i skritt, dock utan att tala med varandra. Junot och Rapp visste, att när deras general såg ut som nu, var det icke värt att öppna sin mun. Så mörk som i dag hade de sällan sett hans panna, och läpparna voro tätt hoptryckta med detta uttryck av kall, oböjlig slutenhet, som alltid verkade så skrämmande och förintande på hans omgivning.

II.94

Icke väl hade de passerat parkgrindarna, förrän Förste Konsuln högg sporrarna i sin hästs sidor; de andra följde efter, och i den klara sommarmorgonen satte de alla tre av i sträckt karriär, med solen på ryggen. Hästarnas hovar klapprade muntert och taktfast mot den torra, steniga marken.

I över en timme redo de under tystnad. Solen steg högre på himlen, hästarna badade i svett, och både Junot och Rapp, som kommit direkt från Paris, började känna sig hungriga och trötta.

De hade kommit in i skogen, under trädens skugga. Hästarna föllo åter in i skritt, deras hovslag hördes knappt mot den fuktiga mossan. Då tog Junot mod till sig: — Nå, general, vad är det i vägen! Säg det blott till era vänner! Ni vet, att om det gäller landet eller er personligen — Rapp och jag äro alltid beredda att gå i elden.

Bonaparte höll in sin häst; det var uppe på en hög, långsluttande kulle, varifrån man genom en ljusning i skogen hade en vidsträckt utsikt. Han såg icke på sina båda följeslagare; med ett dystert, plågat uttryck under de sammandragna brynen blickade hans ögon ut över nejden. Plötsligt vände han långsamt huvudet mot kamraterna, och dröjande, med låg, liksom utsläckt röst, sade han:

II.95

— Vi ha förlorat Egypten.

Med ett utrop drev Junot sin häst närmare intill hans och grep efter hans hand.

— Egypten! O Gud, min Gud! — Det lät nästan som en snyftning.

Rapp höll också stilla. Han hade sänkt huvudet, överväldigad av sin egen och de andras första modlösa smärta. Egypten — deras drömmars, deras minnens, deras farors och segrars underfulla land! Han visste, att för Bonaparte måste förlusten av Egypten kännas, som om han förlorat ett stycke av sin egen själ.

— Jag har egentligen aldrig trott att vi skulle få behålla det, sedan vi miste Kléber, sade han enkelt, trist.

— Och att också Desaix och Davoust skulle lämna det efter den evigt förbannade konventionen i El-Arisch! bröt general Bonaparte ut. Hade jag blott haft dem där — det skulle aldrig ha hänt! Men Menou är en kruka, en gammal fårskalle, en... Han högg ridpiskan genom luften så häftigt, att hästen förskrämd gjorde ett språng till sidan. Å, mina vänner, ropade han bittert — ni vet, vad Egypten var för mig! För Republiken, tillade han långsammare.

Han började detaljerat tala med dem om allt, vad som hänt sedan engelsmännens landstigning i Mars. Han utbredd sig över oenigheten mellan generalerna, Menous obeslutsamhet och missgrepp, och berättade äntligen nyheten om Belliards kapitulation i Kairo. — Menou sitter nu innesluten i Alexandria — han håller sig ännu och försöker genom styvsinhet böta på sin dumhet. Som om det kunde hjälpa! Det är märkvärdigt — de äro allesammans så satans tappra och dugliga, när det gäller att föra en brigad eller till och med en division, men att bära ansvaret för en hel armé, det duger ingen till! Jag behöver bara vända ryggen till, så går alltsammans åt helvete.

II.96

De andra svarade icke. Junot böjde sig ned och klappade sin häst på halsen.

— Nu är alltså den vägen till England stängd! suckade han. Det blir er sak, general, att finna en annan.

— Ja, det blir min sak att finna en annan, upprepade Bonaparte häftigt, på en gång stolt och bittert. Det var min sak att erövra Egypten, för att Kléber skulle spela udda och jämnt om det, och Menou förlora det.

De började sakta rida genom skogen, i riktning av landsvägen, var och en upptagen av sina egna

tankar.

— Å, när jag tänker på vårt högkvarter i Ezbekyeh! suckade Rapp, vänd till Junot. Vi hade ändå många glada timmar därnere i Kairo!

De voro nu vid slutet av skogen. Nere från landsvägen hördes en ung flickas skratt — det skar klingande genom tystnaden, och officerarna sågo mekaniskt efter henne, där hon på sin åsna, mellan två enorma korgar, försvann vid vägkröken. Så sade Bonaparte plötsligt — i det han avbröt en lång tankekedja — högt, med rasande bitterhet:

II.97

— Jag skulle aldrig ha uppgivit St. Jean d’Acre, aldrig!

Med en häftig rörelse av huvudet, som om han äntligen med våld ville skaka dessa grämande tankar från sig, tvang han sin häst tillbaka och satte med ett väldigt språng över det breda dike, som skilde skogen från landsvägen. Junot och Rapp gjorde detsamma och följde sedan långsammare efter. De visste, att deras utmattade djur ändå icke längre kunde hålla fart med det, han red. Det var en av de andalusiska rashingstar, som Carl IV för ett år sedan egenhändigt hade utvalt till honom i stuterierna i Aranjuez. Förste Konsuln hade på sin tid varit stolt över Bourbonens kungliga gåva — nu red han detta ädla djur som en annan krake, utan tanke eller minne för den glädje, det en gång skänkt honom.

II.98

XIX.

”On regarde toutes choses au travers d’un voile doré qui les rend brillantes et légères. Peu à peu, ce voile s’épaissit en avançant jusqu’à ce qu’il devienne à peu près noir.”

Napoléon.

”Il est si facile de se faire avec ses propres réflexions un mal irréparable.”

M:me de Staël.

Några dagar efter nationalfesten den 1 Vendémiaire år X (man hade då redan för ett par veckor sedan återvänt från Malmaison) bad Madame Junot, som var i sin första grossess och tyckte om att ha sällskap hos sig, då hon ej mera dessa sista månader kom så mycket ut i stora världen, Mademoiselle de La Feuillade att stanna en hel dag hos dem i hôtel de Montesquiou och på aftonen gå med dem i deras loge på *Theâtre de la République (Comédie Française)* för att se Talma i hans berömda roll som Orestes i ”Andromaque”. Generalen hade icke haft tid att följa dem dit och hela första akten var så gott som gången, då han äntligen kom. Hans hustru gav strax akt på, att han på ett i ögonen fallande vänligt och bekant sätt hälsade en ung dam, vars egendomliga, behagliga yttre Edmée och hon redan anmärkt, och som satt i logen omedelbart intill deras.

II.99

— K ä n n e r du henne? Vem är det? — Madame Junot ryckte lätt sin man i ärmen.

— Det är Pauline — ”Bellilote”! Du vet nog, vår lilla suverän i Orienten. — Och han skrattade.

Edmée hade hört både frågan och svaret, hon förstod strax, vem som menades. Hon kände, att hon rodnade, och för att dölja det, satte hon genast lornjetten för ögonen och vände sig åt andra hållet. Så pass hemmastadd var hon naturligtvis i de sista årens skandalkrönika, att hon ofta nog hört talas om Madame Pauline Fourès — Bonaparte själv hade till och med ett par gånger lösligt häntytt på henne och deras förhållande i Egypten: den enda liaison, han någonsin offentligt vidkånt sig. Men för resten hade hon icke tänkt vidare på henne; hon slöt till, att hon närmast måste ha varit en vacker, kokett, men mycket tarvlig liten fru, som genom sin franska glättighet och sin smula europeiska elegans gjort furore i Kairo och på det viset dragit general Bonaparte liksom flera andra unga officerare till sig. Nu såg hon plötsligt för sig en förtjusande, frisk blondin med ett godlynt, kokett leende och ett par, något banala, men stora och strålande blå ögon, graciöst insvept i en präktig vit cachemirsschal.

II.100

Under återstående delen av föreställningen glömde hon både Orestes och ”Andromaque” för att ge akt på damen i sidologen. V a r f ö r är hon i Paris? frågade hon sig själv med en obehaglig, nervös förnimmelse, som hon aldrig förr känt det minsta till. Vet han av det? Ha de träffats?... Den ena frågan dök upp efter den andra.

Efter skådespelet skulle Junot fara till Tuilerierna, dit han blivit kallad av Förste Konsuln.

Damerna lovade att vänta på honom med te — trots det korta avståndet mellan Rue de Verneuil och Rue du Bac hade Laure av Madame de Châteauneuf utbett sig, att Edmée skulle få stanna över natten.

Kammarjungfrun serverade dem förfriskningar och frukt inne i Madame Junots kabinett. Där voro inga gäster, som annars vanligen efter teatertid, och de båda väninnorna satte sig bekvämt till rätta i fåtöljerna på var sin sida om kaminen. De kommo väl överens och hade alltid, på damers ytligt förtroliga sätt, en hel del att prata om; Madame Junots satiriska, kvicka, och ändå för det mesta godlynta utfall, roade alltid den av naturen så glada Edmée.

Efter det att de en rundlig tid underhållit sig med betraktelser över Madame Hamelins toalett och Madame Leclercs tjänstgörande kavaljer, över Talmas spel och Mademoiselle Mars’ kostym, över kardinal Consalvi och utsikterna till konkordatet, gick värdinnan äntligen löst på aftonens

II.101

händelse: "Pauline".

Madame Junot hade naturligtvis, liksom de flesta av deras krets, hela våren — de få gånger, man i sällskapslivet haft tillfälle att se Förste Konsuln tillsammans med damer — och isynnerhet nu på Malmaison i sommar, givit akt på, att han öppet föredrog Mademoiselle de La Feuillade framför andra damer i sin närhet. Men just det, att han gjorde det så öppet, förvirrade och desorienterade både henne och alla de andra, som icke kunde låta bli att intressera sig för något så riksviktigt som general Bonapartes hjärteangelägenheter. Hennes takt och verkliga finkänslighet förbjöd henne att tala därom med Edmée, men hon hade åtskilliga gånger pratat därom med andra, och ibland försökt att förhöra sin man, som så väl kände Bonaparte, och vilken hon dessutom visste vara en god iakttagare. Men vare sig, att generalen verkligen icke förstod, hur det hängde ihop, eller att han i alla fall icke ville eller icke ansåg det rådligt att yttra sig därom — han kringgick systematiskt alla hennes frågor och försäkrade skrattande, att hon alltid gjorde bäst i att blott lita på sina egna skarpa ögon. Nu upptäckte emellertid plötsligt Laurette — tack vare det oförmodade mötet med Madame Fourès — ett förträffligt tillfälle att "sondera" väninnan och på samma gång, med sin större världserfarenhet, indirekt varna henne, ifall hon skulle ha tagit Förste Konsulns artigheter för mer, än de, efter hennes tanke, voro värda.

II.102

— Gav du riktigt akt på henne, Edmée? En dam är hon nu icke — men det har jag för resten aldrig heller hört någon påstå! — Hon smålog överlägset. — Man kan strax se på henne, att hon icke har begrepp om stora världen — eller vad tycker du?

— Jag tycker, att hon är mycket vacker, svarade Edmée enkelt. Hon var på en gång ängslig och glad över att Laure började tala om henne. Hon hade icke själv velat göra några frågor — dels tyckte hon, att det var under hennes värdighet, dels hade hon en bestämd förnimmelse av, att han skulle misstyckt det.

— Vacker! Ja, naturligtvis är hon vacker. Varför tror du annars, att han skulle brytt sig om henne? — Laurette skrattade muntert, befriad från alla misstankar genom Edméés lugna ton och leende. — Å, det är alldeles historien om David och Bathseba om igen! Han skickade mannen, den beskedlige stackarn Fourès, ut i öknen eller i de engelska korsarernas gap — jag minns inte riktigt vilket, och det kan också vara detsamma. Och så — du förstår!

Mademoiselle de La Feuillade drog sig långt tillbaka i skuggan bakom kaminen, där hon satt. Hon skrattade liksom väninnan, men klangen i hennes skratt var icke äkta. Ovillkorligt mindes hon hans ord: "Châteauneuf — å, honom skaffa vi väl ur vägen!"

II.103

— Junot påstår, att generalen var alldeles tokig i henne, så länge det varade. Gud vet — Madame Junot stack fram sin guldbroderade tåpets och betraktade den noga med huvudet på sned — Gud vet, vad det egentligen skall betyda, att hon nu är här?

Edmée reste sig hastigt upp. — Laurette, du får ursäkta, men jag är verkligen så trött i kväll...

— Å prat! — Laurette tvang henne ned i stolen igen. — Om jag vore trött — hon såg nedåt sin figur — men en ung flicka, som du! Nu sitta vi så trevligt — klockan är ju icke mer än litet över tolv ännu. Låt oss nu vänta till Junot kommer hem, som vi lovade, så kunna vi kanske få höra något nytt.

— Vad för nytt? Du är då förfärligt nyfiken, sade Edmée med ett försök att skämta.

— Å, om Pauline — hon är dagens intressanta fråga! Men du har inte riktigt intresse för Förste Konsuln, som vi andra, det har jag alltid sagt, tillade hon skälmskt, en smula maliciöst.

Edmée blev sittande. Efter detta kunde det naturligtvis icke gå an att gå.

Bort emot klockan ett kom generalen hem. Han såg litet generad ut, när hans hustru strax, som den naturligaste sak i världen, började utfråga honom om Madame Fourès, i Edméés närvaro, och sneglade bort till henne, innan han bestämde sig för att svara. Hon satt där emellertid helt lugn med nedslagna ögon och lekte med fransarna på duken.

II.104

— Nå, min vän?... Ah, du har betänkligheter, för det här är en ung flicka tillstädes! Min Gud, en helt vanlig intrig — en sådan historia har då Edmée hört förr! Varken hon eller jag begär ju, att du skall gå i detaljer — Gud bevare oss väl! — Och hon slog muntert, kokett ut med bägge händer.

— Ja, vad vill du, jag skall säga? Jag har ju berättat dig allt, vad jag vet. Det ser ut, som om hon haft det svårt, stackars lilla "Bellilote", och en hel hop vedervärdigheter, innan hon äntligen hamnade här. Duroc har berättat mig, att hon lyckats få fram ett brev till Förste Konsuln, och nu hoppas jag, att han sörjer väl för henne på ett eller annat sätt.

Edmée led förfärligt under detta samtal. Hon hörde på Junots röst och såg det på hans förstulna, halvt medlidsamma blickar i riktning av henne, att han icke ville säga allt, vad han visste, att han kanske icke vågade. Å, hon ville ju intet veta om denna kvinna! Om ingen av dem, vilkas namn en gång varit kedjade till general Bonapartes. Att de flesta av dem existerade ännu — det visste hon väl, det bekymrade henne icke ens; vad kunde de väl, stackars varelsor, göra henne, "drottningen", som han självmant kallade henne? Men att man visade henne dem, att man tvang detaljer på henne, att man angående dem eggade hennes inbillningskraft, hennes svartsjuka! Å, denna småaktiga, lurande svartsjuka, som måste finnas i var kvinnas hjärta, vilken en gång oåterkalleligen givit sig själv bort — hon hade aldrig förr känt den, hon ville icke sudlas av den! Hon visste ju, att ingen, icke ens Joséphine, någonsin hade stått honom så nära, som hon stod; men blott att jämföra sig med andra, väga hans kärlek till henne mot den, han hade givit andra, kunde ge andra — det var redan att sänka sig olidligt. Hon hade icke bett om kunskap om hans förtid — varför tvang man den så brutalt på henne? Och med den alla dessa

II.105

tankar, som hon förnedrade sig med att tänka. Hon visste instinktivt, att infördes i förhållandet mellan henne och den man, hon älskade, en tredje — rivalen — drevs hon till att känna svartsjuka, då var hon i och med detsamma förlorad, fallen; då skulle hon ej mer kunna se sig själv som "drottningen", den enastående, den oersättliga, den enda, utan som mätressen — en av många, efterträderskan, som själv var dömd att ha efterträderskor. Ifall den absoluta tilliten till hennes egen makt och hans kärlek — till detta, som från början var hörnstenen i deras förhållande: känslan hos dem bägge att vara undantagsmänniskor och att stå i ett undantagsförhållande — ifall den rubbades, så var det alltsammans förbi. Därför värdade hon sig till det yttersta, därför ville hon stoppa sina ögon och öron till, ty hon ville, hon måste ha sin självsäkra, övermodiga tro i fred; den hade efter handen blivit hennes religion och hennes hela väsens *raison d'être*. Utan den var hon rotlös.

II.106

Hennes stolthet hjälpte henne att för dessa främmande människor dölja den nervösa, etsande plåga, som i dessa minuter, medan hon hörde deras ord, läste deras blickar och snarare kände än tänkte sina egna tankar, sönderslet henne. Hon reste sig långsamt upp och gick värdigt, blek och stilla — ja, hon hade till och med sinnesnärvaro nog att låtsas kväva en gäspning — bort till andra ändan av rummet och började förstrött leta mellan modejournalerna på bordet. Då trängde sig plötsligt den tanken på henne: men varför nu? Varför just nu — för denna kvinnas skull? Är icke Joséphine farligare, och hon har aldrig framkallat denna tanke hos mig? Har jag ej sett Paris' skönaste kvinnor flockas om honom, titta om hans leende, hans blick? Varför? Edmée visste icke, att det i var kvinnas liv, när hon i kärlek har nått det ödesdigra stadium, att hela hennes själs intresse, alla hennes tillvaros trådar småningom samlats sig om en — en människa, med växlande stämningar och oberäkneligt blod — att det då en dag oundvikligen, förr eller senare, kommer en kris, då tvivlet rubbar tron, då det för den, som i stolt segerglädje ej vetat, vad kamp ville säga, gäller valet mellan att kämpa med alla vapen — fina och grova — eller att helt nedlägga dem; då det icke ens i hennes eget inre är fred för den stolta kärlek, som nyss trotsat allt och varit sig själv nog. Då gäller det: antingen att klokt söka inregistrera den i en eller annan av samfundets givna rubriker, skaffa sin kärlek ett ryggstöd utåt, eftersom den inre nerven icke mera är stark nog att allena hålla den uppe — eller att resignera, taga livet som det kommer, sådant andra s vilja skapar det för en. Och i bägge dessa fall, blir den store, stolte Eros sig själv otrogen; förtrollningen är förbi, den kommer icke mer igen. Denna kris hade nu kommit för Edmée. En obetydlig yttre orsak, en blott inbillning kanske, som för ett par månader sedan ej skulle ha afficierat henne det ringaste, hade framkallat den. Hon hade förlorat sig själv, gått upp i honom som personlighet och andligt väsen, hennes själ hade blott fotfäste i honom — nu var krisen där, tvivlet var väckt, hörnstenen rubbad!

II.107

Madame Junot hade icke sett eller låtsade icke se gäspningen. Hennes nyfikenhet var spänd, icke på länge hade hennes lättroliga fantasi haft något så intressant att gissa över. När Edmée gick bort i andra ändan av rummet, begagnade hon sig strax av tillfället och började ivrigt — riktigt på skarpen och i alla enskildheter — förhöra sin man.

II.108

Edmée, med sin i detta ögonblick pinsamt uppdrivna hörsel, hörde, trots avståndet och de låga rösterna, nästan vart ord av deras samtal. Nu kunde hon ej uthärda denna tortyr längre — hon måste avbryta dem, gå fram och säga dem godnatt, hövligheten behövde ej tvinga henne att höra på alla dessa olidliga, intima förhandlingar. Och likväl stannade hon kvar som fastnaglad, där hon var — lyssnade och hörde!

I det hon äntligen vände sig och tog ett par steg över rummet, viskade Laure, med sina stora, komiskt förfärad ögon:

— Och hon har alltså redan fått tillträde till Tuilerierna, säger du? Ett sådant drama där kan bli! Du skall få se, tillade hon med ett lågt skratt, det är inte för intet! Han har icke helt och hållet glömt "Bellilotes" små behag.

Junot tog sig om hakan utan att svara. Edmée såg, i det hon gick fram till dem, hans undertryckta, mycket sägande leende.

— Å, Edmée, du måste verkligen ursäkta... Så sömnig du ser ut, din lilla stackare! Det är också bra tanklöst av mig, men för så goda vänner behöver man ju icke genera sig, och när jag får några nyheter från Tuilerierna, så glömmar jag allting. Och det här är verkligen viktigt — riksviktigt! tillade hon skämtsamt, på sitt lätta, behagfulla sätt.

II.109

— Alla damer äro sig lika, skrattade Junot. När de blott tro sig skymta tråden av en intrig!...

Äntligen kom då Edmée in i det henne anvisade rummet, och med ens tog den pinsamma spänning, hon nu flera timmar levat i, ut sin rätt. Hon vinkade till jungfrun, att hon skulle gå, och, med händerna för ögonen, kastade hon sig ned på sängen i ett våldsamt, krampaktigt gråtanfall.

Men det varade icke länge. Hon reste sig upp, badade sina ögon och sitt ansikte, och småningom kände hon, hur besinningen vände tillbaka. Hon tröstade sig med alla de förnuftsgrunder, hon kunde få fatt i. Hon sade sig själv, att han för sin äras skull icke helt och hållet kunde överge den stackars kvinna, som han en gång tvungit att offra rykte och framtid för hans skull, att han var nödsakad till att personligen tala med henne, att han icke kunde överlämna denna ömtåliga sak i främmande händer o. s. v. o. s. v. Men alltid, vid var tanke, hon tänkte, tvang sig denna fatala, nedsättande jämförelse på hennes medvetande. Hon, som så stolt burit sin egendomliga särställning bland kvinnor; hon, som i sina egna ögon — och väl därför också i hans — så länge varit den enda: den jungfruliga, alltid nya älskarinnan, den högättade, jämbördiga bruden, som i gudomligt övermod, stolt som en drottning, gått samfundsordningen i förköp och tagit ut livets rätt — hon kände sig plötsligt förnedrad, sänkt i smuts genom de beröringspunkter, vilka hon, genom att resonera över hans ställning till denna andra kvinna, ovillkorligt fann mellan sig och

II.110

henne.

— Jag är sjuk, sade hon otåligt för sig själv. Vore jag sund och rask, som jag brukar vara, ägnade jag icke denna händelse en tanke... Om hon blott varit så g a m m a l som Madame Bonaparte, hade jag blott sett dem tillsammans — jag hade icke brytt mig om det.

Hon började gå fram och tillbaka på golvet med händerna för tinningarna. På vägen förbi spegeln kom hon att kasta en blick däri — hon blev själv förfärad över den glödande, förvirrade blicken i sina annars så klara ögon.

— Å, varför är jag icke hos honom i natt — just i natt! mumlade hon och vred sina händer. Hon stötte upp fönstret och lutade sig långt fram över karmen, natten var kylig och mörk.

Den friska luften gjorde henne gott; med uppbyggande av hela sin viljekraft försökte hon äntligen fatta sig. Hon låste fönstret och började kläda av sig. II.111

— I morgon skall jag se honom, sade hon sakta till sig själv. Han får ej ana något om detta. Han skulle förakta mig. — Hon studsade vid ordet — det hade hon aldrig sagt sig själv förr.

Utmattad somnade hon in fram på morgonsidan. När hon vaknade, sken solen in i rummet. Madame Junot stod vid sängen och ryckte henne i håret.

— Men, Edmée — det är ju nära middag, vad tänker du på? Här är bud från Madame Germon, som fåfängt har sökt dig hemma hos dig. Det är om din klänning till middagen i dag... Och kom ihåg, att vi lovat Duroc att se revyn i förmiddag från hans fönster...

Edmée klädde sig med hjälp av Valentine — solen och friska luften gjorde henne gott, hon kände sig nästan lugn igen. Därpå for hon med Madame Junot och ett par andra damer till revyn i Tuilerigården. Bonaparte såg henne, där hon — helt nära honom — lutade sig ut genom fönstret i rez-de-chausséen; han förde handen upp till hatten och hälsade henne med det leende, hon visste var h e n n e s.

När hon äntligen efter revyn kom hem i Rue du Bac, väntade henne en stor överraskning: Louis de Châteauneuf hade plötsligt ankommit från England. Det var Otto, som sänt honom med viktiga depescher angående fredsunderhandlingarna, vilka nu skredo fram med rask fart — ja, efter vad han diplomatiskt svävande lät förstå, nästan kunde anses för avslutade. Redan strax efter sin ankomst hade han, tillsammans med Talleyrand, haft audiens hos Förste Konsuln. Efter särskild uppfordran ämnade han sig också på middagen till Tuilerierna — det var en *quintidi*. II.112

Edmée hann blott flyktigt hälsa på honom nere i salongen, där hon också träffade markisen av Caulaincourt, som hade lovat att följa sin guddotter till middagen i Tuilerierna. Han grälade skämtsamt på henne, för det hon så länge låtit uppehålla sig av Madame Junot, och bad henne nu skynda sig att göra toalett.

Då Mademoiselle de La Feuillade denna eftermiddag stod framför spegeln och lät kläda sig, frapperades till och med Valentine, som dock var så van att se henne, av hennes stora och egendomliga skönhet. Hon var en smula blekare än vanligt, och där voro omkring ögonen mörka ringar, men själva dessa ögon voro så bedårande, med en förut okänd, tragisk glans i blicken, att kammarjungfrun på sitt tvära, okonstlade sätt, plötsligt utbrast:

— Se då icke så på mig, Mademoiselle! Mademoiselle har ju likadana ögon som Madonna där hemma i kapellet på les Fougères.

Edmée skrattade och böjde sig fram mot spegeln för att se på sig själv. Ja, där var verkligen något i hennes ansikte, som hon icke kände igen. II.113

— Kan en ny tanke göra så mycket? tänkte hon bittert.

När hon äntligen — rätt sent — mellan markisen av Caulaincourt och Louis de Châteauneuf, trädde in i Tuileriernas salonger, vände sig gästerna vid ljudet av hennes namn. Som en drottning skred hon över golvet, den snövita dräkten släpade efter henne, för första gången i sitt liv bar hon diamanter — i håret, på halsen och armarna. När hon böjde sig till hälsning för Förste Konsuln och Madame Bonaparte, sade den spanske ambassadören Azara, till Preussens sändebud, markis Lucchesini:

— Vem vågar säga, att Frankrikes adel är död? Mademoiselle de La Feuillade ensam bär ju hela Versailles' traditioner på sina unga skuldror.

Förste Konsuln såg på henne. Med sin skarpa blick upptäckte han strax, att där i hennes utseende var något förändrat, att där föregått något med henne — men vad? Han vände huvudet och såg Louis de Châteauneuf vid hennes sida. En skugga gled över hans ansikte.

Den aftonen var Edmée de La Feuillade strålande, hon överträffade sig själv — hon var pikant, kokett och furstligt värdig. Hon märkte, att både Bonaparte och Louis iakttago henne, och starkare, mera medvetet än någonsin, kände hon det eggande i att vara älskad av två män, tjusningen av en överhängande fara och en trotsig tillfredsställelse av att möta den. II.114

Senare på aftonen talade hon länge med sin kusin. Sällskapet, som kände till det projekterade giftermålet, respekterade deras tête-à-tête och lät dem diskret vara i fred.

— Nå, det ser ut, som om det ändå skulle bli av, viskade Talleyrand till den gamle Caulaincourt. Jag trodde en stund, att det kunde komma fnurror på tråden — han såg med en hastig, nästan omärklig blinkning bort till Förste Konsuln. — Nu tjänar han sina sporrar i freden med England, och sedan göra vi honom till ambassadör — en stoltare ambassadris kan Frankrike icke önska sig!

Edmée vände sig till sin kusin, och, frankt, med ögonen i hans, frågade hon honom:

— Vad tänker du om mig — då du nu ser mig igen?

— Det svarar jag icke på. Att jag i afton är här med dig som hans gäst, är en svaghet, som mången man av ära skulle förakta mig för. Men... ja, det är min sak, och jag är själv domare däri. Men ett vill jag säga dig, min kusin: när jag, som du ser, gör allt för att umgås med dig som en blott släkting, en blott bekantskap nästan, när jag för vårt namns och ditt ryktes skull gör större uppostringar, än du kan väga eller mäta, så måste du åtminstone spara mig för dessa upprivande, plågsamma förklaringar, vilka du vart ögonblick tyckes söka. Är det då verkligen av så stor vikt för dig att veta, vad jag tänker om dig?

II.115

Hon skakade på huvudet och såg ut i rummet. — Ja, ibland har jag tyckt det. Men icke nu — intet är av vikt för mig nu.

— Vad menar du? sade han skarpt.

— Å, ingenting. Jag menar väl närmast — hon talade mycket långsamt — att mitt liv småningom så har koncentrerat sig i en enda känsla, att allt annat... Hon avbröt sig och gjorde en svävande, avvärjande rörelse med handen: — Å, det är mig alltsammans så likgiltigt! Förstår du mig, när jag säger, att ibland tycker jag, att livet liksom tättnar och mörknar omkring mig, jag hålles fast som i ett skruvstäd, jag kan blott se fram för mig — i en riktning — och där ser jag ett ljus, så starkt, så starkt... — Hon smålog och for med handen över ögonen. Hon hade mött Bonapartes blick.

Uttrycket i hennes stämma slog honom. Det var däri en ångestfull klagan, som han icke förstod, och som icke liknade henne. Han grep hennes hand och böjde sig fram emot henne:

— Men, Edmée, du är sjuk! Du har ju feber igen.

II.116

— Ånej. — Hon reste sig upp, och, i det hon lätt lutade sig över honom, viskade hon lågt, nästan ömt:

— Se icke så på mig, Louis. Man ger akt på det, man talar om det...

Louis rodnade av vrede och skam. Han reste sig häftigt upp. Hon hade rätt: det var mer än ovärdigt, att han här, för allas ögon, i detta hus, icke förstod att dölja sin känsla för Förste Konsulns älskarinna.

Edmée hade icke gått många steg, då Bonaparte närmade sig henne. Under föregivande av att vilja visa henne en tavla i galleriet, bjöd han henne armen och drog henne med sig bort.

— Vad skall jag tro om dig i afton? mumlade han med illa dold häftighet. Du undviker att se på mig, du ägnar hela din uppmärksamhet åt din kusin. Han teg och betraktade henne med en egendomlig blick, som sade så mycket som: Jag vet väl, det är omöjligt, du är min, han varken kan eller vill taga dig, men...

Edmée kom plötsligt till att skratta. Hon skrattade så häftigt, att hon måste sätta sig ned. Han såg mörkt, ogillande på henne.

— Du är icke dig själv i afton. Du vet, jag kan icke tåla fruntimmersnycker.

Edmée höll solfjädern för ansiktet och bara skrattade. Hon visste inte själv varför — det var som en stänk av självförakt i detta skratt — men det lättade. Denna hans obilliga svartsjuka, hans brutala retlighet, gjorde henne i alla fall gott; hennes själ vidgade ut sig efter trycket.

II.117

— Jag måste tala med dig i afton, Edmée. — Han böjde sig ned över henne. — Kan du ej på något sätt stanna i Tuilerierna?

Hon skakade på huvudet: — Omöjligt! Jag är här ju med min gudfar och min kusin.

— Å, jag glömde — din kusin!

Han vände sig kallt ifrån henne, tog Rapp, som just passerade förbi, under armen, och började prata med honom.

Edmée ångrade i nästa ögonblick, vad hon sagt — hon ville taga det tillbaka, hellre utsätta sig för vad som helst än trotsa honom, men hon kunde ej komma till att tala med honom mera. Ögonblicket var förspillt. En gång mötte hon hans blick över salen, men den sade henne intet.

Laure Junot kom fram till henne. — Tillåt, att jag säger dig en artighet, Edmée — du är förtjusande! Madame Germon har gjort ett mästerverk. Och diamanterna klä dig! En liten smula för tidigt, eller hur, efter våra gammaldags begrepp?... Man skulle icke kunna se på dig, att du var så sömnig i går afton. Apropos — hon böjde sig muntert fram och viskade — kan du tänka dig, att jag så gott som lockat ur Duroc, att hon skall komma hit i afton — Pauline! Det är allt en besynnerlig tid att ge audiens till supplikanter, men Förste Konsuln är ju så upptagen... — Hon smålog.

II.118

Edmée kände, hur det blev svart för hennes ögon, och hjärtat upphörde nästan att slå. Det varade blott ett par sekunder. I nästa ögonblick reste hon sig upp, blek, men alldeles fattad.

— Jag befinner mig icke väl, Laurette... Det började, som du minns, redan i går afton. Törs jag be dig göra mig den tjänsten att uppsöka Monsieur de Caulaincourt och säga honom, att jag helst vill hem. Det är också på tiden — jag ser flera gå...

Hon tilltrrodde sig icke att gå över rummet, så illamående kände hon sig, utan blev sittande i fönstersmygen, medan Madame Junot förskräckt gick. Alla dessa människor, som sorlade omkring henne — det förekom henne, som om de allesammans gjorde henne något ont; i vild ångest, i en olidlig, brännande smärta, böjde hon sig fram, som för att dölja sig för dem. Och hela tiden hade hon dock en bestämd känsla av, att hon måste resa sig upp, samla sin energi, skrika

på hjälp, hålla fast den tid, som flydde — men hon kunde icke, hon hade plötsligt blivit så maktlös.

— Jag är sjuk, tänkte hon mitt i sin ångest plötsligt klart. Louis har visst rätt.

I detta ögonblick passerade Förste Konsuln åter förbi henne. Hon reste sig upp, och — utan att tänka på människorna omkring dem — grep hon blixtnabbt hans hand. Hennes ögon, nästan svarta under de ljusgnistrande diamanterna på pannan, höjdes emot honom med ett uttryck så egendomligt, ödmjukt, smärtsamt, att han stannade.

— Jag kommer, mumlade hon sakta. Jag vill komma.

Han öppnade munnen som för att svara något, då i detsamma Armand de Caulaincourt bestört kom emot dem.

— Min far låter hälsa er, Mademoiselle. Han är redan färdig, han väntar er.

Edmée höjde ännu en gång sin blick mot Förste Konsuln. De sågo ett ögonblick fast och ömt på varandra. Så tog hon Armands arm och gick långsamt genom salen. Bonaparte följde henne länge med ögonen.

Edmée kom hem i Rue du Bac och gick, efter många oroliga förmaningar av markisen och Madame de Châteauneuf, strax upp till sig. Hon lät Valentine taga diamanterna av, men när hon ville lossa klänningen, hejdade hon henne hastigt. Hon reste sig upp från stolen framför spegeln.

— Jag kan icke stanna här, Valentine, sade hon bestämt. Tag min kappa — min stora kappa — jag måste gå igen.

Pigan grep henne förskräckt om armen. — Men Mademoiselle, då! Det går ju icke an. Mademoiselle är sjuk — det är feber.

— Å, prat! Giv mig min kappa. Jag måste bort, hör du ju.

Det var redan över midnatt.

— Det går icke an. Jag låter kalla Madame eller Monsieur Louis...

Edmée stampade i golvet. — Giv mig min kappa! ropade hon i förtvivlan och raseri. O, min Gud, nu står hon där och spiller min dyrbara tid!

Hon fick sin vilja fram. Hon nästan sprang över bron till Tuilerierna. Hon hade ingen svårighet att passera gallerporten — vakten kände händelsevis från föregående gånger alldeles bestämt "den beslöjade damen". Oantastad lyckades hon nå ända fram till Durocs ingång.

— Jag önskar tala med medborgaren Duroc. Det är något viktigt.

Duroc hade nyss lämnat Förste Konsuln. Han blev högst förvånad, när han igenkände Mademoiselle de La Feuillade, och förde henne strax in i sitt kabinet. Då hon slog slöjan tillbaka, förfärades han över hennes blekhet och hennes ögons sällsamma glans.

— Vad betyder då detta, att man icke strax för mig upp som vanligt? sade hon otåligt, feberaktigt befallande. Jag måste tala med generalen.

Duroc blev förvirrad. — Det är omöjligt, Mademoiselle. Förste Konsuln är icke ensam. Han arbetar och vill icke störas.

Edmée lutade sig mot väggen, tungt, med slutna ögon. — Han är icke ensam... Vem är då hos honom? Han arbetar i biblioteket — jag brukar alltid få komma in i hans sängkammare.

— Icke i afton, Mademoiselle. Han talade bestämt, men han sänkte blicken.

— Har han givit befallning, att jag ej får komma in.

— Han har givit befallning, att han ej på villkor vill störas.

Edmée gick fram till Duroc. Hon lade bägge händerna på hans skuldror och såg honom fast in i ansiktet med sina stora, feberglänsande ögon.

— Svara mig — ärligt. Ni vet, att för mig gäller det liv eller död, jag kan icke bedragas nu. Är det hon — Madame Fourès?

Duroc ryggade ett steg tillbaka. Han lossade sakta hennes händer med nedslagna ögon.

— General Bonaparte har önskat att tala med henne, sade han.

Edmée hade vänt sig om. Hon hade plötsligt blivit stilla och glansen i hennes ögon var utsläckt. Duroc tyckte, att han såg henne vackla, när hon gick mot dörren. Han skyndade fram till henne.

— Mademoiselle de La Feuillade, ni gör honom orätt i era tankar! sade han allvarligt.

Hon smålog. — I mina tankar?... Jag vet inte. Jag kan inte tänka mer. I tjugufyra timmar har en tanke gnagt på min hjärna — allt sammansvär sig för att göra den till verklighet. — Hon förde handen upp till huvudet. — Jag är sjuk — jag har orätt. Hon stod litet, hennes stela stirrande blick såg in i ljuset — liksom igenom det; så sade hon sakta, så lågt, att han knappt kunde uppfatta det:

— Jag har aldrig vetat, vad tvivel var. Jag var blott van att leva i ljus. Nu — nu är mörkret över mig!

Ett ögonblick tänkte han på att trotsa förbudet och underrätta Bonaparte om, att hon var där. Men dels — trots det han i sin själ trodde, att han gjorde sin vän orätt — hindrades han av vissa minnen förbundna med Pauline; dels såg han, hur fysiskt angripen hon var, och trodde, att hon, när allt kom omkring, dock hade bäst av att komma hem och i ro.

— Mademoiselle de La Feuillade, sade han lugnande, med broderlig ömhet, låt mig följa er hem.

II.119

II.120

II.121

II.122

Ni är sjuk, här är ej gott för er att vara.

Hon skakade på huvudet. — Jag skall gå. Men ni behöver ej följa mig, Monsieur Duroc. Jag är så van att gå ensam.

Den lättörde Duroc fick plötsligt tårar i ögonen. Hon var så barnsligt hjälplös i detta ögonblick, hon sade det så enkelt, så utan all tanke på att beklaga sig över sin sällsamma ställning. Han mindes plötsligt den lilla vilsekomna prinsessan framför eldbrasan, med de bara fötterna och de genomvåta silkeskorna.

II.123

Han drog hennes arm under sin, och hon lät sig viljelös föras ut.

Hela vägen till Rue du Bac sade hon icke ett ord. När han hjälpte henne in genom trädgårdsgrinden, viskade han vänligt:

— Sov gott, Mademoiselle. Ni behöver framför allt ro.

Hon såg upp i hans ansikte, och ännu en gång förfärades han över den stela, slocknade blicken i hennes ögon.

— Säg honom, att jag kom, som jag hade lovat.

I trädgården mötte hon Valentine, som hela den sista halvtimmen hade suttit på huk i trappan och väntat, alldeles utom sig av ångest.

Hon fick Edmée i säng, och föll strax därpå själv i sömn, alldeles förbi av den långa vakan och den utståndna ångesten.

II.124

XX.

”L’adversité manquait à ma carrière”...

Mot de Napoléon.

”Une âme dont aucune affection était faible ou médiocre.”

Un contemporain sur Napoléon.

Le Premier Consul ordonne:

Qu’un soldat doit vaincre la douleur et la mélancholie des passions.

Ordre du jour, Floréal an X.

När Louis de Châteauneuf, efter en sömnlös natt, tidigt nästa morgon kom ut i parken, såg han något vitt flyta i dammen — det var Edméés vita klänning. Han hämtade Valentine, och de drogo henne upp ur vattnet. Uppför den gamla, breda marmortrappan buro de henne och lade henne på den gyllene sängen i hennes eget rum.

Hon låg på sidan med det långa, våta håret slaget över skuldrorna och ryggen. Solen föll in genom fönstret och sken på hennes vita klänning och på de eldförgyllda rokokoaönglarna, som lyfte sina basuner mot alla fyra väderstrecken.

När Louis hade fått veta allt det Valentine visste, sade han i sträv, bjudande ton, där han satt vid sängens huvudgärd:

II.125

— Låt kalla Förste Konsuln. Men var stilla, gör ej buller i huset! Ännu får ingen veta det, och ingen får lov att komma hit. Säg sedan, att min kusin i sömnen gått ut ur huset och av våda fallit i dammen. — Han satt stilla med nedböjt huvud. Plötsligt höjde han det igen och återtog långsamt: — Låt kalla Förste Konsuln — säg honom, att Mademoiselle de La Feuillade är död.

Vattnet droppade långsamt ned på det inlagda golvet. Han torkade med en duk hennes ansikte och bara armar. Hon hade ej varit död länge, kanske blott en kvarts timme; hennes ansikte var friskt, men blekt, hennes ögon voro slutna, och det såg ut, som om hon sov.

Då hördes hastiga steg i den lilla trappan, och genom den uppslagna dörren stormade Bonaparte in. Louis lyfte handen, liksom för att bjuda tystnad: denna våldsamt kränkte den döda.

— Vad är det för bud, ni vågat sända mig, Monsieur de Châteauneuf? utropade han vredgat, redan i dörren. Bakom honom skymtade Durocs bleka ansikte, som strax drog sig tillbaka. Vad har ni gjort med Mademoiselle de La Feuillade?

Louis reste sig upp och visade tyst med handen på sängen. Förste Konsuln lyfte bägge händerna mot pannan och tumlade ett par steg tillbaka. Louis gick sakta bort och riglade alla rummets dörrar.

II.126

— N ä r ? sade Bonaparte tonlöst. Och i natt, ännu efter midnatt...

Överväldigad av smärta, med ett dovt skri av förtvivlan, kastade han sig över den döda och grät våldsamt med ansiktet mot hennes kalla händer.

— Det måste ha hänt i morse tidigt — Louis talade med onaturligt lugn, hans stämma ljöd kärvt och hård genom det tysta rummet. — Hon har gått ut genom den hemliga trappan i Valentines rum, vars tillvaro tyvärr ingen här i huset har anat eller tänkt på. Valentine sov tungt av trötthet. — Ja, ni känner ju nattens händelser bättre än jag, medborgare-Konsul. Vi veta blott, att min kusin var borta en timmes tid strax efter midnatt, och att hon tycktes sjuk som av feber, redan då

hon gick. Så kom hon hem, och pigan fick henne i säng — hon trodde, att hon sov...

Louis höll upp. Han stödde handen mot sängstolpen och hämtade andan djupt. Ett ögonblick förvreds hans ansikte av smärta, och rösten skälvde, när han åter talade.

— Men obemärkt har hon stigit upp igen och tagit sina kläder på — dem hon först fann — sin vita festdräkt. Stolt och stilla, som hon alltid var, utan att efterlämna ett skrivet ord, utan att med en häntydning på något sätt röja sitt syfte — k a n s k e i ett feberanfall, men jag, som kände henne, tror det ej — har hon sökt döden, där hon närmast fann den. Jag behöver ej förklara för er, medborgare-Konsul — hans röst steg i styrka — v a r f ö r jag låtit kalla er och här ställt er ansikte mot ansikte med den döda.

II.127

Bonaparte hörde honom icke; hans lidelsefulla sorg hade för ett par ögonblick helt övermannat honom.

Men Louis de Châteauneuf hade icke medlidande med honom. Han gick tätt intill honom och lade sin hand på hans skuldra.

— Vi äro nu allena här — ingen hör oss, ingen kan störa oss. Och vi äro två män, som bägge ha älskat denna kvinna. En gång har ni i självsäkert övermod nekat att stå mig till svars — nu s k a l l ni svara mig: vad drev henne till förtvivlan och död?

Bonaparte reste sig i raseri och vände sig vilt emot honom — Louis ryggade tillbaka för blicken i hans ögon. — Gå! skrek han. Gå, lämna mig ensam med henne, som jag älskade, och som var min, ä r min. Gå! Han vinkade befallande.

Louis de Châteauneuf lade armarna i kors över bröstet:

— Ni vet ej, vad ni säger, general Bonaparte. Jag är här i mitt eget hus. Min plats är hos min döda brud. Nu är hon min! I ånger och död blev hon min.

II.128

— Ånger! Och ni tror, att hennes stolta själ förstod att ångra? Ni, som pockar på att vara hennes frände, ni kände henne ej! Nej, i tvivel och förtvivlan sökte hon döden.

Louis tog ett steg fram emot honom — hotande: — Ni bedrog henne?...

Bonaparte höjde sina tunga ögonlock, och hans fasta, järnblå blick mötte Louis'. Han skakade på huvudet.

— Nej. Jag älskade henne — mer, än jag någonsin älskat någon annan människa. — Han talade sorgset, men med fattning, och utan att behöva göra våld på sig. — Jag kan förstå, att hon, sedan jag sist talade med henne, har genomgått ett slags kris — jag kan ana, att hon trodde sig stå framför en vändpunkt i vårt förhållande — och hon var för stolt att ingå på ackord med livet...

Han avbröt sig och sänkte huvudet, och åter föll han ned vid hennes bädd med huvudet mot hennes ansikte. Stora, tunga tårar fyllde hans ögon.

Louis teg. Han stod på den andra sidan av sängen och höll ännu krampaktigt fast sin kusins ena hand. Det var, som om de båda männen ännu i döden drogos om denna kvinna.

— Edmée — lilla Edmée, sade han halvhögt för sig själv — sakta, ovillkorligt. Han kom plötsligt att tänka på henne, som han hade sett henne som barn för många, många år sedan. Och han fortfor dämpat, nästan förtroligt:

II.129

— Jag kan s e henne, som hon måste ha varit i morse. Stilla, utan att en minut ha slutit sina stora, vidöppna ögon, har hon stigit upp ur bädden och gått här, genom sin kammare, ut ur huset, och i gryningen av den dag, som hon icke mer ville se, har hon stigit ned i dammen. Ingen anklagelse har kommit över hennes läppar, ingen klagan, ingen förebråelse, ingen bön om förlåtelse till dem, som älskade henne... Här i detta hus, för icke länge sedan sade hon till mig: "döden kan man alltid nå". Och utan att tveka har hon nu, då livet blev henne för tungt, funnit den död, som låg närmast till hands. Edmée! — han kastade sig på knä — jag tackar Gud, att du hade mod att dö!

Bonaparte stod lutad över sängen; han hade rest hennes huvud upp mellan båda sina händer och såg stirrande in i det marmorbleka, livlösa ansiktet. Småningom kom i hans ögon ett nytt uttryck — som av hänryckning — och i det han med ena handen ömt strök undan det våta håret från hennes panna, sade han innerligt, högt och tydligt:

— Hon var en själ så helstöpt som ingen annan. Hon sade i natt till Duroc, att "mörkret kom över henne". Han förstod det icke — j a g förstår det. Hon, som hade levat i bländande ljus — hon kunde ej finna sig till rätta i den grå skymning, hon nu trodde skulle komma, hon kunde icke slå av på sina fordringar, icke resignera — hon, som varit van att med fulla händer ösa ur lyckans rikaste skatter. När hon kände m ö r k r e t komma, och för hennes stolta själ var det första tvivlet detsamma som mörker, då slöt hon strax frivilligt ögonen till för alltid. Hon ville icke med ömklig försiktighet, med misstänksam ängslan treva sig fram på de livets och lyckans vägar, där hon en gång gått i strålände solsken, säker och övermodig som en gudinna.

II.130

Han rätade sig helt upp och vinkade bjudande med handen till Louis:

— Gå... gå... Låt mig vara allena med henne.

Louis de Châteauneuf stod ett ögonblick stilla, utan att röra sig, och deras ögon möttes. Så vände han sig långsamt bort, och, gripen av uttrycket i detta ansikte, som han hatade, gick han dröjande, tvunget ut.

En kort sekund hade han förstått, att denne man, som så befallande, brutalt hade tvungit henne intill sig, och med sin skoningslösa makt över människorna vunnit hennes unga själ, och som

kanske ej dragit i betänkande att bedraga och förråda henne, dock hade älskat henne mer än han med all sin finkänslighet och alla sina skrupler. Dessa båda — de hade tillhört varandra. Kort eller länge hade de båda förmått att med en så oemotståndlig och lidelsefull kraft draga varandra till sig, att allt övrigt omkring dem glömts och förintats. Han hade rätt: Edmée var hans, i döden som i livet. Ingen kunde nu skilja dem åt.

II.131

Solen steg högre och högre på himlen, och småningom samlade sig en stor hop folk nedanför på gatan. Ryktet hade spritt sig i Paris, att Monsieur de Châteauneuf hade fört fredspreliminärerna underskrivna med från London, och folket, jublande vilt av glädje över denna i årtal efterlängtrade fred, kunde knappt tro på denna stora lycka, utan begärde högljutt att se och tala med sändebudet. Nu slog uret på Tuilerierna nio: runt omkring i Paris började kanonerna dåna — det var för medborgarna ett tecken, att ryktet talade sant. Jublet ville icke taga slut. Louis de Châteauneuf måste fram på trappans avsats och tala till dem, som stormade in på hotellets gård.

Mellan Tuilerierna och Rue du Bac var det svart av folk. Överallt ljödo ropen: Leve Förste Konsuln! Leve Otto och medborgaren Châteauneuf! Leve freden!

Bonaparte var äntligen allena med sin döda älskarinna. Han höll henne i sina armar och såg för sista gången in i hennes ansikte.

II.132

— Varför! Varför? mumlade han i bitter förtvivlan. Varför just nu?

Men Edmée de La Feuillade låg svarslös, orörlig i sin tadellösa skönhet, vit under oktobermorgonens solsken, på sin gyllene bädd. Hon hade för alltid gått från livets många tunga varför. Hennes stolta, unga liv skulle ej förmörkas av tvivel, missräkning, smärtor, ålder och saknad. Då hon stod högst, och hennes själ, utan att svindla, nått lyckans tinnar, hade hon en gång leende sagt: "döden bär jag i min högra hand". Hon hade icke svikit sig själv.

Detta tänkte Förste Konsuln på nu här vid sin döda drottningens hjärta, medan Frankrikes folk jublade hans namn och fröjdade sig över, att han nu så lyckligt nått sitt stora älsklingsmål: en ärofull fred med England och med världen.

NOTER.

II.133

(Då man gjort förf. uppmärksam på, att bipersonerna, vilka ju så gott som alla äro historiska och därför antagits på förhand vara tillräckligt kända, icke i boken blivit nog utförda, har hon beslutat, att med hänsyn till dem, åtminstone till de viktigaste och oftast förekommande, bifoga några korta biografiska notiser och förklaringar. Härtill sluta sig ett par observanda angående kulturhistoriska och historiska fakta, som kunnat antagas ej vara allmänt bekanta.)

Dessa anmärkningar äro emellertid nödvändigtvis ytterst ofullständiga och godtyckliga, enär förf., som sagt, blott medtagit det, som hon — efter sin personliga uppfattning — förmodat vara de flesta av läsarna obekant. Sålunda kommenteras t. ex. ingen av de krigshistoriska tilldragelser, som nämnas. Att k o n s e k v e n t hade Napoléon, när han var i huvudstaden, så gott som dagligen och i största intimitet umgåtts hos familjen Permon. Mlle Laure Permon blev i nov. 1800 gift med Förste Konsulns adjutant, kommandanten av Paris, general Junot (f. 1771), senare hertig av Abrantes.)

I.

Abbé Bernier (f. 1764), kyrkoherde i *St. Laud d'Angers*, bidrog väsentligt att lugna resningen i Vendée 99. Han förmådde anförarna på vänstra Loirebrädden att med regeringen sluta freden i Montfaucon, 18 jan. 1800 (28 Nivôse år VIII), vartill sedan cheferna på högra sidan av Loire, först och främst Monsieur de Châtillon, också slöto sig. Förste Konsuln utnämnde honom sedan att underhandla med påvens sändebud, i och för konkordatet, till vars lyckliga utfall han i hög grad bidrog. Blev för sina tjänster mot kyrkan och Republiken biskop i Orléans 1802.

II.134

II.

Mlle Laure Permon (f. 1784), dotter av financiern Charles Permon och hans gemål, född prinsessa de Comnène, från Korsika. Under Direktoret och Konsulatet bodde modern som änka i Paris och var intimt lierad både med Faubourg St. Germain och med familjen Bonaparte (hon var ungdomsväninna till Mme Lætitia). Ända sedan sin vistelse vid militärskolan i Paris och till sitt giftermål hade Napoléon, när han var i huvudstaden, så gott som dagligen och i största intimitet umgåtts hos familjen Permon. Mlle Laure Permon blev i nov. 1800 gift med Förste Konsulns adjutant, kommandanten av Paris, general Junot (f. 1771), senare hertig av Abrantes.

"Den förre biskopen av Autun". — Charles Maurice Talleyrand-Périgord (f. 1754), utrikesminister under Direktoret, Konsulatet och en del av Kejsardömet. (Senare furste av Benevent.)

Madame Germon, berömd sömmerska.

Despeaux, Leroi etc. — namnkunniga fournissörer i toiletteartiklar under Direktoret, Konsulatet och Kejsardömet.

Rue de la Loi, Pont National Palais d'Egalité etc. Gatunamn o. a., som här användas, äro, när förändring ägt rum, de av Republiken förändrade. Likaledes har vid alla tidsbestämningar brukats den republikanska kalendern.

III.

Markisen av Caulaincourt, vän till Joséphine, var en av de få adelsmän, som redan öppet slutit sig till Republiken. Han var fader till Armand de Caulaincourt, som senare blev hertig av Vicenza.

II.135

Hans andre son blev gift med en Mlle de La Feuillade, dotter till hertig d'Aubusson de La Feuillade.

"Den gröna bården" o. s. v. Grönt var aristokratiens färg, förbjuden under terrorismen, på grund av att Charlotte Corday, den dag hon mördade Marat, bar en grön hatt.

Bourrienne (f. 1769), jämnårig och skolkamrat med Bonaparte från Brienne, sedermera hans privatsekreterare under Konsulatet. Förste Konsulns hus fördes vid denna tid (1800) icke annorlunda än såsom i allmänhet ett mäktigt och stort privathus. Det hölls ännu ingen hovstat i Tuilerierna, som för resten av republikanska hänsyn officiellt kallades *Palais du Gouvernement*. Statsrådet Bénézech uppträdde vid högtidligare tillfällen — t. ex. presentationer av främmande maktens sändebud o. d. — som ett slags ceremonimästare. Eljes fungerade i allmänhet blott Förste Konsulns adjutanter som representativt mellanled mellan honom och nationen.

"Den yngre marskalken." Det finns i Frankrikes historia två marskalkar av huset de La Feuillade, far och son. Den ene var samtida med Louis XIV, den andre med Regenten.

IV.

Madame Tallien, född (1775) Teresa Cabarrus från Cadix. I sitt andra äktenskap var hon gift med konventsmedlemmen, prokonsuln i Bordeaux, Tallien; under Direktoriets var hon Barras' mätress och den ledande damen i Paris' sällskapsvärld ända från den 9 Thermidor till den 18 Brumaire.

Hippolyte Charles, född (1771) av tarvliga, borgerliga föräldrar i Romans. Träffade först Mme Bonaparte, då hon under fälttåget 96 — 97 besökte sin man i Milano; han var då adjutant hos general Leclerc, chef-generalens svåger. Sedermera fortsattes deras förhållande i Paris under Bonapartes frånvaro i Egypten.

II.136

Garat (f. 1764), nevö till Konventets minister Garat, berömd operasångare, stor sällskapskarl, i högsta grad förgudad och bortskämd av Direktoriets och Konsulatets societet.

Duroc (f. 1772), Förste Konsulns adjutant och den av hans vänner, som personligen stod honom närmast. Bonaparte hade känt honom, liksom Junot, ända från belägringen av Toulon 93. (Under Kejsardömet: *Grand-Maréchal du Palais* och hertig av Frioul.)

Fortuné — en favorithund, som vid tiden för hennes giftermål tillhörde Joséphine, och med vilken den unge äkta mannen aldrig kunde förlika sig. Man har därom åtskilliga anekdoter.

V.

Berthier (f. 1753), krigsminister under Konsulatet, efter Carnot. (Senare marskalk, furste av Neufchâtel, prins av Wagram.)

"Vendéepriessan." Napoléon hade ofta den vanan att i vardagslag beteckna folk med av honom själv uppfunna öknamn (*sobriquets*), vilka sedan för det mesta brukades av alla inom hans närmaste krets.

VI.

Mme de Contades, en av de ledande damerna inom Faubourg Saint-Germain omkr. år 1800, bekant för sitt högmod och sin stora skönhet. Bröderna de Rastignac, framstående kavaljerer inom samma krets.

Frascati, restaurant på modet. Det var ännu god ton att dinera och supera "*au cabaret*".

VII.

Mme Récamier, född (1777) Juliette Bernard från Lyon. Hon var gift med en av Paris rikaste bankirer och redan vid denna tid (1800) berömd för sin skönhet samt för sin vänskap med Mme de Staëls krets.

II.137

"Av hela min själ önskar jag" o. s. v. Jfr "Dix années d'exil": "*Je souhaitais que Bonaparte fût battu*" (under fälttåget i Italien 1800).

VIII.

"Jag är icke alltför starkt bunden." Som bekant, var det under Direktoriets och Konsulatet blott ett civilt äktenskap, som förenade general Bonaparte med Mme de Beauharnais. Den kyrkliga vigseln försiggick, trots Joséphines länge närda och ofta yttrade önskan i detta hänseende (hon visste nämligen, att många anhängare av den starka religiösa reaktionen efter Brumaire egentligen betraktade hennes äktenskap som ogiltigt), först 1804, dagen före kröningen, då kardinal Fesch vigde dem.

"Maximum." Häntyding på Republikens många olikartade och ofta märkvärdiga maximumsbestämmelser i handel och vandel.

"Stort attentat mot Förste Konsuln i operan." Detta attentat är det, som den 18 Vendémiaire år IX (11 oktober 1800) förövades av de fyra sammansvurna: Ceracchi, Arena, Demerville och Topino-Lebrun (alla anhängare av en terroristisk republik), vilka, beväpnade med

dolkar, väntade på Förste Konsuln utanför hans loge i operan, då han begav sig till premiären av "Les Horaces" av Porta. De blevo strax fängslade. Fouché — och genom honom Bonaparte — var på förhand noggrant underrättad om faran.

"Låt it hedra och röja vår gamla Place Royale." På *Place des Victoires* (den gamla, av hert. de La Feuillade 1686 anlagda, *Place Royale*) hade Förste Konsuln på Republikens högtidsdag 1 Vendémiaire år IX med egen hand lagt grundstenen till monumentet för generalerna Kleber och Desaix.

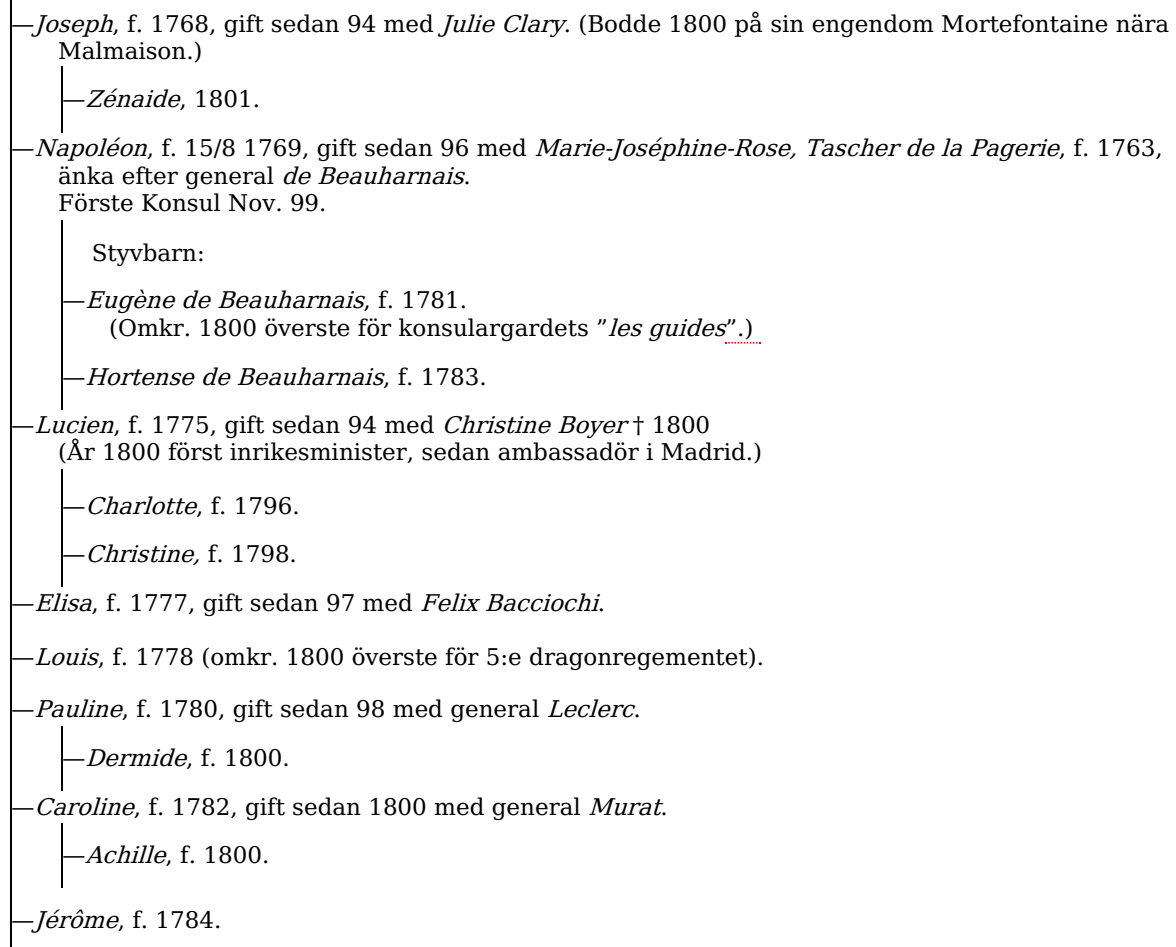
II.138

IX.

Förste Konsulns familj omkring 1800-1801. (Släkten, ursprungligen toskansk, kan spåras ända från 12:e århundradet, först i Florens, så i San Miniato och i Sarzana, nära Genua. I Treviso säges den ha stigit till hög ära och regerat suveränt. Från Sarzana flyttade 1529 en Bonaparte till Korsika, där hans efterkommande sedan varit bosatta.)

I originalet är släkträdets tryck horisontellt över två sidor. Det har omformatrats för denna e-text.

Madame Lætitia Bonaparte, f. (1749) *Ramolino*, änka sedan 1785 efter *Charles Bonaparte*.

Familjen de Caseaux var genom M:me de Caseaux nära besläktad med huset Talleyrand-Périgord och intog genom sin rikedom och sina förbindelser en framträdande plats i sällskapslivet omkr. 1800.

Monsieur de Trénis, Monsieur Lafitte, de berömdaste dansörerna under Direktoriets och Konsulatets. Monsieur de Trénis (under Kejsardömet greve av Châtillon) har bland annat äran av att ha introducerat valsen i Frankrike.

Mlle Chameroi, bekant operadansös omkr. år 1800.

II.139

X.

Otto, fransk diplomat, som användes i många viktiga värv under Republiken och Kejsardömet. Vid denna tid (1800) stod Frankrike ju icke på den fot med England, att det kunde ha någon ordnad, erkänd legation i London, men regeringen hade där en "commissarius", som med engelska kabinettet förberedde de negociationer, vilka omsider ledde till fredspreliminärerna i London (okt. 1801) och äntligen kröntes av traktaten i Amiens den 25 mars 1802, efter vilken stad freden har fått namn.

II.140

XI.

"Fouché tror ju jämt, att faran skall komma från den kanten." Polisministern hade beständigt vid alla de många attentaten mot Bonaparte under Konsulatets första år sina

misstankar riktade på rojalisterna, framför allt på det besegrade Vendée, och hade till och med redan i sin hand spridda trådar till den sammansvärjning, som nu (nov. — dec. 1800) var under bildning, och vilken fick utbrott i explosionen av "helvetesmaskinen" 24 dec. 1800.

XII.

Madame Lannes, född Louise Guéhéneuc, hade i okt. 1800 blivit gift med general Lannes (sedermera marskalk, hertig av Montebello).

"Mystifikationen" — ett omtyckt sällskapsnöje under Direktoriets och Konsulatets. Det bestod oftast i att en professionell "mystifikatör" (i Paris funnos åtskilliga personer, som förtjänade sitt uppehälle på detta sätt) spelade en eller annan roll, beräknad att missleda en därtill utsedd medlem av sällskapet. De övriga sekunderade på bästa sätt mystifikatören eller voro blott åskådare av skämtet, vilket ibland kunde fortgå under flera dagar.

XIII.

Madame Branchue, bekant operasångerska, gick under Konsulatets första år för att vara "beskyddad" av Förste Konsuln.

Tuilerierna. Förf. har vid beskrivningen av Tuilerierna behållit de benämningar, som brukades under *l'ancien régime* och Konsulatet. Dem man hittade på under terrorismen, då *Pavillon de l'Horloge* t. ex. blev kallad för *Pavillon de l'Unité*, *Pavillon de Flore* för *Pavillon de l'Egalité* och *Pavillon de Marsan* för *Pavillon de la Liberté*, blevo aldrig populära och föllo redan under Direktoriets i glömska. Och vad de särskilda rummen angår, så kommo de namn, varunder de nu mest äro kända — t. ex. *Salle des Maréchaux* i st. för *Salles des Cent-Suisses*, eller *Salon de Louis XIV* i st. för *Le grand Cabinet du Roi* o. s. v. först i bruk under Kejsardömet.

II.141

"Har han skrivit igen?" Under loppet av 1800 tillskrev pretendenten (senare Louis XVIII) general Bonaparte flera brev, som på ett inbilskt och icke särdeles värdigt sätt uttryckte hans förhoppningar om, att den allsmäktige Förste Konsuln mot en belöning, som han själv erbjöds att bestämma, skulle återinsätta Bourbonerna på Frankrikes tron. I ett brev, daterat Fructidor år VIII, svarade Bonaparte honom äntligen — hövligt, men bestämt avböjande.

Madame Royale, Marie-Thérèse-Charlotte de France (f. 1778), Louis XVI:s dotter. Hon hade först 1795 blivit utväxlad ur sin fångenskap i Temple.

XIV.

Madame Hamelin, hustru till en framstående sjöofficer, väninna till Joséphine och Madame Tallien, en av tidens mest bekanta och firade "*merveilleuses*", isynnerhet känd för sina hypermoderna toaletter.

Helvetesmaskinen. Det stora attentatet med "helvetesmaskinen" förövades av rojalisterna St. Réjant, Limoëlan och Carbon, under det att sammansvärjningens egentlige huvudman, Georges Cadoudal, den bekante chouanhövdingen från Vendéekriget, höl sig gömd i Morbihan. "Maskinen" bestod av en kruttunna, vilken, lastad på en kärra och satt i förbindelse med en mina, var placerad på den trånga gata, man visste, Förste Konsuln, på vägen till Operan, brukade passera. Endast genom hästarnas snabbhet blevo han och hans svit räddade, men flera hus i gatan sprängdes delvis i luften, och ett stort antal människor dödades och stympades.

II.142

Gatan *St. Nicaise* finns ej mera. Den försvann, då man förlängde *Rue de Rivoli*. På den tiden gick den från *Rue des Orties* genom Carrouselplatsen till *Rue St. Honoré*. Operan låg då i *Rue de Richelieu*, på den plats som sedan blivit kallad *Place Louvois*. Efter hertigens av Berry mord 1820, blev byggningen nedriven.

Mortier (f. 1768), general, vid denna tidpunkt befälhavare över första militärdivisionen, förlagd i Paris. (Senare marskalk, hertig av Tréviso).

Fouché (f. 1754), fordom medlem av Konventet och terroristisk prokonsul i Nièvre, polisminister under Konsulatet. (Senare hertig av Otranto.)

XV.

Nyårsdagen. År V (1797) hade man ånyo börjat fira nyårsdagen med visiter och presenter, vilket varit förbjudet under terrorismen.

XVI.

"På en vink av Förste Konsuln." *L'Empereur aimait particulièrement des bals masqués et en demandait souvent.* Mémorial de St. Hélène. t. 5. p. 172.

Czaren o. s. v. Ratifikationerna av freden i Lunéville utväxlades i Paris 16 mars 1801. Paul I var då ännu czar. Först natten mellan den 24 och 25 mars 1801 blev han mördad, och det varade ett stycke in i april månad, innan man fick veta det i Paris.

"Historisk ande." Man måste ihågkomma, att vid denna tid var spiritismen lika mycket på modet som nu.

II.143

XVII.

Kungen och drottningen av Etrurien. Infanten Don Luis av Parma och hans gemål, infantinnan Maria-Luisa, dotter till Carl IV av Spanien, hade genom freden i Lunéville fått sig

tillerkänt Toskana, under namn av konungariket Etrurien.

Markisinnan av Montesson. Charlotte-Jeanne Béraud de la Haye de Riou (f. 1737), morganatiskt gift med hert. av Orléans (Philippe-Egalités far), levde som änka i Paris och spelade en högst betydande roll i Konsulatets sällskapsvärld. Förste Konsuln hade stor beundran för hennes takt och arrangeringsförmåga och beviljade henne årligen en större pension, för att hon skulle vara i stånd att "hålla salong" och sålunda bidra att vidmakthålla l'ancien régimes sällskapliga traditioner.

La Malmaison har undergått många förändringar, sedan Napoléon och Joséphine bodde där. Den präktiga parken är nu, 1894, styckad, förändrad, förminskad och inskränkt till en vanlig trädgård. Rummen äro förfallna och mestadels utan möbler. Under Restaurationen och Julimonarkien hade slottet flera ägare, sist drottning Christina av Spanien, som under det andra kejsardömet sålde det till Napoléon III, vilken lät inrätta det till ett slags familjemuseum, och, såvitt möjligt, återställde det i dess förra skick. Efter kriget 1870 har staten åter sålt det till en privatman.

Madame Savary, född Félicité de Faudoas, var sedan 1800 gift med Förste Konsulns adjutant Savary. (Under Kejsardömet polisminister och hertig av Rovigo.)

Ett brev från Petersburg. Sommaren 1801 var Duroc i Petersburg. Vid underrättelsen om regeringsskiftet hade nämligen Förste Konsuln, redan i april, sänt honom dit för att lyckönska och sondera Alexander I.

Mme Campans institut. Madame Campan, Marie-Antoinettes f. d. kammarfru, förestod under Direktoriets och Konsulatets en mycket besökt pensionsanstalt, varest de flesta av de sedan ledande damerna blivit uppfostrade.

II.144

Rapp (f. 1772), hade liksom Savary varit adjutant hos Desaix och upptogs, liksom han, efter slaget vid Marengo (där Desaix stupade) bland Förste Konsulns adjutanter.

XIX.

Mme Fourès, född (omkr. 1776 i Carcassonne) Marguerite Pauline Bellisle — oftast kallad "*Bellilote*" — var illegitim dotter av en adelsman och en tjänstflicka samt tillhörde själv, ända till sitt giftermål med småborgaren Fourès, arbetareklassen. Förklädd till karl följde hon sin man till Egypten, då han som frivillig deltog i fälttåget. I Kairo väckte hon Bonapartes uppmärksamhet, och, sedan han genom Berthier sänt mannen till Frankrike med depescher till Direktoriets, inledde han en förbindelse med Madame Fourès, som varade ända tills han lämnade Orienten.

XX.

Fredspreliminärerna med England underskrevos av Otto i London 1 okt. och underrättelsen därom kom till Paris 3 okt. 1801 (11 Vendémiaire år X).

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK EN ROMAN OM FÖRSTE KONSULN ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase "Project Gutenberg"), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the

terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form.

However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and

credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.